

Α.Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

**ΤΜΗΜΑ: ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ :

«Ανάπτυξη Εφαρμογής Στάθμισης Επιχειρηματικών Στόχων (BALANCED SCORECARD) για την παρακολούθηση επιλεγμένων Κοινωνικών -Οικονομικών -Πολιτικών Δεικτών»

**Εισηγητής: Βουτσινάς Β.,
Επ.καθηγητής
Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων
Παν/μίου Πατρών**

Από τις σπουδάστριες:
Βράιλα Μυρτώ
Πάσσα Ευσταθία
Τσιρακάκη Σοφία

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ :

«Ανάπτυξη Εφαρμογής Στάθμισης Επιχειρηματικών Στόχων (BALANCED SCORECARD) για την παρακολούθηση επιλεγμένων Κοινωνικών -Οικονομικών -Πολιτικών Δεικτών»

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ :
ΒΡΑΙΛΑ ΜΥΡΤΩ
ΠΑΣΣΑ ΕΥΣΤΑΘΙΑ
ΤΣΙΡΑΚΑΚΗ ΣΟΦΙΑ

Στους γονείς μας, που μας στάθηκαν
καθ' όλη τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας,
για την υπομονή τους και τη συμπαράστασή τους

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα.....	4
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
Μέρος πρώτο : Θεωρητική προσέγγιση	8
1.Η έννοια της επιχειρηματικής ισχύς των επιχειρήσεων	9
1.1 Παράγοντες που συνθέτουν την επιχειρηματική ισχύ των επιχειρήσεων	14
1.2 Μέτρηση της επιχειρηματικής ισχύς των επιχειρήσεων	14
2. Business Balanced Scorecard (Στάθμιση επιχειρηματικών στόχων).....	18
2.1 Το Business Balanced Scorecard ως εργαλείο διοίκησης.....	21
2.2 Σύνδεση τεσσάρων διαστάσεων.....	24
2.3 Κρίσιμοι παράγοντες επιτυχίας του Business Balanced.....	26
2.4 Συστήματα μέτρησης απόδοσης με βάση την BBS.....	27
2.4.1 Βήματα ανάπτυξης του συστήματος BBS.....	28
2.5 System Dynamics & BBS.....	32
2.5.1 Δυναμικά μοντέλα Business Balanced Scorecard και πλεονεκτήματα..	32
2.5.2 Χαρακτηριστικά και καινοτομικά στοιχεία εφαρμογών της επιχειρησιακής δυναμικής (Business Dynamics).....	37
ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ : Μελέτη δεικτών.....	45
Μελέτη δεικτών	46
ØΕλληνική κοινωνία.....	46
ØΕλληνική πολιτική σκηνή.....	48
ØΕλληνική οικονομία	49
1.Ελληνική κοινωνία.....	51
1.1 Δείκτες κοινωνικής συνοχής 2003.....	51
1.2 Δείκτες κοινωνικής συνοχής 2004.....	60
1.4 Δημογραφικοί δείκτες (Demographic and Health Indicators).....	64
1.5 Δημόσια υγεία , κοινωνική ασφάλιση.....	67
2.Ελληνική πολιτική σκηνή.....	68
2.1 Έρευνα πολιτικών τάσεων	69
2.2 Έρευνα μέσω δημοσκοπήσεων	79
2.2.1 Δύο δημοσκοπήσεις:Κοινές διαπιστώσεις για το πολιτικό κλίμα	80
2.2.1.1 Η δημοσκόπηση της MRB.....	80
2.2.1.2 Η δημοσκόπηση της Metron.....	84

2.2.2 Τρεις δημοσκοπήσεις, μία πραγματικότητα	87
2.4 Πολιτική - Πολίτες – Κοινωνία	91
3. Ελληνική οικονομία	100
3.1 Οικονομία και Τουρισμός	100
3.1.1 Μέτρα της κυβέρνησης για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας.....	101
3.2 Οικονομική ανάπτυξη - Απασχόληση - Ανεργία	101
3.3 Πληθωρισμός	104
3.4 Δημόσιο χρέος και δημοσιονομικά ελλείματα	106
3.5 Διεθνή οικονομικά	109
3.6 Δημογραφικές Τάσεις.....	111
3.7 Η Απασχόληση του Εργατικού Δυναμικού	114
3.8 Η Εκπαίδευση του Εργατικού Δυναμικού	118
3.9 Πίνακες οικονομικών δεικτών.....	119
3.9.1 Στοιχεία ανάπτυξης μεικτού κεφαλαίου (περίοδος 2001-2006).....	119
3.9.2 Δείκτες σχετικοί με ανάπτυξη (περίοδος 2001-2006).....	122
3.9.3 Στοιχεία Προϋπολογισμού 2003.....	123
ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ : Εφαρμογή του Balance Scorecard της Oracle.....	127
Εφαρμογή Business Balance Scorecard	128
1.Ονομασία της εφαρμογής.....	128
2.Εισαγωγή προοπτικών και δεικτών	130
3.Καθορισμός περιοδικότητας.....	132
4. Καθορισμός στόχων.....	132
5.Καθορισμός αιτίου και αποτελέσματος	135
6.Καθορισμός διαστάσεων	138
7.Γραμμική σύνδεση των δεικτών.....	140
7. Εισαγωγή δεδομένων.....	141
8.Συμπεράσματα σχετικά με το πρόγραμμα	145
Επίλογος.....	146
Αναφορές.....	147
Βιβλιογραφία.....	147
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ	148

Πρόλογος

Με τον όρο «επιχείρηση» εννοούμε μια παραγωγική μονάδα διαφόρων νομικών μορφών, που λειτουργεί με σκοπό το κέρδος.

Είναι πολλοί οι παράγοντες που επηρεάζουν τη μείωση του λειτουργικού κόστους μιας επιχείρησης και την αύξηση των κερδών της αντίστοιχα.

Στο διηλεκές του χρόνου «εμπειρικοί» επιστήμονες και επιχειρηματίες παρήγαγαν θεωρίες και τρόπους για την μεγιστοποίηση του κέρδους και για την καλή λειτουργία ολόκληρου του οργανισμού. Το σημερινό περιβάλλον των επιχειρήσεων, το οποίο χαρακτηρίζεται εξαιρετικά μεταβαλλόμενο απαιτεί από τους ανθρώπους της διοίκησης μέχρι και το τελευταίο παραγωγικό συντελεστή, την ευελιξία και την προσαρμογή.

Γι' αυτό τον λόγο τα επιτελικά στελέχη των επιχειρήσεων, για να μπορέσουν να μετρήσουν την αποτελεσματικότητα επινόησαν, εκτός από τους πατροπαράδοτους τρόπους που αφορούσαν κυρίως στατικούς αριθμούς, όπως οι χρηματοοικονομικοί δείκτες, και μη στατικούς δείκτες.

Ένα από τα εργαλεία για την μελέτη της αποτελεσματικότητας, των στρατηγικών και των στόχων της επιχείρησης είναι το BBS (Business Balanced Scorecard), το οποίο με τη χρήση των Η/Υ χρησιμοποιεί στατικούς και μη, δείκτες.

Η επιχειρηματική νοημοσύνη όπως τελικά ονομάζεται όλο αυτό το συνολικό σύστημα που σχετίζεται με ανθρώπους και λήψη αποφάσεων, χρησιμοποιεί κατά κόρων τις σύγχρονες τεχνικές της πληροφορικής, μετασχηματίζοντάς της σε στοιχεία του ενεργητικού της επιχείρησης.

Στόχος της επιχειρηματικής νοημοσύνης είναι η υποβοήθηση των επιτελικών στελεχών των επιχειρήσεων, ώστε να λαμβάνονται σωστές αποφάσεις, να ελέγχονται για την ορθότητά τους και τη σωστή εφαρμογή τους με την πάροδο του χρόνου. (Βουτσινάς Β., 2003)

Ευχαριστούμε θερμά τον εισηγητή καθηγητή μας Β. Βουτσινάς, Επ. καθηγητή του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων Παν/μίου Πατρών, ο οποίος μας καθοδηγεί για την διεκπεραίωση της εργασίας μας.

Επίσης, ευχαριστούμε τις οικογένειές μας, για την αμέριστη υπομονή τους και κατανόησή τους.

Εισαγωγή

Στόχος του παρόντος συγγράμματος είναι η περιγραφή του εργαλείου της στάθμισης των επιχειρηματικών στόχων (business balanced scorecard), αναλύοντας κοινωνικούς, πολιτικούς και οικονομικούς δείκτες. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο για να μπορέσει να γίνει περισσότερο κατανοητή και εφαρμόσιμη η θεωρία μας, γίνεται μια μελέτη στο Ελληνικό Κράτος, το οποίο αντιλαμβανόμαστε ως μια επιχείρηση και το αναλύουμε βάση των στοιχείων που έχουμε συλλέξει και εν συνεχεία γίνεται εφαρμογή στο πρόγραμμα Balanced Scorecard της Oracle.

Αναλυτικότερα στο πρώτο μέρος, θεωρητική προσέγγιση, γίνεται μια περιγραφή και ανάλυση της έννοιας της επιχειρηματικής ισχύος, με σκοπό να εξηγήσουμε τους λόγους που μπορούν να οδηγήσουν μια επιχείρηση στη χρήση της μεθόδου της στάθμισης επιχειρηματικών στόχων. Στη συνέχεια ορίζεται η έννοια της στάθμισης επιχειρηματικών στόχων και αναλύονται τα βήματα ανάπτυξης της BBS.

Στο δεύτερο μέρος, μελέτη δεικτών, παρατίθενται κοινωνικοί, πολιτικοί και οικονομικοί δείκτες για την Ελλάδα, των οποίων κύρια διάσταση είναι ο χρόνος. Αυτοί οι δείκτες μπορούν να δώσουν μία εικόνα για την κατάσταση της Ελλάδας τα τελευταία χρόνια σε κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό επίπεδο.

Τέλος στο τρίτο μέρος, εφαρμογή της Business Balanced Scorecard της Oracle, φτάνουμε στο σημείο όπου εφαρμόζουμε το πρόγραμμα της Oracle χρησιμοποιώντας τα στοιχεία που έχουμε συλλέξει και παραθέσει στο δεύτερο μέρος.

Μέρος πρώτο : Θεωρητική προσέγγιση

1. Η έννοια της επιχειρηματικής ισχύς των επιχειρήσεων

Η συγκεκριμένη ενότητα της εργασίας θα προσπαθήσει να προσδιορίσει την επιχειρηματική ισχύς των επιχειρήσεων, θα θέσει δηλαδή τα δεδομένα μέσω των οποίων μια επιχείρηση μπορεί να αποτελέσει μια ισχυρή και ανεξάρτητη μονάδα μέσα στην αγορά. Δυστυχώς δεν υπάρχει μια μονοσήμαντη απάντηση, για πολλούς η ισχύς μιας επιχείρησης εκφράζεται μέσα από τη θέση της στην αγορά αλλά και από το αν έχει επιτύχει κάποιο συγκεκριμένο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Από την άλλη υπάρχουν πολλοί οι οποίοι βλέπουν την ισχύς ως αποτέλεσμα ενός καλοσχεδιασμένου προγράμματος πάνω στο οποίο μπορεί να βασιστεί η εταιρεία, προκειμένου να επιτύχει τους μελλοντικούς της στόχους.

Σύμφωνα με τους **Johnson and Scholes to 1999** και βασιζόμενοι πάντα στη λογική ότι, η επιχειρησιακή ισχύς σημαίνει σωστό marketing αλλά και συγκεκριμένη στρατηγική κατεύθυνση, καταγράψαμε τον παρακάτω ορισμό:

«Η Επιχειρηματική ισχύς υιοθετείτε: μέσα από τη στρατηγική κατεύθυνση η οποία δίνει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για την επιχείρηση, αλλά και μέσω της διάταξης των πόρων της μέσα σε ένα μεταβαλλόμενο περιβάλλον, με στόχο να ανταποκριθεί στις ανάγκες των αγορών και να ικανοποιήσει τις ανάγκες των βασικών ομάδων ενδιαφερόμενων»¹.

Τα κύρια χαρακτηριστικά της επιχειρησιακής ισχύς είναι:

- Ø Η Δυναμική της επιχείρησης, να μπορεί δηλαδή λόγω της ισχύς της να προσαρμοστεί στο οποιοδήποτε μεταβαλλόμενο περιβάλλον.

- Ø Η Δυναμική της επιχείρησης μέσα από την διάταξη των πόρων. Οι οποίοι μπορούν να την οδηγήσουν και σε ένα μελλοντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

- Ø Η Δυναμική της επιχείρησης η οποία χαρακτηρίζει και χαρακτηρίζεται από το εύρος των εσωτερικών διαδικασιών.

¹ Johnson, G. and Scholes, K. (1997) “*Exploring Corporate strategy*” 4th Ed. Prentice Hall

Η έννοια της επιχειρηματικής ισχύς σίγουρα καθορίζεται από το εξωτερικό και από το εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης. Προκειμένου λοιπόν να την προσδιορίσουμε αλλά και να εμβαθύνουμε σε αυτήν θα πρέπει, από την μια να αναλύσουμε πως μέσω αυτής η επιχείρηση μπορεί να «νικήσει» το ίδιο το περιβάλλον από το οποίο περιβάλλεται, αλλά και από την άλλη πώς μπορεί να βρει στο εσωτερικό της μέσω των πόρων τη δύναμη να αποκτήσει στο μέλλον συγκεκριμένο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, το οποίο σίγουρα θα της δώσει περισσότερη δύναμη μέσα στην αγορά που δραστηριοποιείται².

Με βάση τα παραπάνω μπορούμε να πούμε τα εξής:

Με βάση το εξωτερικό περιβάλλον μπορούμε να πούμε ότι, προκειμένου η επιχείρηση να μπορέσει να επιδείξει την επικείμενη ισχύ της θα πρέπει να προσπαθεί να προσαρμόζεται συνεχώς στο macro περιβάλλον όπου και την περιβάλλει. Ωστόσο πρόσφατα παραδείγματα έχουν καταδείξει ότι οι επιχειρήσεις που δεν συνδέουν την ισχύ τους με συγκεκριμένες περιοχές τους, είναι σίγουρο ότι αδυνατούν και να την καταδείξουν αλλά και να την επιβάλουν. Προκειμένου λοιπόν να προσδιορίσουμε την έννοια της επιχειρηματικής ισχύς θα πρέπει να την συνδυάσουμε:

1. Με θέματα management: Στην περίπτωση αυτή η επιχείρηση αναγνωρίζει τις περιβαλλοντικές τάσεις που είναι δυνατόν να την επηρεάσουν και μέσω της ισχύς της αναπτύσσει τις κατάλληλες άμυνες για να τις αντιμετωπίσει. Όταν λέμε μέσω της ισχύς της εννοούμε³:

- Ø Μέσω της κουλτούρας της.
- Ø Τα ίδια κεφάλαια.
- Ø Το εργατικό δυναμικό.
- Ø Τα κανάλια διανομής.
- Ø Τη σχέση της με το περιβάλλον.
- Ø Τις διαδικασίες που ακολουθεί. κ.λ.π

2. Με θέματα επιχειρησιακής δραστηριότητας: Η επιχειρησιακή δραστηριότητα αναφέρετε στο κατά πόσο η επιχείρηση χρησιμοποιεί την δύναμη της προκειμένου να επηρεάσει προς όφελος της π.χ τις κυβερνητικές ρυθμίσεις αλλά και γενικά οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα.

² Παπαδάκης, Β (2002), *Στρατηγική των Επιχειρήσεων: Ελληνική και διεθνής εμπειρία*, Δ' Έκδοση, Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου

³ Παπαδάκης, Β (2002), *Στρατηγική των Επιχειρήσεων: Ελληνική και διεθνής εμπειρία*, Δ' Έκδοση, Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου

Από την άλλη με βάση το εσωτερικό περιβάλλον, η επιχείρηση μπορεί να αποκτήσει δύναμη από τους πόρους από τους οποίους και αποτελείται. Η θεωρία των πόρων έδωσε τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να κατανοήσουν ότι η έννοια της ισχύς, δεν ταυτίζεται μόνο με την προσαρμογή της επιχείρησης σε ένα εξελισσόμενο περιβάλλον αλλά στηρίζεται και στην εσωτερική διαχείριση των πόρων της επιχείρησης.

Η διαφοροποίηση μιας επιχείρησης στηρίζεται στην ισχύ την οποία παίρνει μέσα από τη σωστή διαχείριση των πόρων της αλλά και από τις ικανότητες που έχει. Συγχρόνως εάν είναι δύσκολο να αποκτηθούν ή να αναπαραχθούν από τους ανταγωνιστές, μπορούν να οδηγήσουν σε επιχειρηματική ισχύ της επιχείρησης μέσα στην αγορά έναντι του ανταγωνισμού.

Προκειμένου όμως να γίνουμε πιο ακριβείς σε σχέση με την έννοια της επιχειρηματικής ισχύς αλλά και το πως αυτή μπορεί να αποκτηθεί και να διατηρηθεί, θα χρειαστεί να αναλύσουμε περισσότερο τη φύση του εσωτερικού αλλά και του εξωτερικού περιβάλλοντος.

Το μοντέλο του Porter (5-Forces model) προσδιορίζει ακριβώς όλες τις δυνάμεις τις οποίες βρίσκει αντιμέτωπες η επιχείρηση στην προσπάθεια της να ασκήσει επιρροή μέσω της ισχύς της στο εξωτερικό περιβάλλον. Συγχρόνως όσο πιο ισχυρή είναι μια επιχείρηση τόσο καλύτερα μπορεί να αντιμετωπίσει τις συγκεκριμένες δυνάμεις.

Συγκεκριμένα λοιπόν ο Michael Porter ανέπτυξε την ανάλυση του ανταγωνιστικού περιβάλλοντος ώστε να γίνει ο κατάλληλος σχεδιασμός της στρατηγικής. Οι **De Wit και Meyer (2001:344)** αναφέρουν ότι 'ο ανταγωνισμός είναι ο πυρήνας της επιτυχίας ή της αποτυχίας των εταιριών.' Επίσης αναφέρουν ότι το ανταγωνιστικό περιβάλλον θα επηρεάσει και την ισχύ της επιχείρησης. Παρακάτω αναλύεται το υπόδειγμα ανάλυσης του ανταγωνιστικού περιβάλλοντος⁴.

⁴ De Wit, B., and Meyer, R. (2001) "Strategy, Process, Content, Context" London: Thomson Business Press

Η ανάλυση των πέντε δυνάμεων γίνεται ως εξής⁵:

- Ø **Απειλή εσόδου νέων ανταγωνιστών.** Στην αγορά υπάρχουν πολλοί νομικοί περιορισμοί που κάνουν δύσκολη την είσοδο μία νέας επιχείρησης. Το κόστος της εισαγωγής είναι πολύ μεγάλο αφού θα πρέπει να έχει εξασφαλιστεί ένα μεγάλο κεφάλαιο εγγύησης. Επίσης για να μπει δυναμικά μία νέα επιχείρηση σε κάποια αγορά αλλά και για να αποκτήσει ισχύ θα πρέπει να έχει μεγάλη διαφοροποίηση στα προϊόντα της και μικρά κόστη προώθησης. Από τα παραπάνω γίνεται κατανοητό ότι η είσοδος ενός νέου ανταγωνιστή και η προσπάθεια του να αποκτήσει επιχειρηματική ισχύ στην αγορά που επέλεξε να δραστηριοποιηθεί είναι πολύ δύσκολη.

- Ø **Διαπραγματευτική δύναμη των προμηθευτών.** Σε πολλούς κλάδους τα έξοδα για πρώτες ύλες και προμήθειες αποτελούν ένα σημαντικό κόστος του παραγόμενου προϊόντος. Σε αυτές τις περιπτώσεις οι προμηθευτές επηρεάζουν σημαντικά την αγορά και οι εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε αυτήν είναι δύσκολο να αποκτήσουν επιχειρηματική ισχύ. Από την άλλη όσο περισσότερο ισχυρές είναι οι εταιρείες τόσο καλύτερη αντιμετώπιση έχουν από τους προμηθευτές.

- Ø **Διαπραγματευτική δύναμη αγοραστών.** Οι αγοραστές παίζουν μεγάλο ρόλο. Οι αγοραστές, ανάλογα με τις ανάγκες τους, αγοράζουν ένα προϊόν ή υπηρεσία ανάλογα με την τιμή και την επιπρόσθετη αξία που έχει. Σε πολλές αγορές η διαφοροποίηση στα προϊόντα είναι μικρή και αυτό αυξάνει ακόμα περισσότερο την διαπραγματευτική δύναμη των αγοραστών. Από την άλλη υπάρχουν κλάδοι με λίγες εταιρείες, που ασκούν κάποια μορφή μονοπωλίου. Στην πρώτη περίπτωση η έννοια της επιχειρηματικής ισχύς είναι περιορισμένη και δύσκολα εφαρμόσιμη, ενώ στη δεύτερη περίπτωση όλες οι επιχειρήσεις αναλόγως των ικανοτήτων τους ασκούν και περισσότερο πίεση στο καταναλωτή.

- Ø **Απειλή από υποκατάστατα προϊόντα.** Στην περίπτωση των υποκατάστατων μπορούμε να πούμε, ότι αποτελούν έμμεσους ανταγωνιστές οι οποίοι λειτουργούν μέσα στην αγορά και μειώνουν την επιχειρηματική ισχύς των υπολοίπων επιχειρήσεων.

⁵ Porter, M., (1985) “*Competitive advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*” New York: Free Press

- Ø **Ένταση του ανταγωνισμού.** Ο ανταγωνισμός σε κάθε κλάδο είναι οξύς. Ουσιαστικά σε αυτό το σημείο μπορούμε να δούμε ακριβώς την έννοια της επιχειρηματικής ισχύς. Από την ανάλυση φαίνεται ότι ο έντονος ανταγωνισμός στην αγορά, δεν αφήνει πολλά περιθώρια για μια επιχείρηση να αυξήσει την ισχύ της .

Τέλος είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η παρουσία νέων προμηθευτών στην αγορά σε συνδυασμό με τις επικείμενες αλλαγές στο πολιτικό περιβάλλον (είσοδος νέων εταιρειών) αναγκάζουν την επιχείρηση να επιδιώκει να αποκτήσει δύναμη προκειμένου να αντέξει τις εξωτερικές πιέσεις και από την άλλη για να μπορέσει να έχει μεγαλύτερη διαπραγματευτική δύναμη απέναντι στους αγοραστές και τους προμηθευτές.

Με βάση τα παραπάνω καταλαβαίνουμε ότι για να πετύχει μία επιχείρηση να έχει δύναμη στην αγορά, θα πρέπει να προσαρμόσει την στρατηγική της στο εξωτερικό περιβάλλον της το οποίο δημιουργεί ευκαιρίες αλλά και απειλές για τις επιχειρήσεις. Οι Johnson and Scholes (1997) σημειώνουν ότι *‘δεν φτάνει μόνο να προσαρμοστεί η επιχείρηση στις αλλαγές του εξωτερικού περιβάλλοντος αλλά θα πρέπει να αναπτύξει και την ανάλογη στρατηγική ικανότητα για να τις εφαρμόσει’*. Σύμφωνα με τους ίδιους συγγραφείς η ικανότητα που δίνει στην επιχείρηση προκειμένου να αποκτήσει ισχύ βασίζεται σε τρεις παράγοντες:

- Στους πόρους που διαθέτει ο οργανισμός
- Στις θεμελιώδεις ικανότητες
- Και τέλος στην ισορροπία των πόρων, των δραστηριοτήτων και των στρατηγικών μονάδων της επιχείρησης.

1.1 Παράγοντες που συνθέτουν την επιχειρηματική ισχύ των επιχειρήσεων

Έχοντας προσδιορίσει την έννοια της επιχειρηματικής ισχύς, και το πώς αυτή επηρεάζεται από το ευρύτερο macro και micro περιβάλλον της επιχείρησης. Θα προσπαθήσουμε τώρα να αναλύσουμε τους παράγοντες που συνθέτουν την επιχειρηματική ισχύ των επιχειρήσεων. Σύμφωνα με τον **Τζωρτζάκη (2002: 146)** για να αποκτήσει μια επιχείρηση στρατηγική ισχύ θα πρέπει να σχεδιάσει ένα αποτελεσματικό στρατηγικό πρόγραμμα το οποίο θα πρέπει να ταυτίζεται με τους στόχους και τα μέσα που διαθέτει. Αυτό μπορεί να συμβεί μόνο αν εντοπιστούν ποια είναι τα δυνατά και ποια τα αδύνατα σημεία της επιχείρησης καθώς και οι ευκαιρίες και οι απειλές που διαφαίνονται κατά τον προγραμματισμό.

Οι παράγοντες λοιπόν που συνθέτουν την μήτρα S.W.O.T.⁶ συνθέτουν και την επιχειρηματική ισχύ των επιχειρήσεων. Ανάλογα με το επίπεδο και τον τρόπο εφαρμογής της η μήτρα S.W.O.T μπορεί να χρησιμοποιηθεί για δύο σκοπούς⁷:

✚ Για τον προσδιορισμό της ανταγωνιστικής θέσης μιας επιχειρησιακής μονάδας η οποία και της δίνει ισχύ στην αγορά.

✚ Για την αξιολόγηση των δεδομένων μιας επιχείρησης, και πώς αυτά αξιολογούνται προκειμένου να χρησιμοποιηθούν για την σωστή τοποθέτηση της επιχείρησης στην αγορά.

1.2 Μέτρηση της επιχειρηματικής ισχύς των επιχειρήσεων

Στην ενότητα αυτή θα χρησιμοποιήσουμε τρία μοντέλα το πρώτο μοντέλο στηρίζεται στο σχήμα του **Schmidt (1988)**⁸ το δεύτερο στην ανάλυση των **Richard Rumelt (1980)**⁹ και **Steiner and Miner(1997)**¹⁰ και τέλος το τρίτο μοντέλο στο

⁶ Κώστας Τζωρτζάκης (2002), Οργάνωση και Διοίκηση, Rosili

⁷ Κώστας Τζωρτζάκης (2002), Οργάνωση και Διοίκηση, Rosili

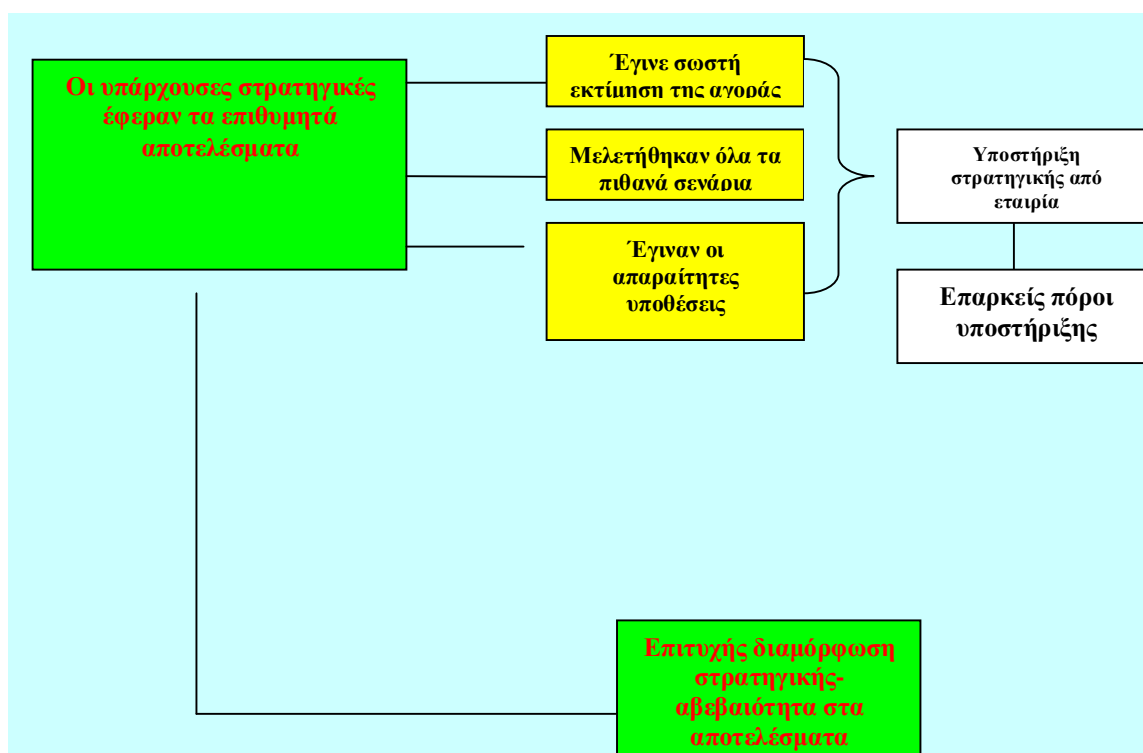
⁸ Schmidt.J.A (1988), The Strategic Review, Planning Review p.15

⁹ Rumelt. (1980) The Evaluation Business Strategy, in W.F. Glueck, (ed) Business Policy and Strategic Management, New York, McGraw-Hill, 1980 p. 359-367

σχήμα του **Robert S. Kaplan (1992)**¹¹. Μέσω αυτών των τριών μοντέλων θα αξιολογήσουμε δύο πράγματα: πρώτον την αποτελεσματικότητα των στρατηγικών μιας επιχείρησης, προκειμένου να δούμε το κατά πόσο μπορεί η επιχείρηση να βασιστεί σε αυτές για να αποκτήσει επιχειρηματική ισχύ. Δεύτερον θα μετρήσουμε την ίδια την επιχειρηματική ισχύς.

Θα ξεκινήσουμε με τη θεωρία του Schmidt η θεωρία αυτή θα μας δώσει τη δυνατότητα να αξιολογήσουμε κατά πόσο η επιχείρηση μπορεί να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα των στρατηγικών που χρησιμοποιεί προκειμένου να αποκτήσει μέσω αυτών επιχειρηματική ισχύς (Βλέπε σχήμα 1).

ΣΧΗΜΑ 1 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ SCMIDT (1988)

Το παραπάνω σχήμα μας δείχνει ότι προκειμένου μια επιχείρηση να φτάσει σε επιχειρηματική ισχύ, θα πρέπει να ακολουθεί σωστή στρατηγική. Κάθε επιχείρηση έχει το περιθώριο να αξιολογήσει τη στρατηγική της, με βάση το παραπάνω σχήμα βλέπουμε ότι η επιχείρηση δεν φτάνει απλά να καθορίσει μια στρατηγική στην πραγματικότητα πρέπει συνεχώς να μελετάει και άλλα πιθανά σενάρια, να στηρίζει την στρατηγική της με εσωτερικούς πόρους, και γενικά να προσπαθεί να μειώσει την αβεβαιότητα.

¹⁰ Steiner, G.A and J.B. Miner. Strategic Management Policy and Strategy Macmillan College Publishing Company, 1997

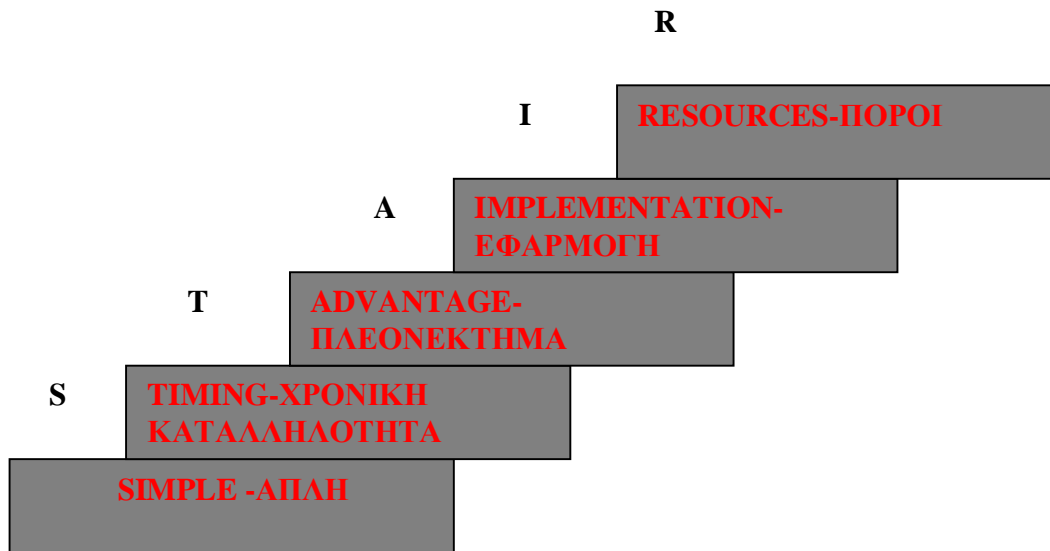
¹¹ Robert S. Kaplan (1992), Texas Eastman Company, Harvard Business School Case No. 9-190-039

Από την άλλη με βάση τον Richard Rumelt μπορούμε να αξιολογήσουμε τη στρατηγική βασιζόμενοι σε 5 μεταβλητές, οι οποίες αν ισχύουν μπορούν να δώσουν επιχειρηματική ισχύ στην επιχείρηση.

- Συνέπεια: Η στρατηγική μιας εταιρείας πρέπει να ταυτίζεται με το εξωτερικό και εσωτερικό περιβάλλον της, αλλά και με τους αρχικούς στόχους και την πολιτική της.
- Συμφωνία-Ταύτιση: Η στρατηγική μιας εταιρείας πρέπει είναι ευέλικτη και μπορεί να ανταποκριθεί με τις αλλαγές στο εξωτερικό περιβάλλον.
- Ανταγωνιστικό πλεονέκτημα: Η στρατηγική μιας εταιρεία πρέπει να δίνει το αναμενόμενο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στην αγορά.
- Εφικτότητα: Η στρατηγική μιας εταιρείας πρέπει να της δίνει το περιθώριο να μην εξαντλεί τους πόρους της πράγμα που θα της δημιουργούσε άλυτα προβλήματα.
- Η Συμφωνία και το Πλεονέκτημα: Οι εσωτερικές εκτιμήσεις της εταιρείας πρέπει πάντοτε να είναι βασισμένες σε έρευνα

Τέλος με βάση τους Steiner and Miner προκειμένου η εταιρεία να ακολουθήσει μια συγκεκριμένη στρατηγική που θα της δώσει επιχειρηματική ισχύ, θα πρέπει να υπολογίσει αν καλύπτει τα παρακάτω χαρακτηριστικά

ΣΧΗΜΑ 2 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ STEINER AND MINER(1997) (1988)

Η στρατηγική της εταιρείας θα πρέπει να ακολουθεί απόλυτα τα παραπάνω βήματα δηλαδή:

- Η στρατηγική που θα ακολουθεί θα πρέπει να είναι απλή πράγμα που θα της δίνει τη δυνατότητα όλες οι σχέσεις της με τους πελάτες ή τους προμηθευτές της να χαρακτηρίζονται από την απλότητα και την αμεσότητα. Αυτό θα της δώσει οντότητα στην αγορά και επιχειρηματική ισχύ.
- Η εταιρεία πρέπει να είναι πάντα συνεπής στους χρόνους της.
- Η εταιρεία πρέπει να έχει πλεονεκτήματα πάνω στα οποία θα στηριχτεί η επιχειρηματική της πορεία.
- Η εταιρεία πρέπει να έχει την ικανότητα να εφαρμόσει την στρατηγική της αλλά και οτιδήποτε άλλο θεωρήσει σημαντικό για την ανάπτυξη της
- Η εταιρεία πρέπει να έχει επάρκεια και καταλληλότητα των πόρων.

Αυτό που πρέπει να τονίσουμε είναι ότι μπορεί μεν να παρουσιάζει μια εταιρεία μια επάρκεια σε όλους τους παραπάνω τομείς αλλά παρόλα αυτά η στρατηγική της να μην την έχει δώσει ακόμα επιχειρηματική ισχύς στην αγορά ή σε τμήμα της αγοράς, αυτό σημαίνει ότι η στρατηγική της κάπου έχει πρόβλημα άρα και πρέπει να βελτιωθεί.

Για να έχουμε ποιο ολοκληρωμένη εικόνα θα κάνουμε και μια μέτρηση της ίδιας της επιχειρηματικής ισχύς της επιχείρησης, προκειμένου να δούμε ποιο ξεκάθαρα το πώς σχετίζεται με την οργάνωση της επιχείρησης

2. Business Balanced Scorecard (Στάθμιση επιχειρηματικών στόχων)

Η μεθοδολογία Balanced Scorecard είναι ένα ισχυρό εργαλείο, που μπορεί να βοηθήσει κάθε οργανισμό ή επιχείρηση να υλοποιήσει άμεσα και αποτελεσματικά τη στρατηγική που έχει υιοθετήσει, μετατρέποντας την σε μετρήσιμους στόχους απόδοσης. Το BSC στηρίζεται στη διαπίστωση ότι αυτό που μετράται επηρεάζει ευνοϊκά την ανθρώπινη συμπεριφορά και, κατ' επέκταση, τα αποτελέσματα της επιχείρησης. Η ανάπτυξη μετρήσιμων στόχων, με βάση την εταιρική στρατηγική, δίνει τη δυνατότητα της διαρκούς αξιολόγησης και προσαρμογής της στρατηγικής μιας επιχείρησης, έτσι ώστε το σύνολο των εταιρικών δραστηριοτήτων, πόρων και πρωτοβουλιών να ευθυγραμμίζονται πλήρως στο ίδιο όραμα, στην ίδια κατεύθυνση. Συνεπώς, το Balanced Scorecard επιτρέπει επιτέλους στους διευθύνοντες των επιχειρήσεων να εκπληρώσουν αυτό που πάντα οραματίζονταν, να αναβαθμίσουν το management σε Strategic Enterprise Management.

(http://www.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_economyepix_1049538_02/11/2003_82614)

Τα χαρακτηριστικά του χώρου δραστηριοποίησης των επιχειρήσεων την δεκαετία του '80 επέβαλαν αλλαγή στον τρόπο διοίκησης. Ως τότε, η διοίκηση επικεντρώνονταν σε οικονομικούς δείκτες και μετρήσεις των αποτελεσμάτων της επιχείρησης. Συχνά, όμως οι δραστηριότητες της επιχείρησης πρόκειται να

αποφέρουν αποτελέσματα στο μακροπρόθεσμο μέλλον, γεγονός που έχει ως συνέπεια την παραπληροφόρηση της ίδιας της επιχείρησης. Πιο συγκεκριμένα, η χρησιμοποίηση οικονομικών δεικτών και μετρήσεων ως εργαλείο διοίκησης είναι πιθανόν να οδηγήσει στα παρακάτω:

- ü Η έντονη παρακολούθηση χρηματοοικονομικών δεικτών οδηγεί στον αποκλεισμό ποσοτικών δεικτών (ποιότητα προϊόντων, ικανοποίηση πελατών) που είναι εξίσου αντιπροσωπευτικοί της αποδοτικότητας μιας επιχείρησης
- ü Αποθαρρύνεται ο στρατηγικός σχεδιασμός ως αποτέλεσμα του αποκλεισμού δεικτών που αφορούν το μακροπρόθεσμο μέλλον. Π.χ. η επικέντρωση σε χρηματοοικονομικούς δείκτες πιθανότατα μπορεί να οδηγήσει σε περικοπές του τμήματος έρευνας και ανάπτυξης, περικοπές προγραμμάτων εκπαίδευσης κ.τ.λ.
- ü Οι χρηματοοικονομικοί δείκτες απομονώνουν την επιχείρηση από το εξωτερικό περιβάλλον. Δεν παρέχουν πληροφόρηση σχετικά με την θέση της εταιρίας σε σχέση με τους ανταγωνιστές.
- ü Αυξάνεται έντονα η σημασία που αποδίδεται σε στοιχεία που χαρακτηρίζουν το βραχυπρόθεσμο μέλλον.
- ü Οι υπάλληλοι της επιχείρησης είναι απαραίτητο να έχουν μία ξεκάθαρη εικόνα σχετικά με την θέση της εταιρίας τους, έτσι ώστε να συσχετίζουν την εργασία τους με την θέση αυτή. Οι χρηματοοικονομικοί δείκτες δεν διευκολύνουν την συσχέτιση αυτή, μιας που δεν μπορούν να ερμηνευτούν εύκολα από όλες τις κατηγορίες των υπαλλήλων. (Chow and Haddad, 1997)

Συνοψίζοντας θα μπορούσαμε να πούμε ότι η διοίκηση βασιζόμενη στα αποτελέσματα χρηματοοικονομικών δεικτών δείχνει τις επιδράσεις αποφάσεων που έχουν ήδη παρθεί στο παρελθόν αλλά δεν δίνει επαρκή πληροφόρηση

σχετικά με τον μέλλον της επιχείρησης. Καθώς οι επιχειρήσεις αρχίζουν να συνειδητοποιούν την σπουδαιότητα άλλων στοιχείων (π.χ. ποιότητα, ανάπτυξη) αρχίζουν, την δεκαετία του '80, να δίνουν βαρύτητα στην ανάπτυξη άλλων εργαλείων διοίκησης, μερικά από τα οποία είναι τα παρακάτω:

- Ø Διοίκηση ολική ποιότητας

- Ø Παραγωγή Just In Time (JIT)

- Ø Lean Production

- Ø Διοίκηση βασιζόμενη στην κοστολόγηση κατά προϊόν.

- Ø Ανασχεδιασμός επιχειρηματικών διαδικασιών

- Ø Συστήματα σχεδιασμού, διαχείρισης και αξιοποίησης επιχειρηματικών πόρων.

- Ø Enterprise Resource Planning

Τα διάφορα εργαλεία επικεντρώνονται, συνήθως, στην εκπλήρωση ενός μεμονωμένου στόχου του οποίου η επίτευξη δεν συνδέεται άμεσα με την επίτευξη των στρατηγικών στόχων της επιχείρησης. Η έλλειψη σύνδεσης των επιμέρους στόχων των εκάστοτε εργαλείων διοίκησης με το στρατηγικό όραμα και στόχους της επιχείρησης οδηγεί σε αποπροσανατολισμό και ανικανότητα διάγνωσης προτεραιοτήτων. Η έλλειψη σύνδεσης των μακροπρόθεσμων στόχων με τις δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στο βραχυπρόθεσμο μέλλον είναι χαρακτηριστικό των παραδοσιακών εργαλείων διοίκησης.

2.1 To Business Balanced Scorecard ως εργαλείο διοίκησης

Το Business Balanced Scorecard είναι ένα εργαλείο μέτρησης της απόδοσης, στοχεύει στο να εφοδιάσει την διοίκηση με όλους τους κρίσιμους παράγοντες επιτυχίας και να διευκολύνει την σύνδεση των επιχειρηματικών λειτουργιών με την γενική στρατηγική της επιχείρησης. Αποτελεί το μέσο που θα μεταφράσει το όραμα σε ένα ευδιάκριτο σύνολο στόχων. Αυτοί οι στόχοι στην συνέχεια μεταφράζονται σε ένα σύστημα αξιολόγησης της απόδοσης, το οποίο συνδέει αποτελεσματικά την στρατηγική με την υπόλοιπη επιχείρηση.

Οι υποστηρικτές του Business Balanced Scorecard συστήνουν ότι η παραδοσιακή μέθοδος της μέτρησης της απόδοσης βάσει λογιστικών στοιχείων μπορεί να συνδυαστεί με τρία επιπλέον στοιχεία (το πελάτη, οι εσωτερικές διαδικασίες και η μάθηση με την καινοτομία) για να στηρίξουν τα παραδοσιακά λογιστικά στοιχεία. Σύμφωνα με τους Kaplan και Norton (1996, σελ. 75) το Business Balanced Scorecard έρχεται να αντιμετωπίσει τις ελλείψεις των παραδοσιακών εργαλείων μέτρησης της απόδοσης. Σύμφωνα με το Balanced Scorecard Report (1999) το 40% με 50% των μεγάλων επιχειρήσεων στην Αμερική χρησιμοποιούν το Business Balanced Scorecard ως την μεθοδολογία για την μέτρηση της στρατηγικής απόδοσης της επιχείρησης.

Οι Robert Kaplan, καθηγητής στο Harvard Business School, και ο David Norton, πρόεδρος σε μία εταιρία συμβούλων ανέπτυξαν το Business Balanced Scorecard στις αρχές του 1990. Ήταν χτισμένο γύρω από την υπόθεση ότι οι εταιρίες δεν μπορούν να αποκτήσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μόνο από την ανάπτυξη απτών στοιχείων. Η επιχείρησης θα έπρεπε να είχαν τις ικανότητες να χτίσουν και μη απτά στοιχεία όπως και διανοητικό κεφάλαιο (intellectual capital) και θα έπρεπε να θεωρηθούν ως στοιχεία επιτυχίας (key success factors). Σύμφωνα με τους Kaplan και Norton (1996) τα τέσσερα στοιχεία του Business Balanced Scorecard (δες και σχήμα 1) θα βοηθήσουν τις επιχειρήσεις να εντοπίσουν τα στοιχεία της λογιστικής απόδοσης της εταιρίας και συγχρόνως θα μπορούν και να ελέγχουν το χτίσιμο ικανοτήτων που είναι αναγκαία για να αποκτήσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Πολλές μεγάλες εταιρίες στις ΗΠΑ έχουν εφαρμόσει το Business Balanced Scorecard. Αν και το ποσοστό ικανοποίησης ποικίλλει στις επιχειρήσεις, πολλές έχουν επιτύχει μερικά θετικά αποτελέσματα χρησιμοποιώντας το Business Balanced Scorecard. Αυτές οι επιχειρήσεις περιλαμβάνουν τη Mobil, Chadwick Inc., τη πόλη του Charlotte. Παραδείγματος χάριν, μέσα σε δύο έτη, μετά από την εφαρμογή του Business Balanced Scorecard, η απόδοση της Mobil και η στρατηγική παραγωγικότητας έχουν βελτιώσει εντυπωσιακά τη θέση του τμήματος της Mobil USM&R από την τελευταία θέση (το 1992 και το 1993) στην πρώτη θέση στη βιομηχανία με τα κέρδη 56 τοις εκατό επάνω από το μέσο όρο βιομηχανίας. Η στρατηγική παραγωγικότητας δημιούργησε επίσης μια μείωση 20 τοις εκατό του κόστους παραγωγής. Με την καλύτερη χρησιμοποίηση των

υπαρχόντων πόρων, η Mobil παρουσίασε ετήσια βελτίωση στις ταμειακές ροές σχεδόν \$1.2 δισεκατομμυρίων το 1996. Σύμφωνα με τον Brian Baker (ο Πρόεδρος του εμπορικού τμήματος της εταιρίας για την αγορά της Βορείου Αμερικής), έξι έτη αργότερα, η επιχείρηση παραμένει στη πρώτη σειρά ως προς την λίστα των εταιριών που χρησιμοποιούν επιτυχημένα το υπό εξέταση μοντέλο (Balanced Scorecard Report (1999)).

Μία άλλη περίπτωση ήταν αυτή της Sears Roebuck and Company στις αρχές του 90. Η εταιρία είχε να αντιμετωπίσει μία μεγάλη κρίση. Το 1992 είχε χρέος \$3.9 δις. Δύο χρόνια μετά την εφαρμογή του Business Balanced Scorecard η εταιρία ανέφερε 4% αύξηση στην ικανοποίηση των εργαζομένων της και των πελατών. Αυτή η αύξηση έφερε και μία αύξηση της τάξης των \$200 στα καθαρά κέρδη της επιχείρησης. (Rucci *et al.*, 1998).

Μέσω του Business Balanced Scorecard καθορίζεται το που θα πρέπει να φθάσει η επιχείρηση και πως θα διατηρηθεί στο σημείο αυτό. Όπως υπονοεί ο όρος Balanced, το Business Balanced Scorecard προσπαθεί να δημιουργήσει μια ισορροπία μεταξύ των διαφόρων παραγόντων που αφορούν την απόδοση της επιχείρησης.

Το Business Balanced Scorecard στοχεύει στο να συνδέσει τις δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στο βραχυπρόθεσμο μέλλον με το μακροπρόθεσμο όραμα και την στρατηγική. Με τον τρόπο αυτό η επιχείρηση ελέγχει και καταγράφει τις καθημερινές λειτουργίες όπως επηρεάζουν την ανάπτυξη του αύριο. Η έννοια του Business Balanced Scorecard παντρεύει τρεις διαφορετικές χρονικές διαστάσεις: το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον. Ότι κάνει η εταιρία σήμερα μπορεί να μην έχει χρηματοοικονομικό αντίκτυπο στο βραχυπρόθεσμο μέλλον. Για το λόγο αυτό, δίνεται βαρύτητα και σε μη χρηματοοικονομικούς δείκτες.

Το Business Balanced Scorecard δίνει στα διοικητικά στελέχη με μία ματιά σύνθετες πληροφορίες. Τους επιτρέπει να μελετούν την εταιρία μέσα από τέσσερα διαφορετικές σκοπιές – επιχειρηματικές απεικονίσεις – δίνοντας με αυτό τον τρόπο απάντηση και στις ανάλογες ερωτήσεις:

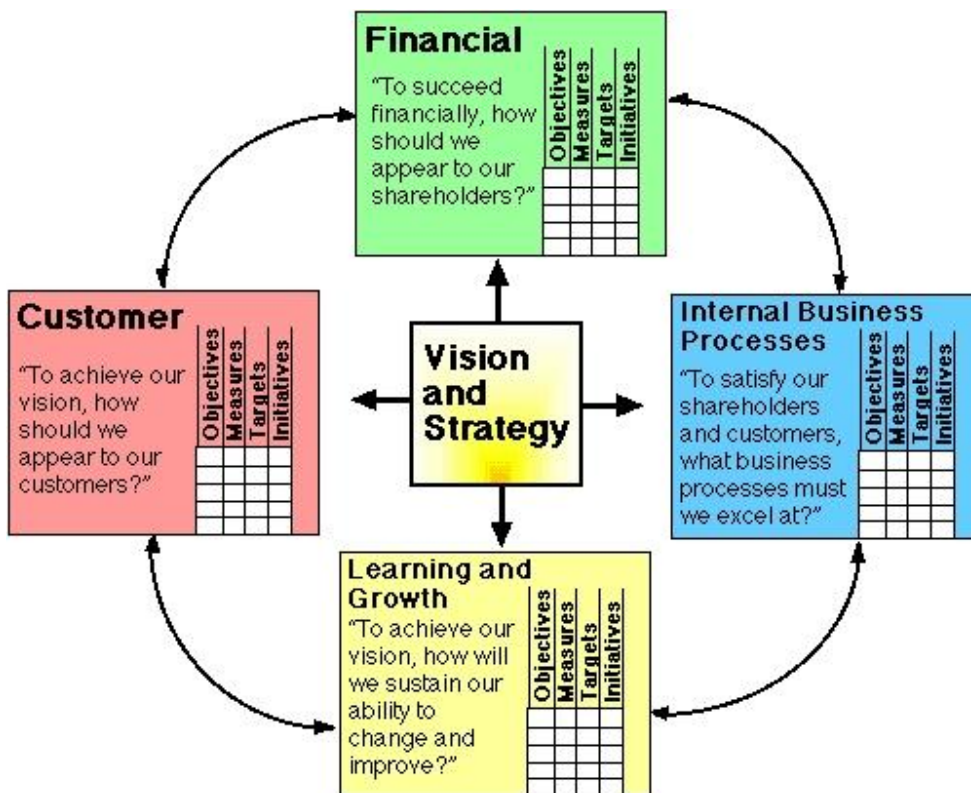
- ü Financial perspective (πως μας βλέπουν οι μέτοχοι)

- ü Customer perspective (πως μας βλέπουν οι πελάτες)

- ü Learning and growth perspective (πως μπορούμε να συνεχίσουμε βελτιωνόμαστε και να δημιουργούμε αξίες)

ü Internal business process perspective (σε ποιες εσωτερικές διαδικασίες πρέπει να υπερτερούμε) (Kaplan,R. and Norton, 1996)

Η εποπτική αναπαράσταση των στοιχείων που συνιστούν το χάρτη απόδοσης μιας επιχείρησης / ενός οργανισμού στη γενική του μορφή, παρουσιάζεται στο επόμενο σχήμα. Ανάλογα με τη στρατηγική, το εύρος των μετρήσεων, ο χάρτης μπορεί να τροποποιηθεί και να κωδικοποιήσει μικρότερο βαθμό λεπτομέρειας.

Σχήμα 3: Το Business Balanced Scorecard

Πηγή: Kaplan,R. and Norton,D. 'Using the balanced scorecard as a strategic management system', Harvard Business Review (January- February, 1996), pp. 75-85.

Η εισαγωγή και αξιοποίηση ενός τέτοιου συστήματος μέτρησης και αξιολόγησης της απόδοσης βασισμένο στη μεθοδολογία Business Balanced Scorecard είναι μία διαδικασία που εξελίσσεται δυναμικά, προσαρμόζεται συνεχώς στις απαιτήσεις τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού περιβάλλοντος και μεταβάλλεται με την πάροδο του χρόνου.

2.2 Σύνδεση τεσσάρων διαστάσεων

Η αποτελεσματική βαθμολόγηση των επιδόσεων είναι αυτό που μπορεί να διαβιβάσει το εταιρικό όραμα και την εταιρική στρατηγική σε όλη την οργάνωση, μέσα από τα μέτρα των τεσσάρων διαστάσεων που έχουν προσδιοριστεί από τους μάνατζερ. Οι αρχές που επιτρέπουν τη σύνδεση των μέτρων του Business Balanced Scorecard στην επιχειρησιακή στρατηγική είναι τρεις:

- 1) Οι σχέσεις αιτίας και αποτελέσματος (cause and effect relationships)
- 2) Οι οδηγοί της απόδοσης (Performance drivers)
- 3) Η σύνδεση με τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα (Linkage to financials)
(Kaplan,R. and Norton, 1996)

Τα μέτρα του Business Balanced Scorecard λειτουργούν τόσο ως στρατηγικοί στόχοι όσο και ως οδηγοί της μελλοντικής απόδοσης (leading indicator). Η αύξηση του μεριδίου αγοράς (customer perspective measure), που αποτελεί ένα βασικό στρατηγικό στόχο για την επιχειρησιακή μονάδα είναι παράλληλα, ένας από τους οδηγούς απόδοσης για την αύξηση των κερδών (financial perspective measure) πάνω στο αντικείμενο τους, είναι ένας στρατηγικός στόχος αλλά είναι και ο οδηγός απόδοσης για την αύξηση των πωλήσεων (financial perspective

measure). Οι οδηγοί απόδοσης αποτελούν μέτρα που θα βοηθήσουν την επιχείρηση να πορευθεί και να αναπτυχθεί μελλοντικά. Είναι εκείνα τα μέτρα πάνω στα οποία η επιχείρηση θα χαράξει τη μελλοντική πορεία της. Αντίθετα, οι υστερούντες δείκτες (lagging indicators) αναφέρονται στο παρόν και το παρελθόν της επιχείρησης. Τέτοιοι δείκτες είναι οι χρηματοοικονομικοί δείκτες, οι οποίοι περιγράφουν την οικονομική απόδοση της επιχείρησης σε μία συγκεκριμένη χρονική στιγμή του παρελθόντος. Για το λόγο αυτό οι οικονομικοί δείκτες, είναι στατικοί δείκτες. (Kaplan, and Norton, 1996)

Οι οδηγοί απόδοσης είναι διαφορετικοί για κάθε οργάνωση. Διαφορετικά προσεγγίζει η Εθνική Τράπεζα την αύξηση των κερδών και την ικανοποίηση των πελατών και διαφορετικά μία άλλη τράπεζα. Οι δείκτες μελλοντικής απόδοσης και οι υστερούντες δείκτες χρησιμοποιούν κυρίως για να τονίσουν το γεγονός ότι οι σχέσεις αιτίας – αποτελέσματος μεταξύ των τεσσάρων διαστάσεων του Business Balanced Scorecard ακολουθούν μια χρονική ακολουθία.

Οι δείκτες που βρίσκονται στην αρχή της αλυσίδας είναι οι δείκτες μελλοντικής απόδοσης, ενώ οι δείκτες που βρίσκονται προς το τέλος της αλυσίδας είναι οι υστερούντες δείκτες. Για παράδειγμα, η διαδικασία της παράδοσης του προϊόντος στον πελάτη θα έχει αντίκτυπο στη μελλοντική οικονομική απόδοση της επιχείρησης διότι η έγκαιρη παράδοση, στα μάτια του καταναλωτή είναι μία πράξη που δίνει αξία. Με τη σειρά τους, οι δυνατότητες των συστημάτων logistics θα καθορίσουν τη μελλοντική αποδοτικότητα στην παράδοση του προϊόντος, και οι ικανότητες των πόρων της επιχείρησης – ανθρώπινων και τεχνολογικών – θα καθορίσουν τις δυνατότητες των μελλοντικών διαδικασιών logistics. Γενικά, η κατανόηση των παραγόντων που οδηγούν στην παρούσα απόδοση αποτελεί τη βάση για το πώς θα επιτευχθούν τα αποτελέσματα στο μέλλον.

Η σύνδεση των οδηγών απόδοσης με τα οικονομικά αποτελέσματα είναι απαραίτητη, καθώς έτσι δίνεται η δυνατότητα στην οργάνωση να ελέγχει την ολοκλήρωση της στρατηγικής. Με άλλα λόγια, οι οικονομικοί δείκτες αντικατοπτρίζουν τη σωστή ή μη χρήση των οδηγών απόδοσης και γενικότερα την εφαρμογή της στρατηγικής. Παράλληλα όλες οι δραστηριότητες αποκτούν ένα συγκεκριμένο σκοπό και οι δρόμοι αιτίας για κάθε μέτρο των ΚΒΕ συνδέονται με οικονομικούς στόχους. Τα οικονομικά αποτελέσματα έρχονται ως φυσική συνέπεια των οδηγών απόδοσης. Η επιχείρηση που θέλει να είναι πραγματικά επιτυχημένη θα πρέπει να δίνει έμφαση στους οδηγούς απόδοσης και να επιβεβαιώνει τα αποτελέσματα τους μέσω των οικονομικών της αποδόσεων. Οι οικονομικοί στόχοι δεν θα πρέπει να είναι αυτοσκοπός αλλά να αποτελούν τις ενδεικτικές λυχνίες για το τι πάει καλά και το τι όχι στην επιχείρηση. Οι οικονομικοί δείκτες δεν θα οδηγήσουν από μόνοι τους στην ανάπτυξη. Οι οδηγοί απόδοσης είναι εκείνοι που θα βάλουν την επιχείρηση σε τροχιά ανάπτυξης και θα την οδηγήσουν στην επιτυχία. Απόδειξη της επιτυχίας αυτής θα είναι απλά τα οικονομικά αποτελέσματα που θα έχει επιδείξει η επιχείρηση.

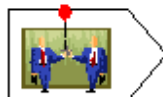
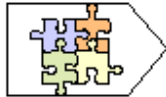
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

ΠΕΛΑΤΕΣ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Γνώση/Τεχνολογία

Οδηγοί

απόδοσης

Προτάσεις

Αξία/ανάπτυξη

Ηγεσία/Ομαδικότητα

Παραγωγικότητα

Εικόνα 1: Αλυσίδα σύνδεσης των τεσσάρων διαστάσεων

2.3 Κρίσιμοι παράγοντες επιτυχίας του Business Balanced Scorecard

Το Business Balanced Scorecard είναι ένα στρατηγικό εργαλείο διοικητικού ελέγχου που έχει τη δυνατότητα να συντονίζει ολόκληρη την επιχείρηση προς την κατεύθυνση της υλοποίησης του οράματος της. Για να είναι κάτι τέτοιο, όμως, εφικτό πρέπει να διασφαλιστούν οι ακόλουθες προϋποθέσεις επιτυχούς υλοποίησης (Daft, 2003):

- Ø Δέσμευση της εταιρίας και όλου του προσωπικού στις απαιτήσεις του Business Balanced Scorecard. Για την εφαρμογή του συγκεκριμένου εργαλείου, επιβάλλεται η λειτουργία προγραμμάτων ενδοεπιχειρησιακής επικοινωνίας, με τη συμμετοχή της διοίκησης, που θα συντελέσουν στην δημιουργία μιας ενιαίας φιλοσοφίας και κουλτούρας. Η ισχυρή ηγεσία είναι το βασικό συστατικό στη δημιουργία ενός θετικού οργανωτικού κλίματος που περιθάλπει βελτιώσεις στην απόδοση. Οι υπάλληλοι πρέπει να συνειδητοποιήσουν ποιος είναι ο ακριβής ρόλος τους στον οργανισμό και πως συνδέεται η προσωπική τους εργασία με το στρατηγικό όραμα της επιχείρησης

- Ø Εξάλειψη των οργανωτικών εμποδίων. Για να ξεπεραστούν ανεπιθύμητοι φόβοι για τα αποτελέσματα από την μέτρηση και βελτίωση της απόδοσης, είναι απαραίτητο να γίνει κατανοητή από όλο το προσωπικό η χρησιμότητα του Business Balanced Scorecard, τόσο για την βελτίωση της αποδοτικότητας του οργανισμού, όσο και για την μέτρηση της ατομικής απόδοσης

- Ø Ανάπτυξη κατανοητών και ρεαλιστικών οργανωτικών στόχων. Οι στόχοι θα πρέπει να είναι κατανοητοί και συγκεκριμένοι και να κοινοποιούνται σε όλο τον οργανισμό. Για να έχουν νόημα, θα πρέπει να είναι μετρήσιμοι και να συνοδεύονται από ρεαλιστικά χρονοδιαγράμματα για την επίτευξη τους.

- Ø Παροχή κατάρτισης στις τεχνικές βελτιώσεις. Η κατάρτιση θα πρέπει να παρέχεται στο κατάλληλο προσωπικό, ώστε να το βοηθήσει να βελτιώσει τις επιχειρησιακές διαδικασίες. Ο σκοπός της κατάρτισης περιλαμβάνει την ανάπτυξη των ικανοτήτων των εργαζόμενων στο να προσαρμοστούν στις επιχειρησιακές αλλαγές και στα νέα προγράμματα που εφαρμόζονται, καθώς επίσης και στη δημιουργία ομάδων βελτίωσης, για την επίτευξη της ομαδικής προσπάθειας για τη βελτίωση των λειτουργιών του οργανισμού

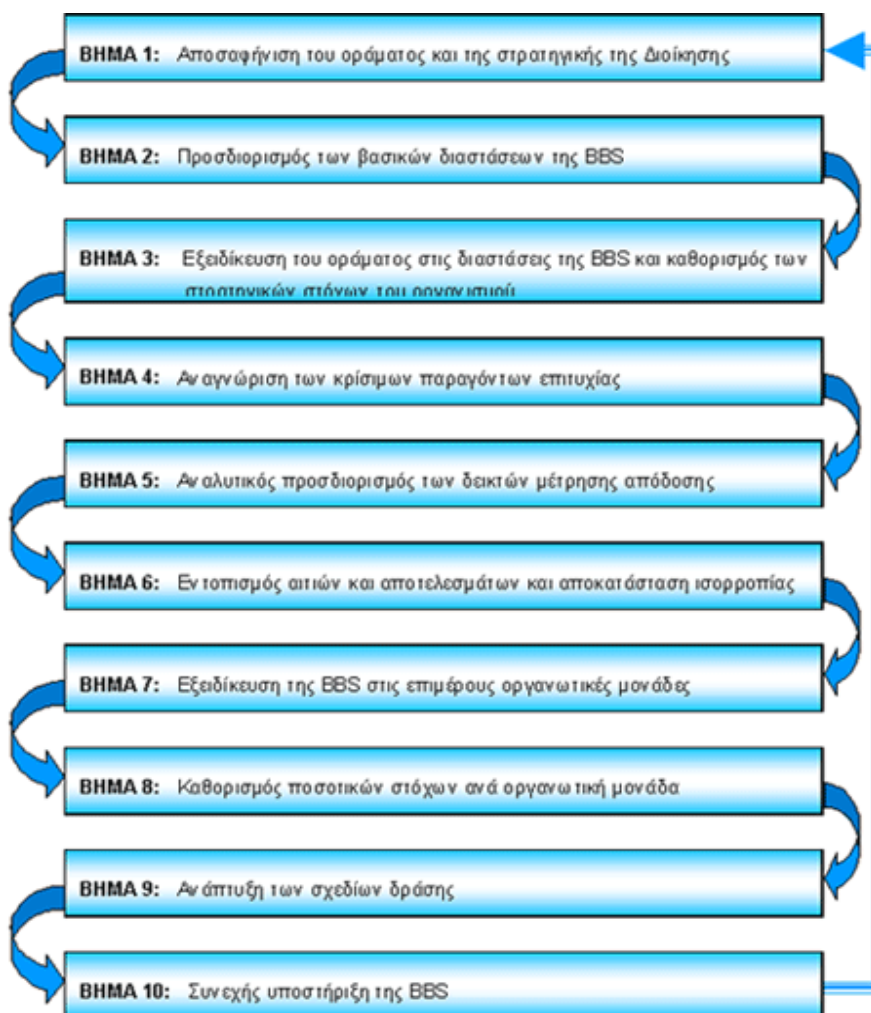
- Ø Αναγνώριση και ανταμοιβή των προσπαθειών του προσωπικού για βελτίωση. Τα συστήματα επιβράβευσης του προσωπικού ενθαρρύνουν περισσότερο τις προσπάθειες για την επίτευξη των επιχειρησιακών στόχων και σκοπών.

Η εποπτική αναπαράσταση των στοιχείων που συνιστούν το χάρτη απόδοσης μιας επιχείρησης / ενός οργανισμού στη γενική του μορφή παρουσιάζεται στο σχήμα 1. Ανάλογα με την στρατηγική, το εύρος των μετρήσεων, ο χάρτης μπορεί να τροποποιηθεί και να κωδικοποιήσει μικρότερο βαθμό λεπτομέρειας.

2.4 Συστήματα μέτρησης απόδοσης με βάση την BBS

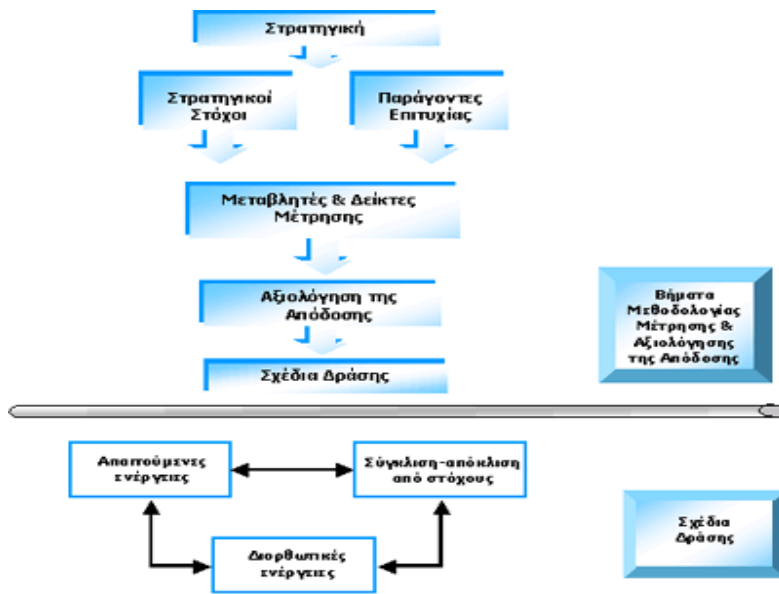
2.4.1 Βήματα ανάπτυξης του συστήματος BBS

Στη συνέχεια απεικονίζεται η ολοκληρωμένη μεθοδολογία ανάπτυξης της εφαρμογής της BBS.

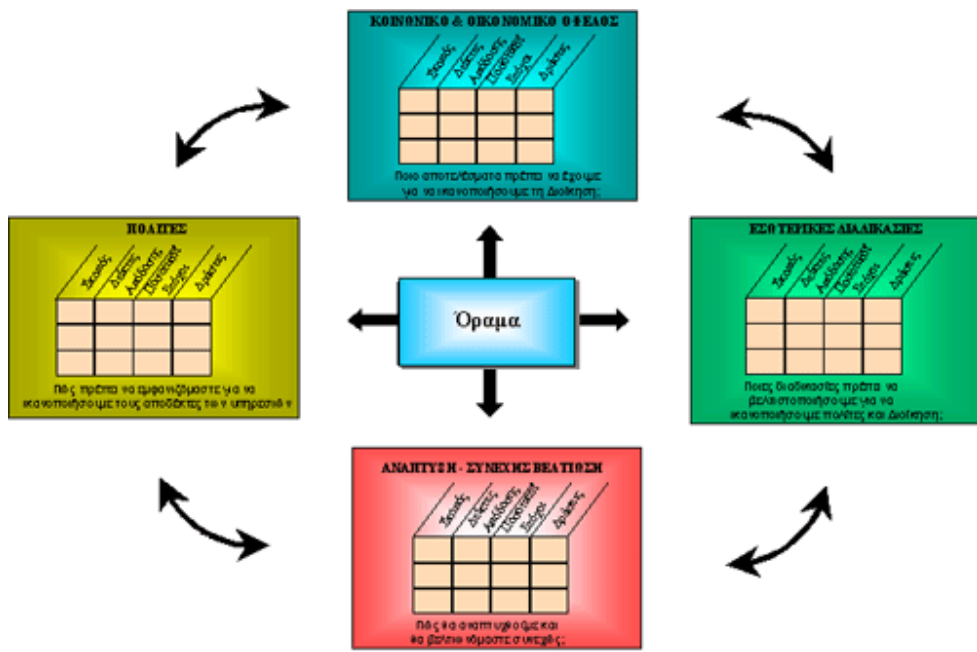
Σχήμα 5: Μεθοδολογία ανάπτυξης της Business Balance Scorecard.

Εποπτική αναπαράσταση των σταδίων υλοποίησης της BBS παρουσιάζεται στο σχήμα 5.

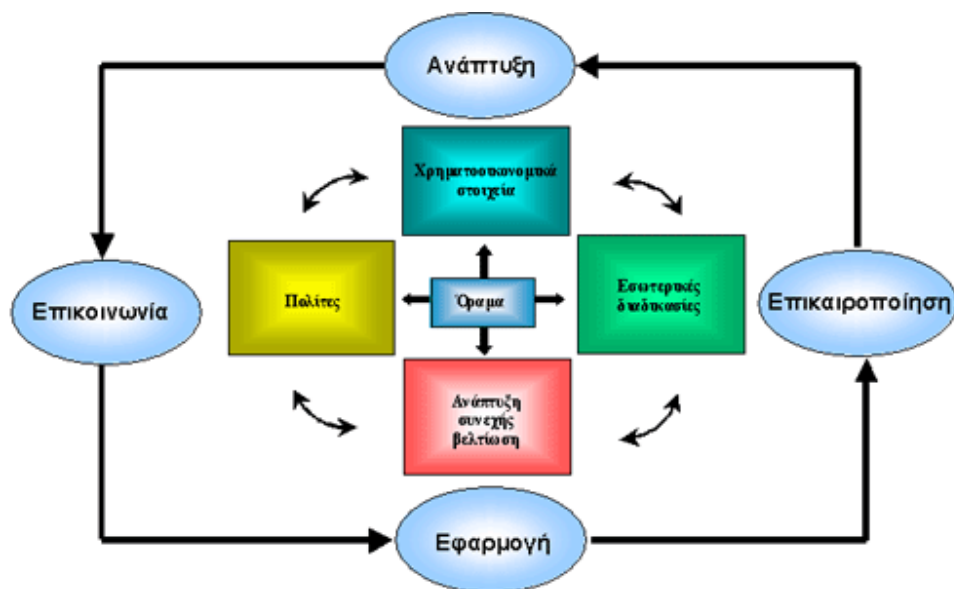
Σχήμα 6: Στάδια υλοποίησης της BBS.

Η εποπτική αναπαράσταση των στοιχείων που συνιστούν το Χάρτη Απόδοσης μιας Επιχείρησης / ενός Οργανισμού στη γενική του μορφή, παρουσιάζεται στο Σχήμα 7. Ανάλογα με τη στρατηγική, το εύρος και το εύρος των μετρήσεων, ο χάρτης μπορεί να τροποποιηθεί και να κωδικοποιήσει μικρότερο βαθμό λεπτομέρειας.

Σχήμα 7: Χάρτης απόδοσης.

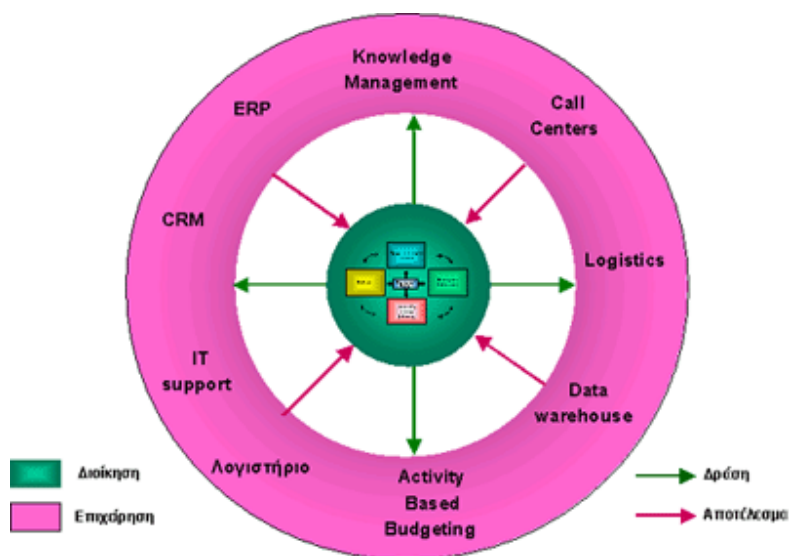
Η εισαγωγή και αξιοποίηση ενός συστήματος μέτρησης και αξιολόγησης της απόδοσης βασισμένο στη μεθοδολογία BBS είναι μια διαδικασία που εξελίσσεται δυναμικά, προσαρμόζεται συνεχώς στις απαιτήσεις τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού περιβάλλοντος και μεταβάλλεται με την πάροδο του χρόνου. Η δυναμικότητα του εργαλείου εμπεριέχεται στο δέκατο βήμα της μεθοδολογίας υλοποίησης της BBS (Σχήμα 6) το οποίο αποτυπώνει την ανάγκη για συνεχή υποστήριξη της υλοποίησης του συστήματος μέσα από τη συνεχή επικαιροποίηση των τεχνικών χαρακτηριστικών της. Το Σχήμα 8 παρουσιάζει με εποπτικό τρόπο τον κύκλο ζωής ενός συστήματος μέτρησης και αξιολόγησης της απόδοσης βασισμένο στη μεθοδολογία BBS.

Σχήμα 8: Κύκλος ζωής της BBS.

Η διαδικασία ανάπτυξης της BBS ολοκληρώνεται με το προσδιορισμό του τρόπου επικοινωνίας του συστήματος με το περιβάλλον του οργανισμού. Η BBS

ενσωματώνεται στον πυρήνα (διοίκηση) του οργανισμού, υλοποιεί τις δράσεις βελτίωσης της απόδοσης στο περιβάλλον του οργανισμού και στη συνέχεια συλλέγει πληροφορίες από τα πληροφοριακά συστήματα του οργανισμού για να αξιολογήσει τα αποτελέσματα των υλοποιημένων δράσεων. Το Σχήμα 9 παρουσιάζει με εποπτικό τρόπο την επικοινωνία της BBS με το περιβάλλον του οργανισμού.

Σχήμα 9: Επικοινωνία της BBS με το περιβάλλον ενός οργανισμού

2.4.2 Η μεθοδολογία της Balanced Scorecard και οι νέες τεχνολογίες πληροφορικής & επικοινωνιών

Οι νέες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών δίνουν την δυνατότητα για άσκηση διοίκησης επιχειρήσεων βασισμένη σε μέτρηση της απόδοσης. Ποτέ πριν δεν ήταν τόσο εύκολη η συλλογή και διανομή των πληροφοριών μέσα σε έναν οργανισμό. Βέβαια πάντα τίθεται το θέμα του τρόπου υλοποίησης της συλλογής και διανομής αλλά και του κόστους αυτών των διαδικασιών.

2.5 System Dynamics & BBS

2.5.1 Δυναμικά μοντέλα Business Balanced Scorecard και πλεονεκτήματα

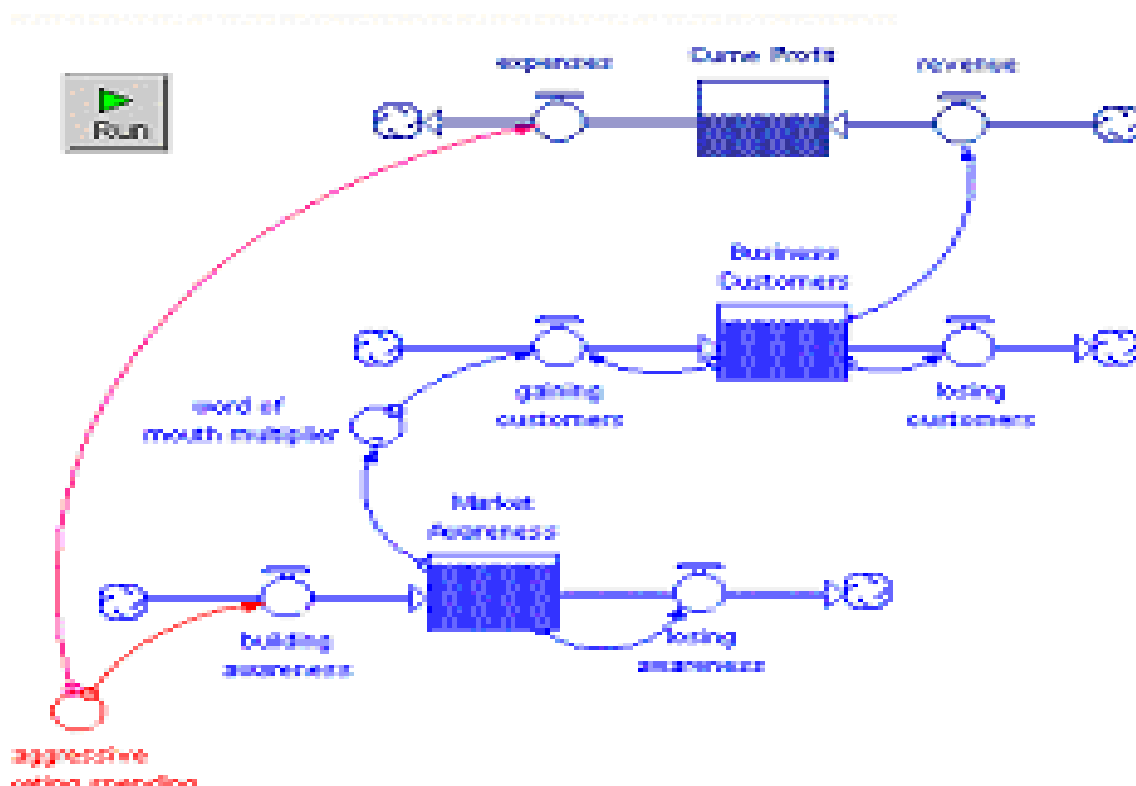
Η δημιουργία των δυναμικών μοντέλων Business Balanced Scorecard βασίζεται στην αξιοποίηση των δυνατοτήτων της επιχειρησιακής δυναμικής – Business Dynamics – η οποία είναι η πλέον σύγχρονη εφαρμοζόμενη προσέγγιση για την αξιόπιστη προσομοίωση των επιχειρηματικών διαδικασιών.

Σε αντίθεση με το απλό μοντέλο της BBS, το δυναμικό μοντέλο της χρησιμοποιεί ρεαλιστικές αρχές για να περιγράψει και να αποτυπώσει το συνολικό στρατηγικό σχεδιασμό της επιχείρησης. Κατά αυτό τον τρόπο, η προσομοίωση του επιχειρησιακού μοντέλου προσεγγίζει καλύτερα την πραγματικότητα σε ότι αφορά τα αποτελέσματα που μπορούν να επιτευχθούν με βάση την επιλεγμένη στρατηγική και τις συνθήκες υπό τις οποίες αυτά είναι εφικτά. Οι αρχές που χρησιμοποιεί το δυναμικό μοντέλο της BBS είναι οι ακόλουθες:

1η αρχή: Η προσομοίωση της λειτουργίας της επιχείρησης γίνεται πιο ρεαλιστική εφόσον χρησιμοποιηθούν οι έννοιες του αποθέματος (stocks) και των ροών διασύνδεσης (flows) μεταξύ των οντοτήτων. Οι οντότητες που θα χαρακτηρίζονται ως αποθεματικές θα έχουν την ιδιότητα να δέχονται στοιχεία εισαγωγής και να εξάγουν κάποιο αποτέλεσμα. Για παράδειγμα στο απλό μοντέλο της BBS μπορεί να γίνει η εξής διασύνδεση:

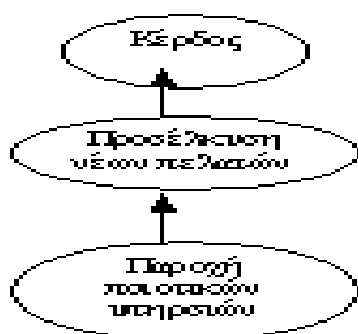
Η αλληλεπίδραση μεταξύ των οντοτήτων όπως παρουσιάζεται στο προηγούμενο σχήμα δηλώνει απλά ότι η εστίαση στην πολιτική αύξησης της διαφήμισης θα οδηγήσει στην προσέλκυση νέων πελατών, το οποίο με τη σειρά του θα οδηγήσει στην αύξηση του κέρδους. Η αλληλουχία των αλληλεπιδράσεων αυτών φαίνεται εκ πρώτης να εμπίπτει στα πλαίσια της λογικής, παρόλα αυτά όμως δεν λαμβάνονται υπόψη πολλοί παράγοντες που επηρεάζουν το τελικό αποτέλεσμα. Προκειμένου να γίνει μια ρεαλιστικότερη και πιο αξιόπιστη προσομοίωση της πραγματικότητας κρίνεται αναγκαία η χρησιμοποίηση των αποθεμάτων και των ροών. Με βάση αυτά το απλό μοντέλο της BBS μετατρέπεται σε δυναμικό και παίρνει την ακόλουθη μορφή:

Σχήμα 10: Αποθήκες (stocks) και ροές διασύνδεσης (flows).

2η αρχή: Τα αποθέματα και οι ροές συνδέονται μεταξύ τους μέσω βρόχων ανατροφοδότησης (feedback loops).

Στο απλό μοντέλο της BBS η λογική δημιουργίας των διαγραμμάτων αιτίας – αποτελέσματος ακολουθεί την λογική bottom-up, στα οποία είναι ευδιάκριτα και σαφή τα αίτια και τα αποτελέσματά τους, όπως για παράδειγμα φαίνεται στο επόμενο σχήμα.

Με βάση το απλό μοντέλο της BBS δημιουργείται ένα στατικό μοντέλο αιτών και αποτελεσμάτων, στο οποίο η μεταβολή σε μια μεταβλητή-αίτιο προκαλεί αντίστοιχη μεταβολή στη μεταβλητή-αποτέλεσμα και η επίδραση αυτή δεν θα αλλάξει εάν δεν μεταβληθεί η κατάσταση στην οποία βρίσκεται η μεταβλητή-αίτιο. Η λογική αυτή δημιουργίας των διαγραμμάτων αιτίας –αποτελέσματος καταλήγει στη δημιουργία ενός επιχειρησιακού μοντέλου το οποίο χαρακτηρίζεται από έλλειψη κυκλικής ανατροφοδότησης, το οποίο είναι ένα φαινόμενο που πάντοτε εμφανίζεται στις δραστηριότητες των επιχειρήσεων. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα αυτό, το δυναμικό μοντέλο της BBS δημιουργεί τα διαγράμματα αιτίας – αποτελέσματος με βάση τη λογική «up and down» δηλαδή οι διασυνδέσεις αιτών-αποτελεσμάτων μπορεί να κατευθύνονται τόσο από κάτω προς τα πάνω όσο και αντίστροφα, με αρκετές επιμέρους ενδιάμεσες διασυνδέσεις. Έτσι επιτυγχάνει να περιλάβει την λογική της κυκλικής ανατροφοδότησης, η οποία άλλωστε είναι αυτή που καθιστά το δυναμικό μοντέλο της BBS πλεονεκτικότερο σε σχέση με το απλό-στατικό μοντέλο της. Αυτό οφείλεται στο ότι μέσω της κυκλικής ανατροφοδότησης, η μεταβολή μιας μεταβλητής προκαλεί μια αλυσιδωτή σειρά μεταβολών σε άλλες μεταβλητές του

μοντέλου, το αποτέλεσμα των οποίων επηρεάζει ξανά το αίτιο από το οποίο ξεκίνησε η όλη διαδικασία. Κατά αυτό τον τρόπο στο δυναμικό μοντέλο της BBS δημιουργούνται οι βρόχοι ανατροφοδότησης. Από τα παραπάνω εύκολα συμπεραίνεται ότι εάν δημιουργηθεί ένα επιχειρησιακό μοντέλο από το οποίο εκκλίπουν οι βρόχοι ανατροφοδότησης, τότε θα είναι σίγουρη η αποτυχία προσέγγισης της επιχειρηματικής πραγματικότητας

3η αρχή: Οι βρόχοι ανατροφοδότησης εμπεριέχουν μη γραμμικές συσχετίσεις, οι οποίες μεταβάλλουν την ισχύ των συσχετίσεων των οντοτήτων με το χρόνο. Το απλό-στατικό μοντέλο της BBS δημιουργεί συσχετίσεις μεταξύ των μεταβλητών οι οποίες είναι πάντα γραμμικές, το οποίο σημαίνει ότι η μεταβολή σε μια μεταβλητή θα προκαλέσει γραμμική μεταβολή της μεταβλητής την οποία επηρεάζει ($Y=mX$). Στην πραγματικότητα όμως η επίδραση που έχει μια μεταβλητή σε μια άλλη μεταβάλλεται ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν συνολικά στο μοντέλο σε κάθε χρονική περίοδο. Έτσι οι αλληλεπιδράσεις που συνθέτουν την επιχειρησιακή πραγματικότητα είναι μη γραμμικές και μη στατικές, δηλαδή δυναμικές. Για αυτό το λόγο το απλό μοντέλο της BBS αδυνατεί στο να αποτυπώσει τέτοιου είδους αλληλεπιδράσεις. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα αυτό χρησιμοποιείται το δυναμικό μοντέλο της BBS, το οποίο δίνει τη δυνατότητα πλήρους αποτύπωσης όλων των δυναμικών μη-γραμμικών αλληλεπιδράσεων μεταξύ των μεταβλητών. Συνήθως η δημιουργία της μη γραμμικής συσχέτισης δύο μεταβλητών γίνεται με τη βοήθεια γραφικής παράστασης στην οποία αποτυπώνεται ο τρόπος με τον οποίο η μια μεταβλητή μεταβάλλεται σε σχέση με την δεύτερη

4η αρχή: Οι βρόχοι ανατροφοδότησης εμπεριέχουν χρονικές καθυστερήσεις οι οποίες επηρεάζουν τις χρονικές προβλέψεις για τις επερχόμενες επιπτώσεις. Ένα άλλο χαρακτηριστικό γνώρισμα της επιχειρησιακής πραγματικότητας είναι οι χρονικές καθυστερήσεις. Χρονικές καθυστερήσεις ενυπάρχουν σε όλες τις επιχειρησιακές λειτουργίες καθώς και σε άλλες διαδικασίες που δεν αφορούν την επιχείρηση, όπως για παράδειγμα η γνώμη που διαμορφώνει η αγορά για το προϊόν ή την ποιότητα εξυπηρέτησης. Η λογική των χρονικών καθυστερήσεων

είναι πολύ σημαντική σε μια επιχείρηση διότι σύμφωνα με αυτές, η λήψη αποφάσεων στηρίζεται σε προβλέψεις και όχι σε στατικά δεδομένα. Το απλό μοντέλο της BBS αδυνατεί να συμπεριλάβει την έννοια των χρονικών καθυστερήσεων εφόσον οι συσχετίσεις μεταξύ των μεταβλητών σχεδιάζονται έτσι ώστε να έχουν άμεσες επιπτώσεις. Η αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού γίνεται με τη χρήση του δυναμικού μοντέλου της BBS. Σε αυτό η αποτύπωση των χρονικών καθυστερήσεων είναι απλή και εφικτή και συνήθως γίνεται με τη χρήση ενός δομικού στοιχείου το οποίο αναπαριστά την χρονική διάρκεια της καθυστέρησης της επίπτωσης που θα έχει μια μεταβλητή σε μια άλλη.

Συνοψίζοντας, τα πλεονεκτήματα του δυναμικού μοντέλου της BBS σε σχέση με το απλό-στατικό είναι τα ακόλουθα:

- **Δυνατότητα δημιουργίας πιο αξιόπιστων συνδέσεων μεταξύ αιτίας και αποτελέσματος καθώς και επιλογής ρεαλιστικότερων δεικτών μέτρησης.**

Με το δυναμικό μοντέλο της BBS επιτυγχάνεται μια πιο αξιόπιστη προσέγγιση στην αποτύπωση της επιχειρηματικής πραγματικότητας. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η μοντελοποίηση με βάση τα αποθέματα, τις ροές, τους βρόχους ανατροφοδότησης, τις μη γραμμικές συσχετίσεις και τις χρονικές καθυστερήσεις των διαδικασιών, επιτρέπει την απεικόνιση στοιχείων που δεν μπορούν να αποτυπωθούν με το απλό μοντέλο της BBS.

- **Μεγαλύτερη αξιοπιστία στην προσομοίωση του μοντέλου της BBS.** Η προσομοίωση του επιχειρησιακού μοντέλου γίνεται πιο αξιόπιστη διότι δίνεται η δυνατότητα στις ομάδες που σχεδιάζουν τις scorecards να αξιολογήσουν και να κρίνουν με αυστηρά πλέον κριτήρια τη λογική ευστάθεια του επιχειρησιακού μοντέλου που προκύπτει από τον στρατηγικό σχεδιασμό και την εφαρμογή του δυναμικού μοντέλου της BBS.
- **Δυνατότητα καλύτερης επικοινωνίας και διάχυσης των αποτελεσμάτων της BBS σε όλο το προσωπικό της επιχείρησης.** Η επικοινωνία της διοίκησης με τις διάφορες οργανωτικές μονάδες και γενικότερα με τον κάθε εργαζόμενο, αποκτά ουσιαστικό χαρακτήρα μέσω

του δυναμικού μοντέλου της BBS. Αυτό οφείλεται στο ότι, η διοίκηση είναι σε θέση να παρουσιάζει άμεσα και με εποπτικό τρόπο τη στρατηγική, τους στόχους της, τους τρόπους μέτρησης αυτών αλλά και τα εναλλακτικά σχέδια δράσης στις περιπτώσεις προβλημάτων

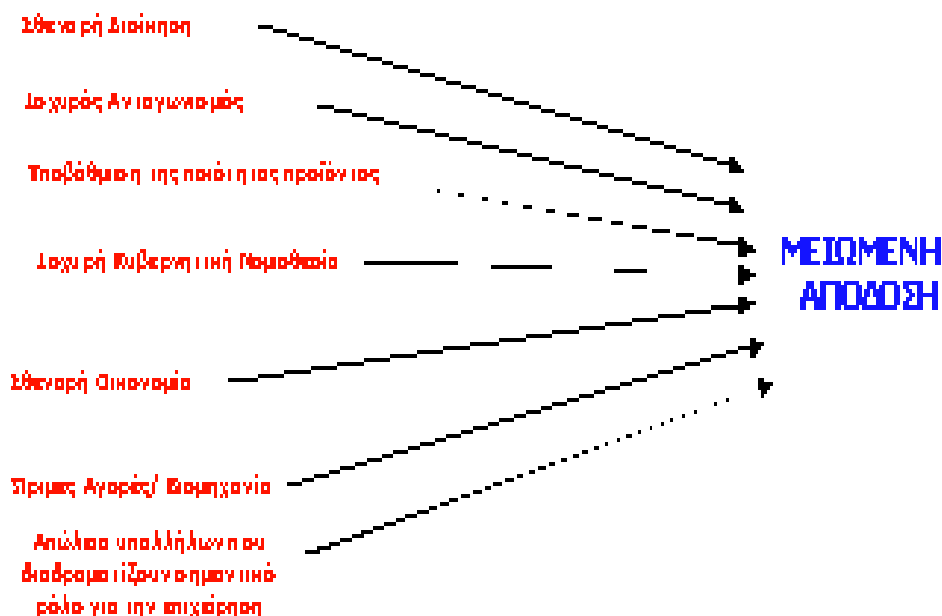
2.5.2 Χαρακτηριστικά και καινοτομικά στοιχεία εφαρμογών της επιχειρησιακής δυναμικής (Business Dynamics)

Η φιλοσοφία της επιχειρησιακής δυναμικής – Business Dynamics – αναπτύχθηκε αρχικά κατά τη δεκαετία του 1950 στο Πανεπιστήμιο του MIT στην Αμερική, από τον Jay Forrester. Η πρώτη προσέγγιση στο θέμα της επιχειρησιακής δυναμικής περιελάμβανε τη δημιουργία ενός συνόλου εργαλείων, των οποίων η χρησιμότητα εστιαζόταν στην προσομοίωση της δομής πολύπλοκων συστημάτων διοίκησης και στην εξαγωγή αποτελεσμάτων σχετικά με την απόδοσή τους στον χρόνο. Η βασική αρχή στην οποία αρχικά βασίστηκε η επιχειρησιακή δυναμική, ήταν αυτή της ανατροφοδότησης, η οποία και σήμερα αποτελεί την κύρια αρχή λειτουργίας όλων των ηλεκτρονικών και μηχανικών συστημάτων ελέγχου. Στη συνέχεια η ευρύτερη ανάπτυξη της επιχειρησιακής δυναμικής υποστηρίχθηκε από δύο παγκοσμίως θεμελιώδεις προσεγγίσεις στο θέμα της προσομοίωσης:

- Systems Thinking
- System Dynamics

οι οποίες παρέχουν ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο σχεδιασμού στρατηγικής διοίκησης και συστηματικής οργάνωσης και ανάλυσης των επιχειρησιακών προβλημάτων. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιούνται μέθοδοι και εργαλεία προσομοίωσης, η χρησιμότητα των οποίων έγκειται στην υποστήριξη των διοικητικών στελεχών μιας επιχείρησης στο να κατανοήσουν τις αλληλοσυνδέσεις και αλληλεπιδράσεις διαφόρων στρατηγικών και οργανωτικών θεμάτων.

Η συνήθης αντιμετώπιση που ακολουθείται όταν παρουσιάζεται ένα πρόβλημα (π.χ. μειωμένη απόδοση) σε μια επιχείρηση, είναι η δημιουργία μιας λίστας με τα πιθανά αίτια του προβλήματος. Για παράδειγμα:

Όμως η προσέγγιση αυτή οδηγεί στην στατική απεικόνιση, η οποία καταλήγει στην εξεύρεση πρόχειρων λύσεων όπως:

- Βελτίωση ποιότητας ή
- Πρόσληψη νέου προσωπικού κλπ.

Προκειμένου να γίνει μια πιο ρεαλιστική προσέγγιση της επιχειρησιακής πραγματικότητας, εφαρμόζεται η επιχειρησιακή δυναμική – Business Dynamics – με βάση την οποία δημιουργείται ένα επιχειρησιακό μοντέλο, στο οποίο παρουσιάζονται όλες οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ των χρησιμοποιούμενων μεταβλητών. Κατά αυτό τον τρόπο με βάση την επιχειρησιακή δυναμική, το μοντέλο του προηγούμενου παραδείγματος διαμορφώνεται ως εξής:

Απο τα παραπάνω γίνεται εμφανές ότι σε ένα επιχειρησιακό μοντέλο δεν παίζει ρόλο η ιεράρχηση των αιτιών του προβλήματος ανάλογα με τη σημασία τους. Σημαντικά αίτια μπορεί να προκύψουν οποιαδήποτε χρονική στιγμή για αυτό και χρειάζεται να ακολουθείται μια δυναμική προσέγγιση ώστε να μπορούν να ενσωματωθούν στο μοντέλο αποτελεσματικά.

Η σημασία που έχει η εφαρμογή της επιχειρησιακής δυναμικής σε μια επιχείρηση είναι τεράστια. Πιο συγκεκριμένα τα πλεονεκτήματα της εφαρμογής της είναι τα ακόλουθα:

- Οικονομικές ωφέλειες κατά την διάρκεια εκπόνησης ενός έργου. Η προσομοίωση σύμφωνα με την επιχειρησιακή δυναμική δίνει τη δυνατότητα πρόβλεψης των αναμενόμενων κερδών ή ζημιών από την υλοποίηση συγκεκριμένων επενδυτικών σχεδίων.
- Βελτίωση της ποιότητας εκπαίδευσης της διοίκησης μιας επιχείρησης σχετικά με τις πολύπλοκες αλληλεπιδράσεις των δομικών στοιχείων του μοντέλου της επιχείρησης.
- Σχεδιασμός στρατηγικής που συμβαδίζει με την επιχειρησιακή πραγματικότητα
- Βελτιστοποίηση απόδοσης λειτουργικών διαδικασιών
- Υποστήριξη στη λήψη επενδυτικών αποφάσεων
- Πλήρης κατανόηση των αλληλεξαρτήσεων και των παραγόντων που οδηγούν σε χρονικές καθυστερήσεις
- Ανάπτυξη σεναρίων για την πορεία της απόδοσης της επιχείρησης
- Υποστήριξη ολοκληρωμένης εκπαίδευσης προσωπικού

2.5.3 Διαθέσιμα εργαλεία προσομοίωσης μοντέλων επιχειρησιακής δυναμικής (Business Dynamic Simulation Tools)

Τα πλέον ενδεδειγμένα εργαλεία - λογισμικά για επιτυχημένη εφαρμογή της επιχειρησιακής δυναμικής είναι τα ακόλουθα:

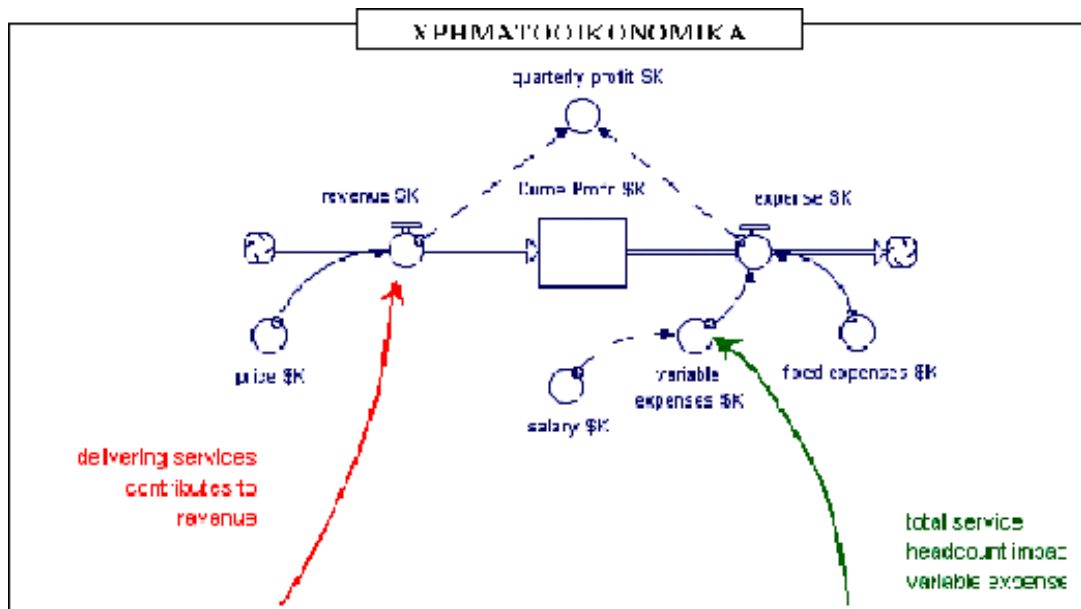
- “Berkeley Madonna 8.0.1” που αναπτύχθηκε από το Πανεπιστήμιο του Berkeley της Καλιφόρνιας στις ΗΠΑ
- “Tier 1,2,3,4” της εταιρείας Decision Support Associates – DeSA
- “Dynasys” της εταιρείας Beschreibung
- “Extend Product Line” της εταιρείας ImagineThat Inc.
- “GAMMA 3.0” της εταιρείας Unicon
- “Mind Mapper” της εταιρείας SimTech USA
- “PowerSim Studio 2001” της εταιρείας PowerSim
- “SDML” που αναπτύχθηκε στο «Centre for Policy Modelling» του Manchester Metropolitan Πανεπιστημίου της Αγγλίας
- “SimApp 1.30” της εταιρείας SimApp
- “ithink / Stella” της εταιρείας High Performance Systems Inc
- “T21” που αναπτύχθηκε από το “Millennium Institute” στις ΗΠΑ
- “Vensim 5” της εταιρείας Ventana Systems Inc
- “Vensim Personal Learning Edition” της εταιρείας Ventana Systems Inc

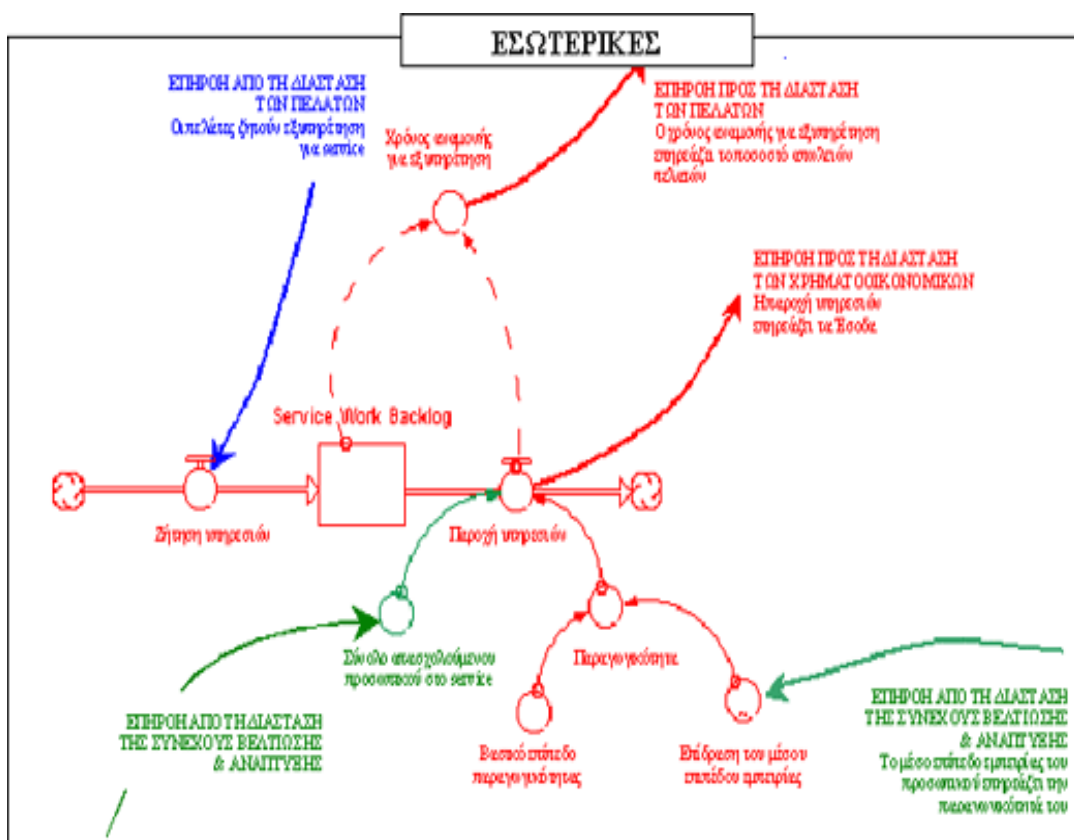
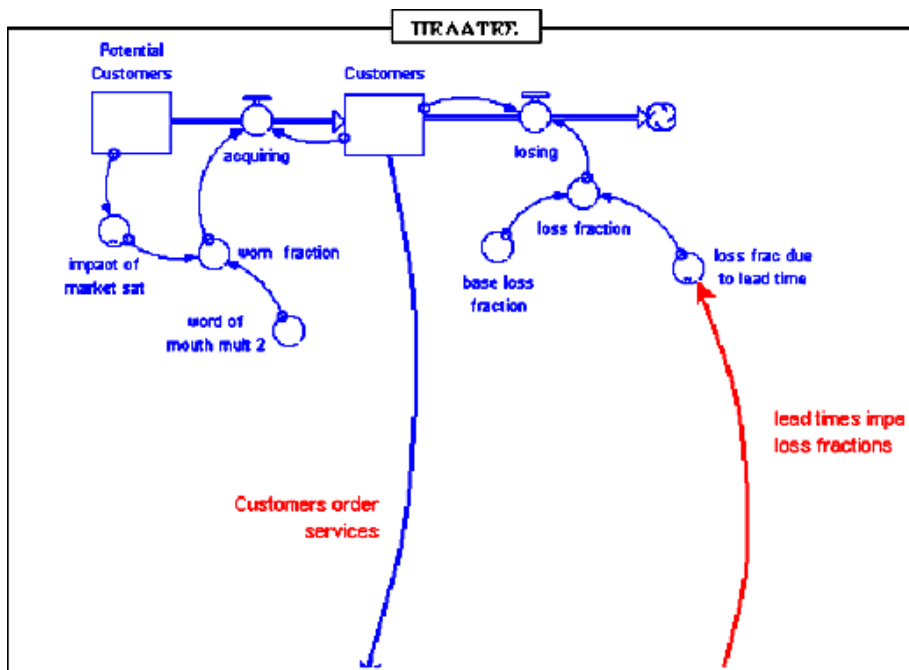
Το πλέον αξιόπιστο και ενδεδειγμένο εργαλείο για ολοκληρωμένη μοντελοποίηση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και το οποίο μάλιστα προτείνεται και από τους δημιουργούς-εμπνευστές της BBS, David P.Norton και Robert S.Kaplan, είναι το λογισμικό “ithink / Stella” της εταιρείας High Performance Systems Inc. Τα βασικά συστατικά στοιχεία του “ithink / Stella” είναι τα εξής:

- Αποθέματα (Stocks) & Ροές (Flows)

- Feedback Loops
- Μη γραμμικότητες – Non linearities
- Χρονικές καθυστερήσεις – Delays

Με την χρήση των συστατικών εργαλείων του itthink, η δημιουργία των διαγραμμάτων αιτίας – αποτελέσματος της BBS παίρνει την ακόλουθη ενδεικτική μορφή:

2.6 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΑΛΕΙΟΥ

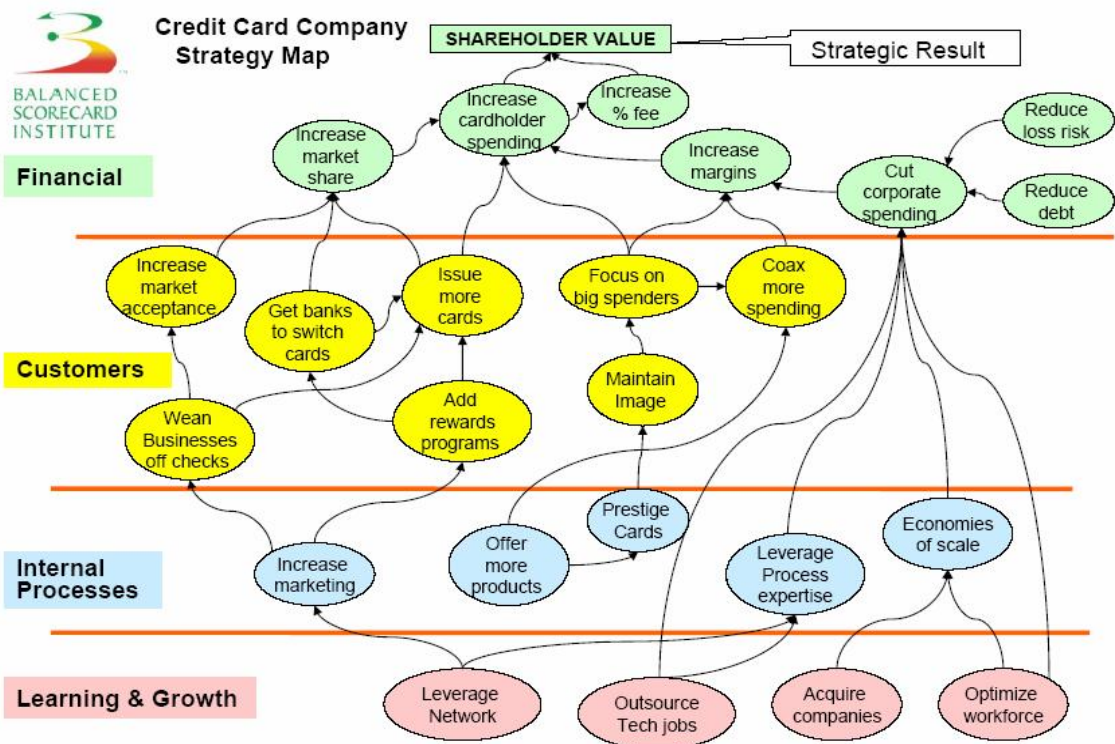
BALANCE SCORECARD

Example Balanced Scorecard: Regional Airline

Mission: Dedication to the highest quality of Customer Service delivered with a sense of warmth, friendliness, individual pride, and Company Spirit.

Vision: Continue building on our unique position -- the only short haul, low-fare, high-frequency, point-to-point carrier in America.

Theme: Operating Efficiency	Objectives	Measures	Targets	Initiatives
	<ul style="list-style-type: none"> Profitability Fewer planes Increased revenue 	<ul style="list-style-type: none"> Market Value Seat Revenue Plane Lease Cost 	<ul style="list-style-type: none"> 25% per year 20% per year 5% per year 	<ul style="list-style-type: none"> Optimize routes Standardize planes
	<ul style="list-style-type: none"> Flight is on -time Lowest prices More Customers 	<ul style="list-style-type: none"> FAA On Time Arrival Rating Customer Ranking No. Customers 	<ul style="list-style-type: none"> First in industry 98% Satisfaction % change 	<ul style="list-style-type: none"> Quality management Customer loyalty program
	<ul style="list-style-type: none"> Fast ground turnaround 	<ul style="list-style-type: none"> On Ground Time On-Time Departure 	<ul style="list-style-type: none"> <25 Minutes 93% 	<ul style="list-style-type: none"> Cycle time optimization program
	<ul style="list-style-type: none"> Ground crew alignment 	<ul style="list-style-type: none"> % Ground crew stockholders % Ground crew trained 	<ul style="list-style-type: none"> yr. 1 70% yr. 4 90% yr. 6 100% 	<ul style="list-style-type: none"> Stock ownership plan Ground crew training

Από τα παραπάνω παραδείγματα μπορούμε να παρατηρήσουμε τις αλληλεπιδράσεις που παρουσιάζονται μεταξύ των τομέων και των δεικτών της κάθε προοπτικής. Διαφαίνεται η δυναμικότητα του εν λόγω μοντέλου.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ : Μελέτη δεικτών

Μελέτη Δεικτών

Σ' αυτό το μέρος του παρόντος συγγράμματος θα μελετήσουμε την Ελλάδα με τη χρήση δεικτών.

Κατά τη διεξαγωγή της μελέτης αυτής, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι, θα θεωρήσουμε την Ελλάδα ως μια επιχείρηση, για την οποία θέλουμε να δούμε πως και προς τα που οδεύει. Αυτό σημαίνει ότι, πελάτες της εν λόγω επιχείρησης θα είναι οι πολίτες της χώρας, managers οι πολιτικοί και το κυβερνών κόμμα, μέτοχοι θα μπορούν να θεωρηθούν πολίτες και πολιτικοί όπως και πολίτες άλλων χωρών. Θα πρέπει, λοιπόν να γίνει κατανοητό ότι θα μιλήσουμε για μία επιχείρηση που ονομάζεται «Ελλάδα» και στη οποία οι διάφοροι φορείς και συντελεστές συναντώνται με μια πιά ευρία έννοια.

Για να μπορέσουμε να μελετήσουμε μια χώρα σαν την Ελλάδα πρέπει να τη διαιρέσουμε σε τομείς και υποτομείς οι οποίοι θα μελετηθούν ανεξάρτητα και εν συνεχεία, όλοι μαζί θα μας δώσουν την εικόνα της επιχείρησης που ονομάζεται «Ελλάδα».

Οι δείκτες που θα χρησιμοποιηθούν χωρίζονται σε κοινωνικούς, πολιτικούς και οικονομικούς, οπότε θα ονομάσουμε και το κάθε κεφάλαιο που σχετίζεται με τον καθένα από τους παραπάνω τομείς με τα αντίστοιχα ονόματα.

Προτού, όμως, ξεκινήσουμε την αναλυτική παράθεση των δεικτών και τη μελέτη αυτών, καλό θα ήταν να αναφέρουμε θεωρητικά τι είναι αυτοί οι τομείς τους οποίους έχουμε χωρίσει και ποιες οι συνθήκες που τους διέπουν.

Ø Ελληνική κοινωνία

Η λειτουργία της οικονομίας βασίζεται στην ύπαρξη και στη συμπεριφορά των ατόμων, τα οποία είναι οργανωμένα σε συγκεκριμένες κοινωνικές οντότητες. Σπουδαιότερες από αυτές είναι: η οικογένεια (νοικοκυριό), η επιχείρηση, το εργατικό σωματείο, και το κράτος¹².

Συνήθως το νοικοκυριό ταυτίζεται με την οικογένεια. Το νοικοκυριό, όμως, μπορεί να αποτελείται από ένα άτομο που ζει μόνο του ή μια οικογένεια μαζί με την οποία ζει και ένα άλλο ή περισσότερα άτομα. Κύριο χαρακτηριστικό του

¹² [Λιανός], Λιανός θ., Παπαβασιλείου Α., Χατζηανδρέου Α. 'Αρχές οικονομικής θεωρίας' Έκδοση 2003, Αθήνα: ΟΕΔΒΑ

νοικοκυριού είναι ότι αποτελείται από άτομα που αποφασίζουν από κοινού για τα οικονομικά θέματα.

Οι αποφάσεις αυτές του νοικοκυριού επηρεάζονται από πολλούς παράγοντες όπως:

- Το μέγεθος του εισοδήματος.
- Η ένταση και το είδος της εργασίας από την οποία προέρχεται το εισόδημά τους.
- Το μέγεθος του νοικοκυριού, την ηλικία και το φύλο των μελών του.
- Η γεωγραφική θέση στην οποία είναι εγκατεστημένο.
- Το κοινωνικό περιβάλλον που ζουν τα μέλη του .

Το κράτος είναι η ισχυρότερη συλλογική οντότητα και η συμπεριφορά του επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό την οικονομική ζωή της χώρας και τις αποφάσεις των επιχειρήσεων (ιδιωτικών-δημοσίων) και των νοικοκυριών. Παρεμβαίνει στην οικονομική ζωή των επιχειρήσεων με την επιβολή φορολογίας και με την παροχή διαφόρων διευκολύνσεων. Επίσης παρεμβαίνει στην οικονομική ζωή των νοικοκυριών με την επιβολή φόρων και με την παροχή επιδομάτων, διαφόρων αγαθών κλπ. Παράλληλα το κράτος ασκεί διάφορες παραγωγικές λειτουργίες για την παροχή δωρεάν αγαθών στους πολίτες, όπως, προστασία, παιδεία, περίθαλψη.

Βασική επιδίωξη του κράτους είναι **η επίτευξη και η διατήρηση οικονομικής ευημερίας και κοινωνικής ισορροπίας**, ώστε, να μην υπάρχουν ή να ελαχιστοποιούνται οι δυνάμεις που θα μπορούσαν να ανατρέψουν το κοινωνικό-πολιτικό καθεστώς που το ίδιο το κράτος εκφράζει¹³.

Βασικές οικονομικές λειτουργίες του κράτους είναι:

- I. **Η παροχή ορισμένου θεσμικού πλαισίου.** Πράγμα το οποίο σημαίνει ότι τίθενται ορισμένοι κανόνες συμπεριφοράς που διέπουν την οικονομική δραστηριότητα των μελών μίας κοινωνίας για την πραγματοποίηση συναλλαγών.

II. Εξασφάλιση οικονομικής σταθερότητας και ανάπτυξης.

¹³ [Λιανός], Λιανός θ., Παπαβασιλείου Α., Χατζηανδρέου Α. 'Αρχές οικονομικής θεωρίας' Έκδοση 2003, Αθήνα: ΟΕΔΒΑ

- III. **Αναδιανομή εισοδήματος.** Σκοπός του κράτους όταν παίρνει μέτρα αναδιανομής του εισοδήματος είναι να επιτύχει κοινωνικά μια αποδεκτή διανομή της συνολικής παραγωγής και να εξαλείψει τις περιπτώσεις μεγάλης φτώχειας σε μεγάλο σύνολο του πληθυσμού.

Τα δημόσια αγαθά. Ως δημόσια αγαθά θεωρούνται η εθνική άμυνα, η δημόσια ασφάλεια, τα εθνικά πάρκα, οι εθνικές οδοί, τα δημόσια νοσοκομεία.

Ø Ελληνική πολιτική σκηνή

Το πολίτευμα της Ελλάδας είναι Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία. Η σημερινή μορφή του πολιτεύματος επισφραγίσθηκε με το δημοψήφισμα της 8ης Δεκεμβρίου του 1974, με το οποίο το 70% του λαού τάχθηκε υπέρ της αβασίλευτης δημοκρατίας. Το ισχύον Σύνταγμα της χώρας ψηφίστηκε στις 11 Ιουνίου 1975 και αναθεωρήθηκε το 1986 και το 2001.

Ο ανώτατος άρχων στην Ελληνική Δημοκρατία είναι ο Πρόεδρος - το εύρος δραστηριοτήτων του οποίου χαρακτηρίζει το πολίτευμα ως Προεδρευόμενη Δημοκρατία - ο οποίος εκλέγεται από τη Βουλή των Ελλήνων με 5ετή θητεία.

Τη νομοθετική εξουσία ασκεί η Βουλή των Ελλήνων. Αποτελείται από 300 αντιπροσώπους οι οποίοι εκλέγονται με απευθείας εκλογές από το Λαό για τέσσερα χρόνια με μυστική, άμεση και καθολική ψηφοφορία. Η Βουλή ασκεί επίσης τον κοινοβουλευτικό έλεγχο προς την Κυβέρνηση. Εκλέγει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και παρέχει ψήφο εμπιστοσύνης στην Κυβέρνηση, σύμφωνα με την αρχή της Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας

Την εκτελεστική εξουσία ασκεί η Κυβέρνηση. Πρωθυπουργός της χώρας είναι ο Κώστας Καραμανλής, Πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας. Η Κυβέρνηση Καραμανλή αναδείχθηκε από τις εκλογές της 7ης Μαρτίου 2004. Οι ίδιες εκλογές ανέδειξαν εκπροσώπους από συνολικά τέσσερα (4) κόμματα (ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΠΑΣΟΚ, ΚΚΕ, Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς) οι οποίοι και κατέλαβαν τις 300 θέσεις του Ελληνικού Κοινοβουλίου.

Διοικητικά, η Ελλάδα χωρίζεται σε 13 Περιφέρειες, 51 Νομούς και στην αυτόνομη διοικητική περιοχή του Αγίου Όρους. Σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης, το πρόσφατο "Πρόγραμμα Καποδίστριας" αναδιοργάνωσε τον χάρτη της χώρας σε διοικητικό επίπεδο καταργώντας το πλήθος των προηγούμενων "κοινοτήτων" και δημιουργώντας ενιαίους μεγαλύτερους Δήμους. Οι Δήμαρχοι και οι Νομάρχες της χώρας εκλέγονται με απευθείας ψηφοφορία από το λαό κάθε τέσσερα χρόνια, ενώ οι Περιφερειάρχες ορίζονται απευθείας από την Κυβέρνηση. Το δικαίωμα ψήφου στην Ελλάδα είναι καθολικό και υποχρεωτικό για τους άνω των 18 ετών πολίτες της χώρας.

Η δικαστική εξουσία ασκείται από τακτικούς δικαστές που απολαμβάνουν λειτουργικής και προσωπικής ανεξαρτησίας. Τα ανώτατα δικαστήρια της χώρας είναι ο Αρειός Πάγος, το Συμβούλιο της Επικρατείας, το Ελεγκτικό Συνέδριο και το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο. Θα πρέπει να σημειώσουμε τέλος ότι στην Ελλάδα δεν ισχύει η θανατική ποινή. Το Σύνταγμα της Ελλάδος στην τελευταία του αναθεώρηση επαναλαμβάνει ρητά τη συγκεκριμένη απαγόρευση, η οποία ίσχυε και στο προηγούμενο Συνταγματικό κείμενο.

Ø Ελληνική οικονομία

Αναμφισβήτητα, η πρωτοχρονιά του 2002 ήταν ιδιαίτερα σημαντική για την Ελλάδα, που μαζί με την Φινλανδία - λόγω γεωγραφικής θέσης - ήταν οι πρώτες Ευρωπαϊκές χώρες οι οποίες υποδέχθηκαν το Ευρώ, το νέο, κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα. Για την Ελληνική Οικονομία, το γεγονός της ένταξης στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση ήταν η επισφράγιση μιας σημαντικής όσο και επίπονης προσπάθειας ετών. Είναι χαρακτηριστικό ότι για 6 συνεχόμενα χρόνια, η Ελλάδα παρουσιάζει ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ ανώτερο από τον αντίστοιχο Ευρωπαϊκό μέσο όρο. Στο τέλος του 2001, η χώρα κατέγραψε τον ταχύτερο ρυθμό πραγματικής σύγκλισης, προς το μέσο Ευρωπαϊκό επίπεδο εισοδήματος από το 1981, χρονιά εισόδου της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Παρ' όλ' αυτά η ολοκλήρωση της πραγματικής σύγκλισης στα πλαίσια της ΟΝΕ, παραμένει ένας από τα κεντρικά ζητούμενα της Ελληνικής Οικονομίας.

Η προσεκτική οικονομική πολιτική που ακολουθήθηκε το τελευταίο χρονικό διάστημα είχε σαν βασικούς στόχους τη γενική βελτίωση των επιδόσεων της Ελληνικής Οικονομίας, την αύξηση της απασχόλησης, την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας. Πέρα από τους στόχους αυτούς, η Ελληνική Κυβέρνηση επικεντρώνει πλέον τις προσπάθειές της στη μείωση του ποσοστού ανεργίας, η οποία το 2001 κυμάνθηκε στο 10,9%.

Παρά τα σημαντικά επιτεύγματα κατά την τελευταία αυτή χρονική περίοδο, οι αλλαγές στο τοπίο της Ελληνικής Οικονομίας συνεχίζονται με ταχύτατους ρυθμούς κυρίως στο επίπεδο των μεταρρυθμίσεων στο δημόσιο τομέα και τη δημόσια διοίκηση γενικά. Παράλληλα συνεχίζεται το πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων, με συγκεκριμένους στόχους για το 2002 τη μεταβίβαση ποσοστών σε μη δημόσιους φορείς του Οργανισμού Λιμένος Πειραιώς, της Ολυμπιακής Αεροπορίας, της ΕΥΔΑΠ, της ΔΕΗ, της ΔΕΠΑ, των Ελληνικών Πετρελαίων, των ΕΛΤΑ, του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου, της Γενικής Τράπεζας, του ΧΑΑ και της HELEXPO. Επιπρόσθετα οι εισροές του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, τα δημόσια έργα για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 και οι γενικότερες δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις αναμένεται να ενισχύσουν σημαντικά το παραγωγικό δυναμικό της Ελληνικής Οικονομίας.

Η συνεχής ανάπτυξη της Οικονομίας της Ελλάδας έχει δημιουργήσει ήδη σημαντικά σταθερές βάσεις, ικανές να αντέξουν ισχυρούς κλυδωνισμούς, όπως το γενικό δυσμενές οικονομικό κλίμα που παρουσιάσθηκε στο διεθνές πεδίο μετά τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου. Στην Ελλάδα όμως, η ένταξη στην ΟΝΕ, προσέφερε στους οικονομικούς παράγοντες ένα περιβάλλον μειωμένων επιτοκίων και μειωμένου συναλλαγματικού κινδύνου. Δημιουργούνται επομένως οι προϋποθέσεις για την αύξηση της εμπιστοσύνης στην αγορά και την ανάληψη εντονότερων επενδυτικών πρωτοβουλιών.

Αξίζει να αναφέρουμε και τις σημαντικές προσπάθειες της Ελληνικής Οικονομίας να εντάξει λειτουργικά στα σχέδια ανάπτυξής της τις Νέες Τεχνολογίες, μέσα από το Πρόγραμμα για τη Κοινωνία της Πληροφορίας, το διαρκές Forum για το Ηλεκτρονικό Επιχειρείν στις Ελληνικές Επιχειρήσεις ("e-Business Forum") και το Πρόγραμμα "Δικτυωθείτε" ("Go-online"). Θα πρέπει εδώ να σημειώσουμε και την αποτελεσματική λειτουργία του ηλεκτρονικού συστήματος διεκπεραίωσης φορολογικών πράξεων "Taxis Net" - σύστημα το οποίο έχει αναγνωρισθεί ως ένα από τα πλέον λειτουργικά και επιτυχημένα σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο πλαίσιο των Προγραμμάτων Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

Το Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης της Ελλάδας για το διάστημα 2001 - 2004 εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά την επίσκεψη του προηγούμενου Έλληνα Πρωθυπουργού κ. Σημίτη στις Βρυξέλλες.

1.Ελληνική κοινωνία

1.1 Δείκτες κοινωνικής συνοχής 2003

Οι δείκτες κοινωνικής συνοχής προέρχονται από τη συγχρονική έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών 2003 (EU-SILC2003). Σχετικά με τον κίνδυνο οικονομικής επισφάλειας

1. Κατώφλι σχετικού κινδύνου οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με τον τύπο νοικοκυριού

Πίνακας 1

Τύπος νοικοκυριού	Κατώφλι οικονομικής επισφάλειας
Μονοπρόσωπα νοικοκυριά	4741.12
Νοικοκυριά με 2 ενήλικες και 2 εξαρτώμενα παιδιά	9.956.45

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

2α. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με την ηλικία και το φύλο
Κάτω από τη γραμμή φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις.

Πίνακας 2

Ηλικία	Σύνολο	Θήλεις	Άρρενες
Σύνολο	21.0	21.6	20.4
0-15	23.1	22.5	23.7
0-64	19.5	19.7	19.4
16+	20.6	21.4	19.8
16-64	18.7	19.0	18.4
16-24	25.2	25.5	24.9
25-49	16.7	17.2	16.1
50-64	18.3	18.2	18.4
65+	28.1	30.0	25.8

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

2β. Σχετικός κίνδυνος φτώχειας ανάλογα με την ηλικία και το φύλο.
Κατανομή του συνολικού πληθυσμού ανάλογα με το φύλο.

Πίνακας 3

Σύνολο	Άρρενες	Θήλεις
100.0	50.8	49.2

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

2γ. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με την ηλικία και το φύλο. Κατανομή του συνολικού πληθυσμού ανάλογα με την ηλικία και το φύλο.

Πίνακας 4

	0 -15	0-64	16+	16-64	16- 24	25- 49	50-64	65+	Σύνολο
Σύνολο	16.3	82.9	83.7	66.6	12.4	36.5	17.8	17.1	100.0
Θήλεις	15.4	81.6	84.6	66.1	12.1	35.9	18.2	18.4	100.0
Άρρενες	17.1	84.3	82.9	67.2	12.7	37.0	17.4	15.7	100.0

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

2δ. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με την ηλικία και το φύλο. Κατανομή του φτωχού πληθυσμού ανάλογα με το φύλο.

Πίνακας 5

Σύνολο	Θήλεις	Άρρενες
100.0	52.1	47.9

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

2ε. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με την ηλικία και το φύλο. Κατανομή του φτωχού πληθυσμού ανάλογα με την ηλικία και το φύλο.

Πίνακας 6

	0 -15	0 -64	16+	16- 64	16- 24	25- 49	50- 64	65+	Σύνολο
Σύνολο	17.4	77.1	82.1	59.2	14.9	28.9	15.5	22.9	100.0
Θήλεις	16.1	74.4	83.9	58.3	14.3	28.6	15.3	25.6	100.0
Άρρενε	19.8	80.1	80.2	60.3	15.5	29.2	15.7	19.9	100.0

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

3α. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με την ασχολία και το φύλο.

Πίνακας 7

Ασχολία	Σύνολο	Θήλεις	Άρρενες
Σύνολο	20.6	21.4	19.7
Εργαζόμενοι	14.2	12.3	15.4
Μη εργαζόμενοι: Σύνολο	26.2	26.3	26
Άνεργοι	31.6	30.0	33.5
Συνταξιούχοι	26.5	31.3	22.8
Λοιποί μη ενεργοί	25.0	23.8	29.2

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

3β . Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με το φύλο και τη δραστηριότητα.Κατανομή του φτωχού πληθυσμού.

Πίνακας 8

Ασχολία	Σύνολο	Θήλεις	Άρρενες
Σύνολο	100	100	100
Εργαζόμενοι	46.7	35.3	58.8
Μη εργαζόμενοι: Σύνολο	53.3	64.7	41.2
Άνεργοι	5.1	5.6	4.7
Συνταξιούχοι	20.6	17.3	24.0
Λοιποί μη ενεργοί	27.6	41.8	12.6

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

4α. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με τον τύπο του νοικοκυριού.

Πίνακας 9

Τύπος νοικοκυριού	%
Νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά (σύνολο)	19.2
Νοικοκυριά με ένα μέλος (σύνολο)	27.1
2 ενήλικοι, και οι δύο ηλικίας κάτω των 65 ετών	16.0
2 ενήλικοι, και οι δύο ηλικίας άνω των 65 ετών	27.8
2 ενήλικοι, τουλάχιστον ο ένας 65 ετών και άνω	13.8
Λοιπά νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά	22.6
Μονογονεϊκό νοικοκυριό με τουλάχιστον ένα εξαρτώμενο παιδί	32.8
2 ενήλικοι με ένα εξαρτώμενο παιδί	13.4
2 ενήλικοι με 2 εξαρτώμενα παιδιά	15.8
2 ενήλικοι με 3 ή και περισσότερα εξαρτώμενα παιδιά	32.5
Λοιπά νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά	29.8

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

4β. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με τον τύπο του νοικοκυριού. Μονοπρόσωπα νοικοκυριά.

Πίνακας 10

Σύνολο	Θήλεις	Άρρενες	< 65	65+
100.0	30.1	21.5	18.1	36.6

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

4γ. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με τον τύπο του νοικοκυριού Κατανομή του συνολικού πληθυσμού

Πίνακας 11

Τύπος νοικοκυριού	%
Νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά (σύνολο)	47.5
Νοικοκυριά με ένα μέλος (σύνολο)	7.1
2 ενήλικοι, και οι δύο ηλικίας κάτω των 65 ετών	9.3
2 ενήλικοι, και οι δύο ηλικίας άνω των 65 ετών	10.1

2 ενήλικοι, τουλάχιστον ο ένας 65 ετών και άνω	21.0
Λοιπά νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά	52.5
Μονογονεϊκό νοικοκυριό με τουλάχιστον ένα εξαρτώμενο παιδί	1.5
2 ενήλικοι με ένα εξαρτώμενο παιδί	10.7
2 ενήλικοι με 2 εξαρτώμενα παιδιά	16.2
2 ενήλικοι με 3 ή και περισσότερα εξαρτώμενα παιδιά	7.2
Λοιπά νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά	17.0

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

4δ. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με τον τύπο του νοικοκυριού. Κατανομή του συνολικού πληθυσμού (μονοπρόσωπα νοικοκυριά).

Πίνακας 12

Σύνολο	Θήλεις	Άρρενες	< 65	65+
100.0	65.2	34.8	51.3	48.7

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

4ε. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με τον τύπο του νοικοκυριού Κατανομή του φτωχού πληθυσμού

Πίνακας 13

Τύπος νοικοκυριού	%
Νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά (σύνολο)	43.4
Νοικοκυριά με ένα μέλος (σύνολο)	9.1
2 ενήλικοι, και οι δύο ηλικίας κάτω των 65 ετών	7.1
2 ενήλικοι, και οι δύο ηλικίας άνω των 65 ετών	13.4
2 ενήλικοι, τουλάχιστον ο ένας 65 ετών και άνω	13.8
Λοιπά νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά	56.6
Μονογονεϊκό νοικοκυριό με τουλάχιστον ένα εξαρτώμενο παιδί	2.3
2 ενήλικοι με ένα εξαρτώμενο παιδί	6.8
2 ενήλικοι με 2 εξαρτώμενα παιδιά	12.2
2 ενήλικοι με 3 ή και περισσότερα εξαρτώμενα παιδιά	11.1
Λοιπά νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά	24.2

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

4στ. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με τον τύπο του νοικοκυριού. Κατανομή του φτωχού πληθυσμού (μονοπρόσωπα νοικοκυριά).

Πίνακας 14

Σύνολο	Θήλεις	Άρρενες	< 65	65+
100.0	72.4	27.6	34.2	65.8

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

5α. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με το ιδιοκτησιακό καθεστώς

Πίνακας 15

Σύνολο	Ιδιοκτήτες	Ενοικιαστές
21.0	21.4	19.0

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

5β. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με το ιδιοκτησιακό καθεστώς. Κατανομή του συνολικού πληθυσμού.

Πίνακας 16

Σύνολο	Ιδιοκτήτες	Ενοικιαστές
100	81.4	18.6

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

5γ. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με το ιδιοκτησιακό καθεστώς. Κατανομή του φτωχού πληθυσμού.

Πίνακας 17

Σύνολο	Ιδιοκτήτες	Ενοικιαστές
100	83.1	16.9

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

6α. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με την ένταση εργασίας

Πίνακας 18

Τύπος νοικοκυριού ανά ένταση εργασίας	%
Νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά και χωρίς	26.4

<i>εργαζόμενα μέλη</i>	
<i>Νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά και με τουλάχιστον ένα εργαζόμενο μέλος</i>	12.0
<i>Νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά και με όλα τα μέλη εργαζόμενα</i>	13.2
<i>Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά και χωρίς εργαζόμενα μέλη</i>	54.4
<i>Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά και με τουλάχιστον ένα εργαζόμενο μέλος ηλικίας κάτω των 16 ετών</i>	41.8
<i>Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά και με τουλάχιστον ένα εργαζόμενο μέλος</i>	22.9
<i>Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά και με όλα τα μέλη εργαζόμενα</i>	13.5

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

6β. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με την ένταση εργασίας. Κατανομή του συνολικού πληθυσμού.

Πίνακας 19

Τύπος νοικοκυριού ανά ένταση εργασίας	%
<i>Νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά και χωρίς εργαζόμενα μέλη</i>	8.0
<i>Νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά και με τουλάχιστον ένα εργαζόμενο μέλος</i>	20.7
<i>Νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά και με όλα τα μέλη εργαζόμενα</i>	12.07
<i>Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά και χωρίς εργαζόμενα μέλη</i>	54.4
<i>Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά και με τουλάχιστον ένα εργαζόμενο μέλος ηλικίας κάτω των 16 ετών</i>	41.8
<i>Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά και με τουλάχιστον ένα εργαζόμενο μέλος</i>	22.9
<i>Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά και με όλα τα μέλη εργαζόμενα</i>	13.5

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

6γ. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με την ένταση εργασίας. Κατανομή του φτωχού πληθυσμού.

Πίνακας 20

Τύπος νοικοκυριού ανά ένταση εργασίας	%
<i>Νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά και χωρίς εργαζόμενα μέλη</i>	10.9
<i>Νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά και με τουλάχιστον ένα εργαζόμενο μέλος</i>	12.7
<i>Νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά και με όλα τα μέλη</i>	8.6

<i>εργαζόμενα</i>	
<i>Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά και χωρίς εργαζόμενα μέλη</i>	7.4
<i>Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά και με τουλάχιστον ένα εργαζόμενο μέλος ηλικίας κάτω των 16 ετών</i>	12.1
<i>Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά και με τουλάχιστον ένα εργαζόμενο μέλος</i>	33.1
<i>Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά και με όλα τα μέλη εργαζόμενα</i>	15.2

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

7. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας με εναλλακτικές διαχωριστικές γραμμές.

Πίνακας 21

Κατώφλι οικονομικής επισφάλειας	Σύνολο	Θήλεις	Αρρένες
<i>40% του διαμέσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος</i>	9,7	10,1	9,4
<i>50% του διαμέσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος</i>	14,2	14,6	13,7
<i>70% του διαμέσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος</i>	28,8	29,4	28,2

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

8α. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με το φύλο και την ηλικία πριν όλες τις κοινωνικές μεταβιβάσεις.

Πίνακας 22

Ηλικία	Σύνολο	Θήλεις	Άρρενες
Σύνολο	32.2	34.4	29.8
0-15	20.1	20.1	20.2
16+	34.5	37.0	31.8
16-64	24.0	26.0	22.0

65+	75.4	76.9	73.5
-----	------	------	------

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

8β. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με το φύλο και την ηλικία πριν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (περιλαμβάνονται οι συντάξεις).

Πίνακας 23

Ηλικία	Σύνολο	Θήλεις	Άρρενες
Σύνολο	22,3	22,8	21,8
0-15	25,1	24,7	25,4
16+	21,8	22,5	21,1
16-64	20,0	20,2	19,9
65+	28,7	30,7	26,3

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

9α. Βάθος (Χάσμα) σχετικού κινδύνου οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με το φύλο και την ηλικία.

Πίνακας 24

Ηλικία	Σύνολο	Θήλεις	Άρρενες
Σύνολο	30,5	30,9	29,7
0-15	33,1		
16+	29,7	30,4	29,3
16-64	30,9	30,9	31,1
65+	27,2	29,5	25,2

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

10. Δείκτης ανισότητας S80/S20 : 6.6

11. Συντελεστής GINI: 35.1

12. Μέσο ισοδύναμο εισόδημα: 9.322,17

13. Μισθολογική διαφορά μεταξύ των δύο φύλων: 11

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

1.2 Δείκτες κοινωνικής συνοχής 2004

Σχετικά με απασχόληση και ανεργία

1. Συνολικό ποσοστό με ελάχιστη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι ο συνολικός αριθμός των ατόμων που το κατώτερο επίπεδο εκπαίδευσης τους είναι η δευτεροβάθμια.

Πίνακας 25

κοινωνική συνοχή (2004)	eu25	Ελλάδα
Συνολικό ποσοστό πληθυσμού ηλικίας 18-24 με ελάχιστη δευτεροβάθμια εκπαίδευση	15,7	14,9
Συνολικό ποσοστό γυναικών ηλικίας 18-24 με ελάχιστη δευτεροβάθμια εκπαίδευση	13,3	11,6
Συνολικό ποσοστό ανδρών ηλικίας 18-24 με ελάχιστη δευτεροβάθμια εκπαίδευση	18,1	18,3

πηγή eurostat

2. Συνολικός ρυθμός μακροχρόνιας ανεργίας είναι η ανεργία άνω των δώδεκα μηνών για τα άτομα που ζουν σε μια συγκεκριμένη περιοχή ή χώρα.

Πίνακας 26

Μακροχρόνια ανεργία επί %	eu25	Ελλάδα
Συνολικός ρυθμός μακροχρόνιας ανεργίας (>12μηνών) πληθυσμού	4	5,6
Συνολικός ρυθμός μακροχρόνιας ανεργίας (>12μηνών) γυναικών	4,6	9,4
Συνολικός ρυθμός μακροχρόνιας ανεργίας (>12μηνών) ανδρών	3,5	3

πηγή eurostat

3. Άνεργες οικογένειες / Νοικοκυρία είναι δείκτης που αναφέρεται στο ποσοστό των ατόμων που ζούν σε οικογένειες / νοικοκυρία όπου δεν δουλεύει κανείς.

Πίνακας 27

Άνεργες οικογένειες / νοικοκυρία	eu25	Ελλάδα
Παιδιά (0-17) που ζούν σε άνεργες οικογένειες: ποσοστό ατόμων (0-17) που ζούν σε οικογένειες που δε δουλεύει κανείς	9,8	4,5
Ατομα (18-59) που ζούν σε άνεργες οικογένειες: ποσοστό ατόμων (18-59) που ζούν σε οικογένειες που δε δουλεύει κανείς/εξαιρούνται φοιτητες (18-24).	10,3	8,5

Γυναίκες που ζούν σε άνεργα νοικοκυριά(18-59).μερίδιο γυναικών (18-59)που ζούν σε νοικοκυρία που δε δουλεύει κανείς.	11,4	10,7
Ανδρες που ζούν σε άνεργα νοικοκυριά(18-59).μερίδιο ανδρών (18-59)που ζούν σε νοικοκυρία που δε δουλεύει κανείς.	9,3	6,2

πηγή eurostat

4.Μέσο ετήσιο ποσοστό Ανεργίας

Πίνακας 28

	2000	2001	2002	2003	2004
Ποσοστό Ανεργίας %	11,4	10,8	10,3	9,7	10,5

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

5.Απασχόληση-Ανεργία

Πίνακας 29

Σε χιλιάδες	2000	2001	2002	2003	2004
Εργατικό δυναμικό	4617,2	4581,6	4652,2	4728,4	4823,2
Απασχολούμενοι	4097,9	4103,2	4190,2	4,286,6	4330,5
% του συνόλου του εργ.δυναμ.	88,8	89,6	90,1	90,7	89,8
Ανεργοι	519,3	478,4	462,1	441,8	492,7
% του συνόλου του εργ.δυναμ.	11,4	10,8	10,3	9,7	10,5

πηγη eurostat

6. Ρυθμός συνολικής απασχόλησης είναι το ποσοστό που μας δείχνει το σύνολο των ατόμων που εργάζονται ως προς το συνολικό πληθυσμό της ίδιας ομάδας.

Πίνακας 30

Ρυθμός απασχόλησης	ΕU25	Ελλάδα
Ρυθμός συνολικής απασχόλησης ατόμων (18-64),εργαζόμενοι ως ποσοστό του συνολικού πληθυσμού του ίδιου group	63,3	59,4
Ρυθμός συνολικής απασχόλησης γυναικών (18-64),εργαζόμενοι ως ποσοστό του συνολικού πληθυσμού του ίδιου group	55,7	45,2
Ρυθμός συνολικής απασχόλησης ανδρών (18-64),εργαζόμενοι ως ποσοστό του συνολικού πληθυσμού του ίδιου group	70,9	73,7

πηγη eurostat

7. Συνολικό ποσοστό ηλικιωμένων εργατών είναι το ποσοστό των ατόμων μίας συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας οι οποίοι εργάζονται ως προς το συνολικό πληθυσμό της ίδιας ομάδας.

Πίνακας 31

Ποσοστό ηλικιωμένων εργατών	ΕU25	Ελλάδα
Συνολικό ποσοστό ηλικιωμένων εργατών(55-64) ως μερίδιο του συνολικού πληθυσμού της ίδιας ηλικιακής ομάδας	41	39,4
Συνολικό ποσοστό ηλικιωμένων εργατριών(55-64) ως μερίδιο του συνολικού πληθυσμού γυναικών της ίδιας ηλικιακής ομάδας	31,7	24
Συνολικό ποσοστό ηλικιωμένων εργατών(55-64) ως μερίδιο του συνολικού πληθυσμού ανδρών της ίδιας ηλικιακής ομάδας	50,7	56,4

πηγή eurostat

8. Δείκτης γήρανσης είναι το ποσοστό των ηλικιωμένων σε σχέση με τα νεαρά άτομα.

Πίνακας 32

	1990	2004
Δείκτης γήρανσης (%)	71,1	112,4

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

9. Φορολογικό ποσοστό για χαμηλόμισθους, αντιστοιχία φόρου-μεροκάματου είναι ο φόρος συν.εισοδήματος του εργαζόμενου συν τις εργοδοτικές εισφορές που εκφράζονται ως ένα ποσοστό του κόστους εργασίας για του χαμηλόμισθους

Πίνακας 33

	ΕU25	Ελλάδα
Φορολογικό ποσοστό για χαμηλόμισθους, αντιστοιχία φόρου-μεροκάματου	36,4	34,4

πηγή eurostat

10. Χαμηλό επίπεδο μισθών είναι το ποσοστό που αναφέρεται σε δεδομένα που αφορούν τη φτώχεια με όριο φτώχειας τα 5000€.

Πίνακας 34

Μισθοί σε σχέση με το όριο φτώχειας.				
Με όριο φτώχειας τα 5000€(60 %του μέσου εισοδήματος)	Άνεργοι	Συνταξιούχοι	Μισθωτοί Πλήρους απασχόλησης	Αυτοαπασχολούμενοι

	32	27	5	27
--	----	----	---	----

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

11. Η παιδεία των τάξεων. Όσο χαμηλότερο το επίπεδο μόρφωσης του πατέρα τόσο μεγαλύτερος ο κίνδυνος της **φτώχειας**. Αλλά ταυτόχρονα παρατηρείται μια επίδραση του επαγγέλματος του πατέρα στη δυνατότητα των παιδιών να εισαχθούν σε κάποιο ΑΕΙ ή ΤΕΙ.

Πίνακας 35

Επάγγελμα (σε σχέση με ποσοστό εισαγωγής τέκνων σε ΑΕΙ-ΤΕΙ) %	1985	1999
Αγρότης	17,59	6,58
Εργατοτεχνίτης	27,29	23,31
Συνταξιούχος	2,95	2,47
Μη χερωνάκτης	49,43	63,56

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

12. Συνολικό ποσοστό ανεργίας είναι ο ρυθμός των ατόμων που είναι άνεργα ως προς το συνολικό ενεργό πληθυσμό μίας χώρας ή μιας συγκεκριμένης περιοχής.

Πίνακας 36

	ΕU25	Ελλάδα
Συνολικό ποσοστό ανεργίας σε σχέση με τον ενεργό πληθυσμό	9	10,5
Συνολικό ποσοστό ανεργίας γυναικών σε σχέση με τον ενεργό πληθυσμό γυναικών	10,2	16,2
Συνολικό ποσοστό ανεργίας ανδρών σε σχέση με τον ενεργό πληθυσμό ανδρών	8,1	6,6

πηγή eurostat

13. Παραγωγικές ηλικίες είναι ο αριθμός των ατόμων (15-64) σε σχέση με τους ηλικιωμένους και τα παιδιά.,

Πίνακας 37

	1990	2004
Παραγωγικές Ηλικίες(15-64)	49,1	47,7

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

1.3 Κατανάλωση για το 2003

1. Μέσος όρος μηνιαίων αγορών των νοικοκυριών κατά αστικές, ημιαστικές και αγροτικές περιοχές

Πίνακας 34

	Όλες οι περιοχές	Αστικές	Ημιαστικές	Αγροτικές
Σύνολο Αγορών	471.338	519.117	408.806	354.720
Διατροφή & Ποτά (μη οίπν/δη)	82.000	85.153	80.703	72.775
Οινοπνευματώδη & καπνός	17.240	18.068	15.822	15.400
Είδη ένδυσης & Υπόδησης	43.937	48.411	39.956	31.999
Στέγαση, ύδρ/ση, φως, καύσιμα	47.609	54.748	40.829	28.799
είδη άμεσης κατανάλωσης	38.324	43.799	29.637	25.783
Υγεία	32.132	36.337	25.402	22.533
Εκπαίδευση	57.383	63.701	53.567	39.557
Μεταφορές	16.654	18.904	13.717	11.158
Επικοινωνίες	23.173	26.943	18.582	13.783
Αναψυχή- Πολιτισμός	13.181	16.159	9.634	5.725
Ξενοδοχεία, Καφενεία εστιατόρια	44.094	49.113	34.977	33.221
Διάφορα αγαθά και υπηρεσίες	55.611	57.781	45.971	53.987

Πηγή: Εθνική στατιστική υπηρεσία

Σχόλια:

- Μεγαλύτερο πρόβλημα οικονομικής επισφάλειας παρουσιάζεται στο γυναικείο φύλο σχεδόν σε όλους τους παραπάνω δείκτες.
- Η Ελλάδα συγκριτικά με την Ευρώπη των 25 βρίσκεται σε δυσμενέστερη θέση, αν και τα ποσοστά μας δεν απέχουν τόσο πολύ απ' αυτά των Ευρωπαίων.
- Τα ποσοστά ανεργίας κυμαίνονται γύρω από το επίπεδο της τάξεως του 10% με μικρές αυξομειώσεις που παρουσιάζονται ανά έτος

1.4 Δημογραφικοί δείκτες (Demographic and Health Indicators)

1. Συνολικός πληθυσμός ονομάζεται το σύνολο των ατόμων που κατοικούν σε μια χώρα

Πίνακας 34

Έτος	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΥΡΩΠΗ	ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ
------	--------	--------	------------

1950:	7.566	548.206	2.519.495
2002:	10.631	725.124	6.211.082
2025 (προβλεπόμενος):	10.149	683.532	7.936.741

πηγή: <http://earthtrends.wri.org/text/population-health/country-profile-73.html>

2. Πυκνότητα πληθυσμού είναι η μέτρηση του πληθυσμού μιας μεμονωμένης περιοχής. Συνήθως εφαρμόζεται για μέτρηση ανθρώπων. Η Πυκνότητα πληθυσμού στηρίζεται στην κλίμακα της περιοχής του δείγματος που χρησιμοποιείται.

Πίνακας 35

	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΥΡΩΠΗ	ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ
<i>Km), 2000:</i>	80	31	45

πηγή: <http://earthtrends.wri.org/text/population-health/country-profile-73.html>

3. Ρυθμός αύξησης πληθυσμού είναι η αύξηση του πληθυσμού μιας χώρας για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Καθορίζεται ως το ποσοστό του πληθυσμού από την αρχή της περιόδου αυτής. Δείχνει τον αριθμό των γεννήσεων και θανάτων κατ' αυτή την περίοδο και τον αριθμό των ατόμων που κινούνται μέσα στη χώρα.

Πίνακας 36

	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΥΡΩΠΗ	ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ
<i>Συνολικά:</i>	0.5 %	0.2 %	1.6 %
<i>Σε αγροτικές περιοχές:</i>	0.2 %	-0.7 %	0.9 %
<i>Σε αστικές περιοχές:</i>	0.7 %	0.6 %	2.4 %

πηγή: <http://earthtrends.wri.org/text/population-health/country-profile-73.html>

4.Ποσοστό πληθυσμού : καθορίζει τον αριθμό των ατόμων σε μια συγκεκριμένη χώρα για μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή.

Πίνακας 37

	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΥΡΩΠΗ	ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ
<i>Κάτω των 15, 2002</i>	15 %	17 %	29 %
<i>Άνω των 65, 2002</i>	18 %	15 %	7 %
<i>Που ζουν σε αστικές περιοχές, 2000</i>	60 %	75 %	47 %

πηγή: <http://earthtrends.wri.org/text/population-health/country-profile-73.html>

5.Μέσος συνολικός ρυθμός γονιμότητας : Αναφέρεται στο μέσο όρο των παιδιών που γεννά μια γυναίκα κατά τη διάρκεια της ζωής της .

Πίνακας 38

	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΥΡΩΠΗ	ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ
<i>1975-1980</i>	2	2	4
<i>2000-2005</i>	1	1	3

πηγή: <http://earthtrends.wri.org/text/population-health/country-profile-73.html>

6.Ρυθμός θνησιμότητας παιδιών :Δείχνει τον αριθμό θανάτων παιδιών για μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο, για κάθε 1000 γεννήσεις την ίδια περίοδο. Ο δείκτης αυτός χρησιμοποιείται για να δείξει το επίπεδο υγείας των κατοίκων μιας χώρας.

Πίνακας 39

	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΥΡΩΠΗ	ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ
<i>Ρυθμός θνησιμότητας παιδιών {b}, 2000-2005</i>	6	10	55

πηγή: <http://earthtrends.wri.org/text/population-health/country-profile-73.html>

7.Ρυθμός θνησιμότητας παιδιών κάτω των πέντε ετών : Δείχνει τον αριθμό των θανάτων για παιδιά κάτω των πέντε ετών.

Πίνακας 40

	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΥΡΩΠΗ	ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ
Ρυθμός θνησιμότητας για παιδιά κάτω των 5 ετών {b}, 2000	6	X	83

πηγή: <http://earthtrends.wri.org/text/population-health/country-profile-73.html>

8.Προσδοκία ετών ζωής κατά τη γέννηση είναι ο μέσος όρος ετών που αναμένεται να ζήσει ένα βρέφος αν οι συνθήκες υγείας και διαβίωσης παραμείνουν ίδιες κατά τη διάρκεια της ζωής του.

Πίνακας 41

	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΥΡΩΠΗ	ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ
Γυναίκες	81	78	68
Άνδρες	76	70	64

πηγή: <http://earthtrends.wri.org/text/population-health/country-profile-73.html>

1.5 Δημόσια υγεία , κοινωνική ασφάλιση

1. Σύνολο θεραπευτηρίων ως προς την νομική μορφή τους

Πίνακας 42

	1984	1994	1999	2000	2001
ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΑ	595,0	362,0	339,0	337,0	336,0
Δημόσια	239,0	144,0	144,0	145,0	145,0
Ιδιωτικά	356,0	218,0	195,0	192,0	191,0

Πηγή: Υπ.κοιν.εργασίας &κοιν.ασφαλίσεων

2.Απασχολούμενο προσωπικό στα θεραπευτήρια όλης της Ελλάδος

Πίνακας 43

	1984	1994	1999	2000	2001
<i>Νοσοκομειακοί γιατροί</i>	142,8	179,9	215,4	223,0	223,0
<i>Νοσηλευτικό προσωπικό</i>	220,4	359,4	390,5	400,0	399,5

Πηγή: Υπ.κοιν.εργασίας &κοιν.ασφαλίσεων

3.Δαπάνες Κοινωνικής Ασφάλισης: Είναι τα συνολικά ποσά που διαθέτει το κράτος για κοινωνική ασφάλιση.

Πίνακας 44

	1971	1981	1991	2001	2002
<i>Συνολικές Δαπάνες κοιν.ασφ.(σε εκατ.δρχ)</i>	37.902	314.870	3.073.033	9.049.644	10.040.479
<i>Αμεσως ασφαλισμένοι (σε χιλιάδες)</i>					
<i>Κύριας συντάξεως</i>	3.185	3.664	4.121	3.864	4.011
<i>Επικουρικής</i>	802	1.160	2.419	2.960	3.086
<i>Πρόνοιας</i>	596	808	1.055	1.029	1.071
<i>Ασθένειας</i>	3.150	4.446	4.955	5.897	5.828
<i>Λοιπών παροχών</i>	871	1.269	1.508	1.702	1.705

Πηγή: Υπ.κοιν.εργασίας &κοιν.ασφαλίσεων

2.Ελληνική πολιτική σκηνή

Στο παρόν κεφάλαιο θα παρατεθούν στοιχεία για τις πολιτικές τάσεις που επικρατούν στην Ελλάδα την τελευταία πενταετία. Αυτό πραγματοποιείται με την βοήθεια δεικτών που προκύπτουν από δημοσκοπήσεις που διεξήχθησαν τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα και κάποιες έρευνες που διεξήγαγε το Ε.Κ.Κ.Ε.

2.1 Έρευνα πολιτικών τάσεων

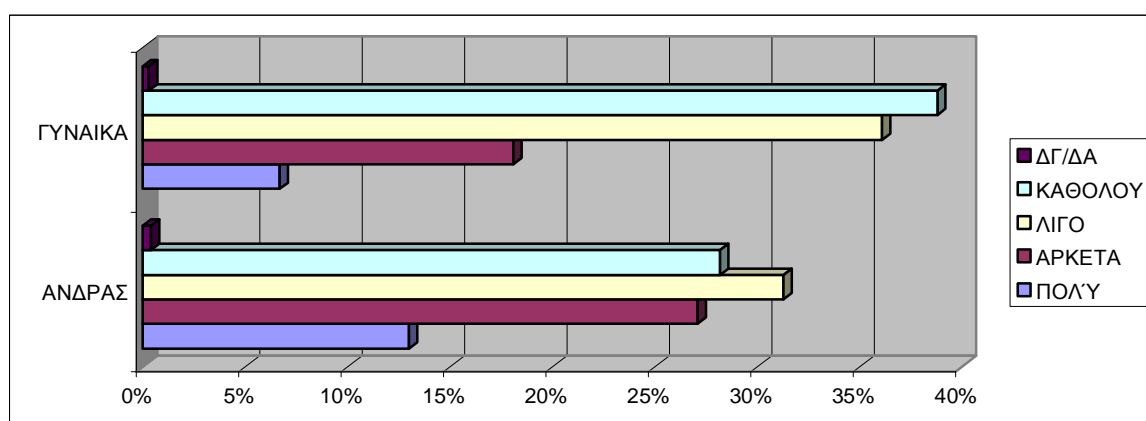
(Εθνικό κέντρο κοινωνικών ερευνών, ευρωπαϊκή κοινωνική έρευνα)

Ενδιαφέρον για πολιτική με βάση:

ü ΦΥΛΛΟ

Πίνακας 45

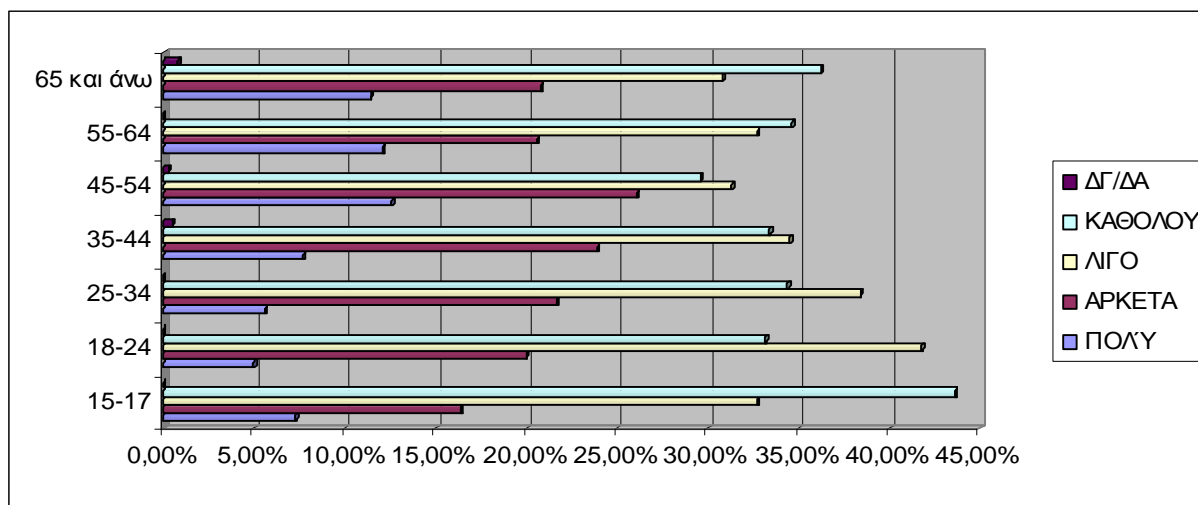
	ΑΝΔΡΑΣ	ΓΥΝΑΙΚΑ
<i>ΠΟΛΥ</i>	13%	6,70%
<i>ΑΡΚΕΤΑ</i>	27,10%	18,10%
<i>ΛΙΓΟ</i>	31,30%	36,10%
<i>ΚΑΘΟΛΟΥ</i>	28,20%	38,80%
<i>ΔΓ/ΔΑ</i>	0,40%	0,30%

ü ΗΛΙΚΙΑ

Πίνακας 46

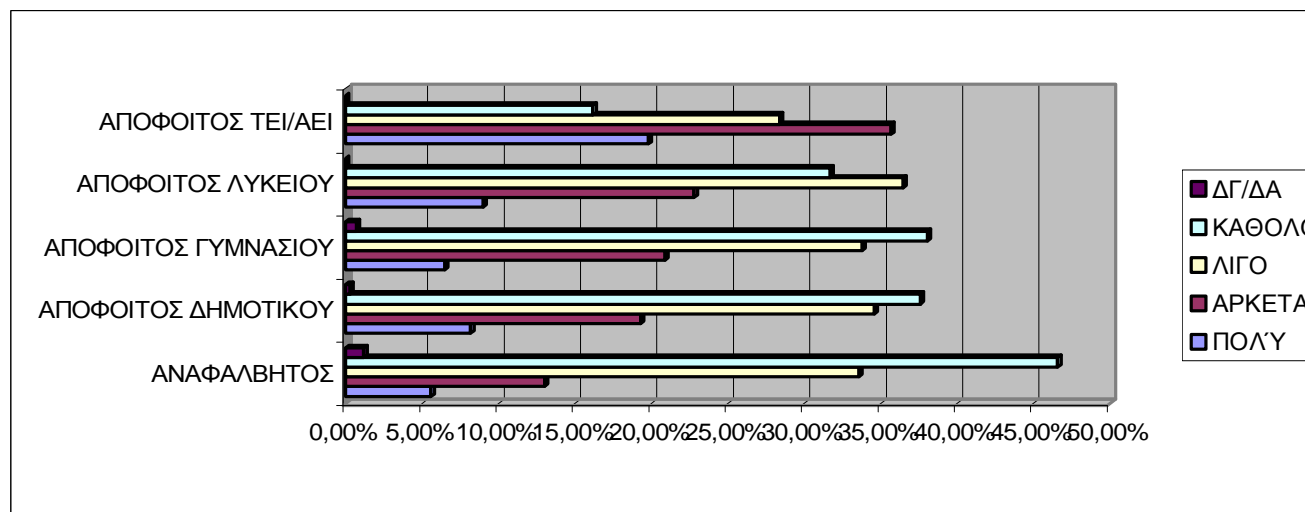
	15-17	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 και άνω
<i>ΠΟΛΥ</i>	7,30%	5%	5,60%	7,70%	12,60%	12,10%	11,40%
<i>ΑΡΚΕΤΑ</i>	16,40%	20%	21,70%	23,90%	26,10%	20,60%	20,80%
<i>ΛΙΓΟ</i>	32,70%	41,80%	38,40%	34,50%	31,30%	32,70%	30,80%
<i>ΚΑΘΟΛΟΥ</i>	43,60%	33,20%	34,40%	33,40%	29,60%	34,60%	36,20%
<i>ΔΓ/ΔΑ</i>	0%	0%	0%	0,50%	0,30%	0%	0,80%

Ü ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πίνακας 47

	ΑΝΑΦΑΛΒΗΤΟΣ/ ΜΕΡΙΚΕΣ ΤΑΞΕΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ	ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ	ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ	ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΛΥΚΕΙΟΥ	ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΤΕΙ/ΑΕΙ
ΠΟΛΥ	5,60%	8,20%	6,50%	9%	19,80%
ΑΡΚΕΤΑ	13%	19,30%	20,90%	22,80%	35,70%
ΛΙΓΟ	33,60%	34,60%	33,80%	36,50%	28,40%
ΚΑΘΟΛΟΥ	46,60%	37,60%	38,10%	31,70%	16,20%
ΔΓ/ΔΑ	1,20%	0,30%	0,70%	0%	0%

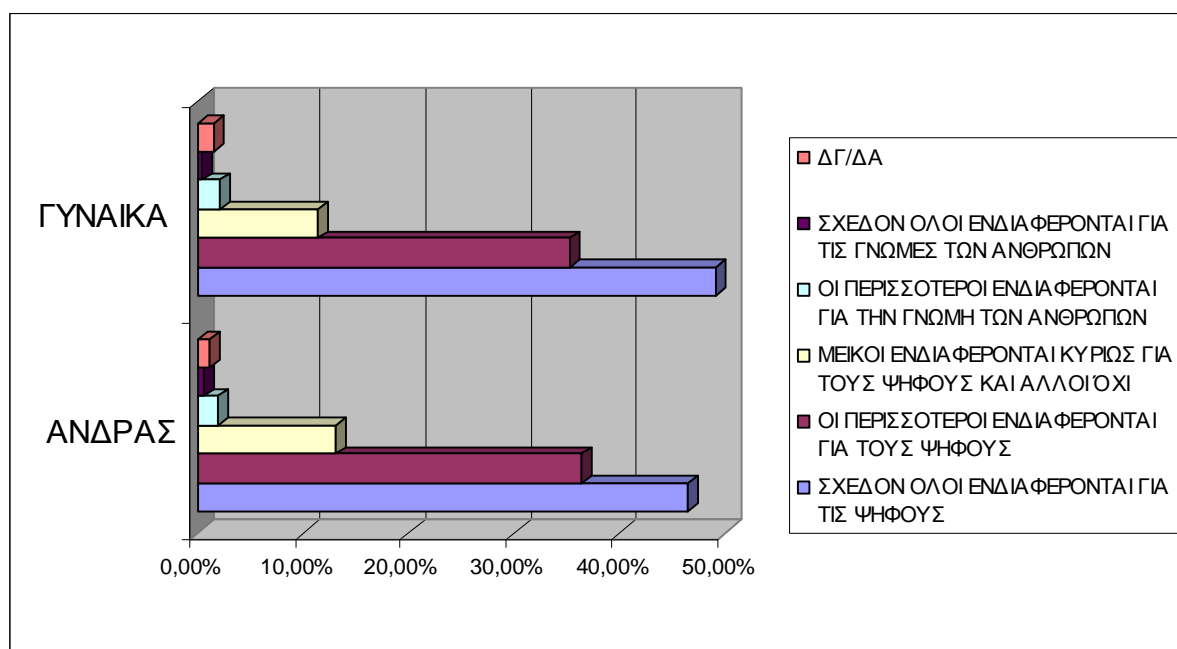

Αποψη για το κατά πόσο οι πολιτικοί ενδιαφέρονται κυρίως για τις ψήφους παρά για τις γνώμες των ανθρώπων με βάση:

ü ΦΥΛΛΟ

Πίνακας 48

	ΑΝΔΡΑΣ	ΓΥΝΑΙΚΑ
ΣΧΕΔΟΝ ΟΛΟΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΨΗΦΟΥΣ	46,50%	49,20%
ΟΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΨΗΦΟΥΣ	36,50%	35,40%
ΜΕΡΙΚΟΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΚΥΡΙΩΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΨΗΦΟΥΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΌΧΙ	13,20%	11,40%
ΟΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΓΝΩΜΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ	2%	2%
ΣΧΕΔΟΝ ΟΛΟΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΓΝΩΜΕΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ	0,70%	0,40%
ΔΓ/ΔΑ	1,20%	1,60%

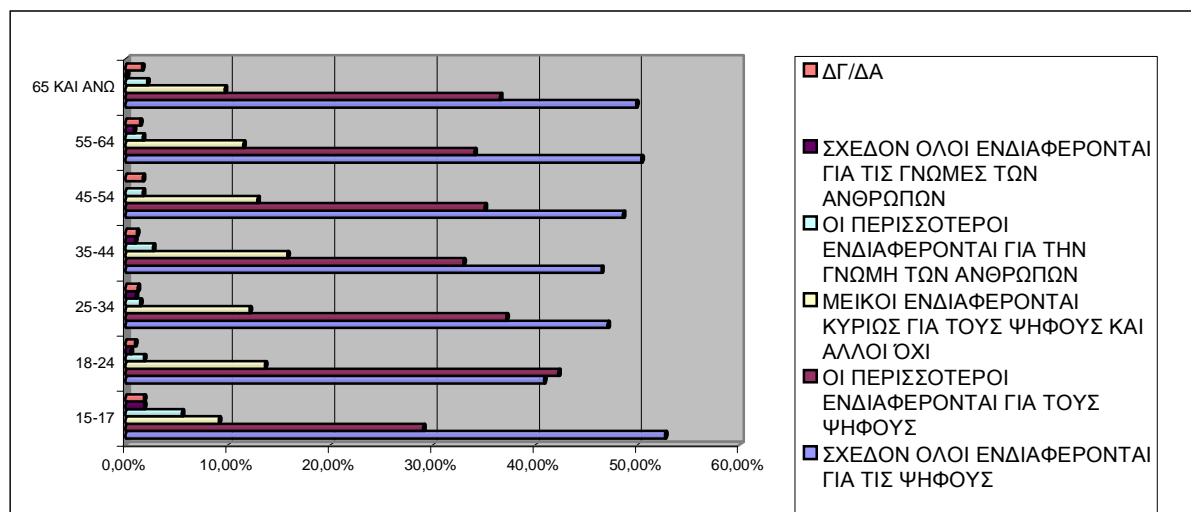

ü ΗΛΙΚΙΑ

Πίνακας 49

	15-17	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 ΚΑΙ ΑΝΩ
ΣΧΕΔΟΝ ΟΛΟΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΨΗΦΟΥΣ	52,70%	40,90%	47,10%	46,50%	48,60%	50,40%	49,90%

ΟΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΨΗΦΟΥΣ	29,10%	42,30%	37,20%	33,00%	35,10%	34,10%	36,60%
ΜΕΡΙΚΟΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΚΥΡΙΩΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΨΗΦΟΥΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΟΧΙ	9,10%	13,60%	12,10%	15,80%	12,90%	11,50%	9,70%
ΟΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΓΝΩΜΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ	5,50%	1,80%	1,40%	2,70%	1,70%	1,70%	2,10%
ΣΧΕΔΟΝ ΟΛΟΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΓΝΩΜΕΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ	1,80%	0,50%	1%	0,90%		0,80%	0,10%
ΔΓ/ΔΑ	1,80%	0,90%	1,20%	1,10%	1,70%	1,40%	1,60%

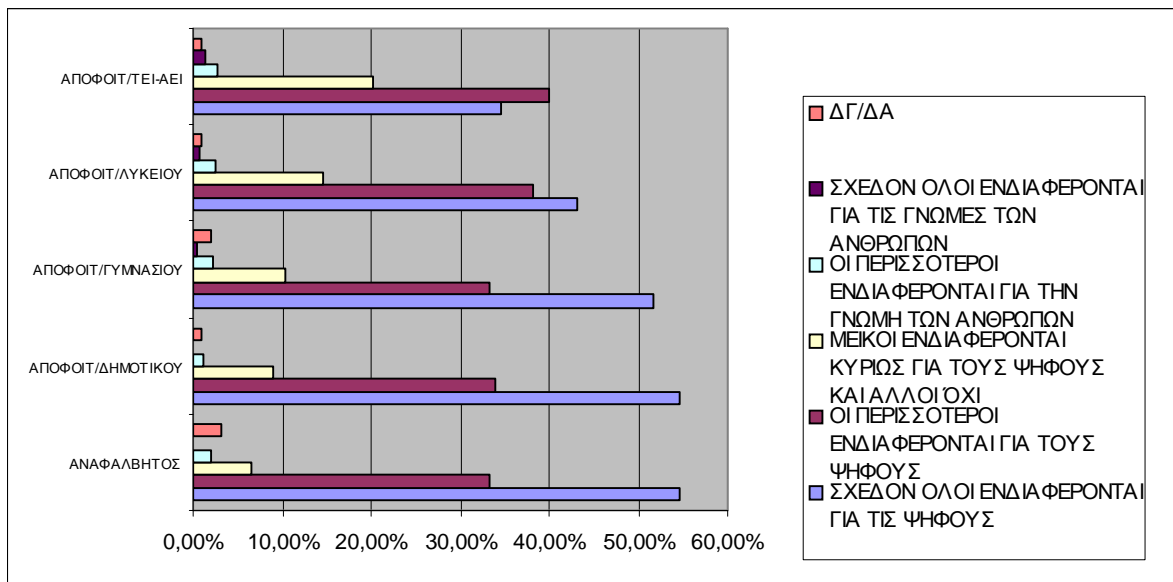

Û ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πίνακας 50

	ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΟΣ	ΑΠΟΦΟΙΤ/ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ	ΑΠΟΦΟΙΤ/ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ	ΑΠΟΦΟΙΤ/ ΛΥΚΕΙΟΥ	ΑΠΟΦΟΙΤ/ ΤΕΙ-ΑΕΙ
ΣΧΕΔΟΝ ΟΛΟΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΨΗΦΟΥΣ	54,60%	54,70%	51,60%	43,20%	34,50%
ΟΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΨΗΦΟΥΣ	33,30%	33,90%	33,30%	38,30%	40,10%
ΜΕΡΙΚΟΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΚΥΡΙΩΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ	6,50%	9,10%	10,40%	14,70%	20,30%

ΨΗΦΟΥΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΟΧΙ					
ΟΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΓΝΩΜΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ	2,10%	1,10%	2,30%	2,40%	2,80%
ΣΧΕΔΟΝ ΟΛΟΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΓΝΩΜΕΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ	0,30%	0%	1%	0,70%	1,40%
ΔΓ/ΔΑ	3,20%	1,00%	2%	0,80%	0,80%

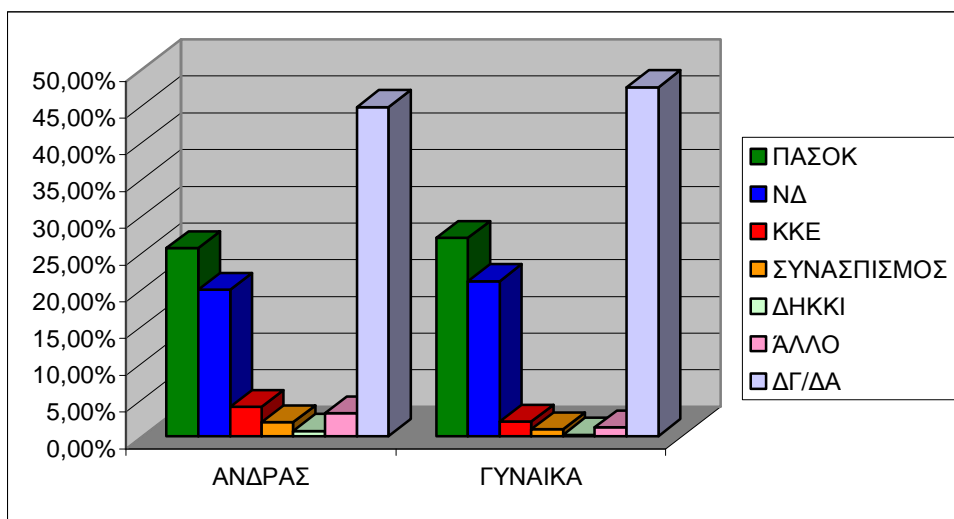

Πραγματοποιηθείσα ψήφος στις βουλευτικές εκλογές του Απριλίου 2000, με βάση:

ü ΦΥΛΛΟ

Πίνακας 51

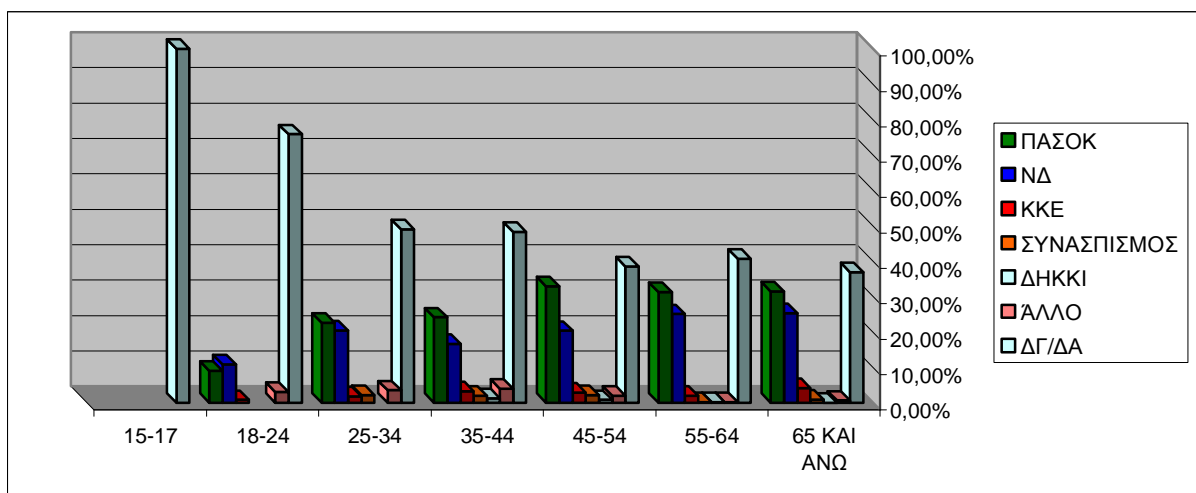
	ΑΝΔΡΑΣ	ΓΥΝΑΙΚΑ
ΠΑΣΟΚ	25,60%	27,00%
ΝΔ	19,90%	21,10%
ΚΚΕ	4,00%	2,00%
ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ	2%	0,90%
ΔΗΚΚΙ	0,70%	0,20%
ΆΛΛΟ	3,10%	1,20%
ΔΓ/ΔΑ	44,80%	47,50%

Û ΗΛΙΚΙΑ

Πίνακας 52

	15-17	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 ΚΑΙ ΑΝΩ
ΠΑΣΟΚ		9,10%	22,70%	24,20%	33,00%	31,30%	31,60%
ΝΔ		10,90%	20,50%	16,70%	20,40%	25,10%	25,30%
ΚΚΕ		0,90%	1,90%	3,40%	2,90%	2,00%	4,20%
ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ			2,20%	2,00%	2,30%	0,30%	1%
ΔΗΚΚΙ				1,40%	0,90%	0,30%	0,10%
ΑΛΛΟ		3,20%	3,60%	4,10%	2%	0,30%	0,70%
ΔΓ/ΔΑ	100%	75,90%	49%	48,30%	38,50%	40,80%	37%

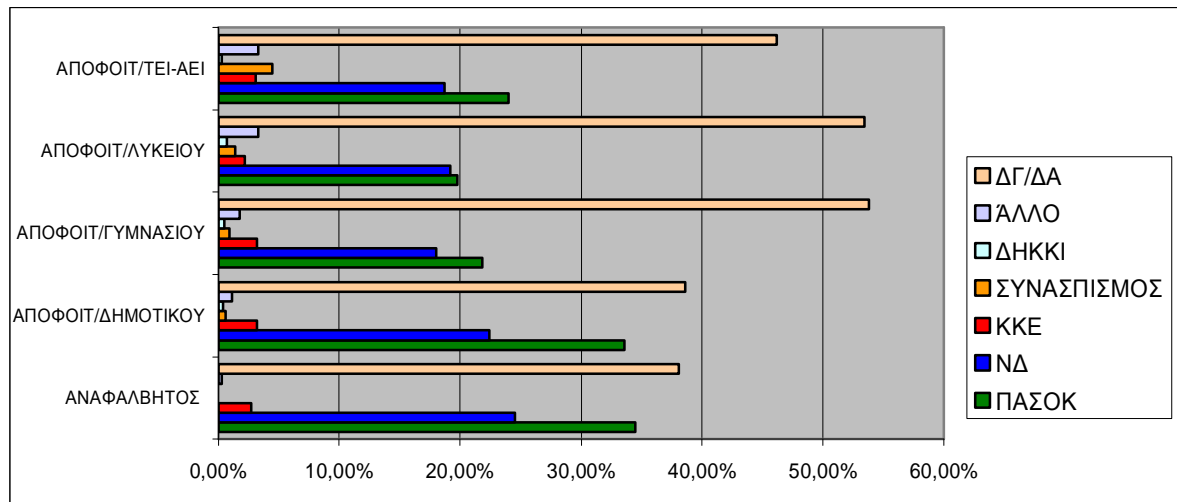

Û ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πίνακας 53

	ΑΝΑΛΦΑΒΗ	ΑΠΟΦΟΙΤ/	ΑΠΟΦΟΙΤ	ΑΠΟΦΟΙΤ/	ΑΠΟΦΟΙΤ
--	----------	----------	---------	----------	---------

	ΤΟΣ	ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ	ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ	ΛΥΚΕΙΟΥ	ΓΤΕΙ-ΑΕΙ
ΠΑΣΟΚ	34,50%	33,60%	21,80%	19,80%	24%
ΝΔ	24,50%	22,40%	18%	19,20%	18,70%
ΚΚΕ	2,70%	3,20%	3,20%	2,20%	3,10%
ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ		0,60%	0,90%	1,40%	4,50%
ΔΗΚΚΙ		0,40%	0,50%	0,70%	0,30%
ΑΛΛΟ	0,30%	1,10%	1,80%	3,30%	3,30%
ΔΓ/ΔΑ	38,10%	38,60%	53,80%	53,40%	46,20%

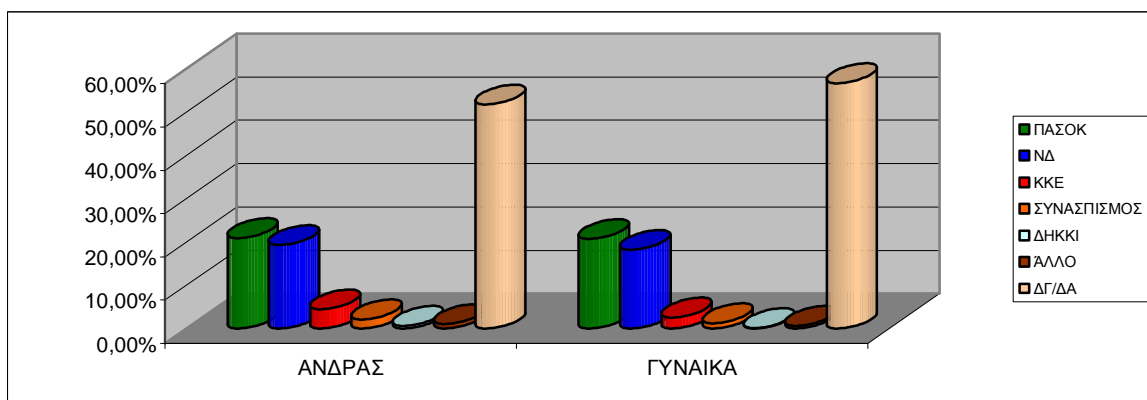

Προτίμηση κόμματος με βάση:

Û ΦΥΛΛΟ

Πίνακας 54

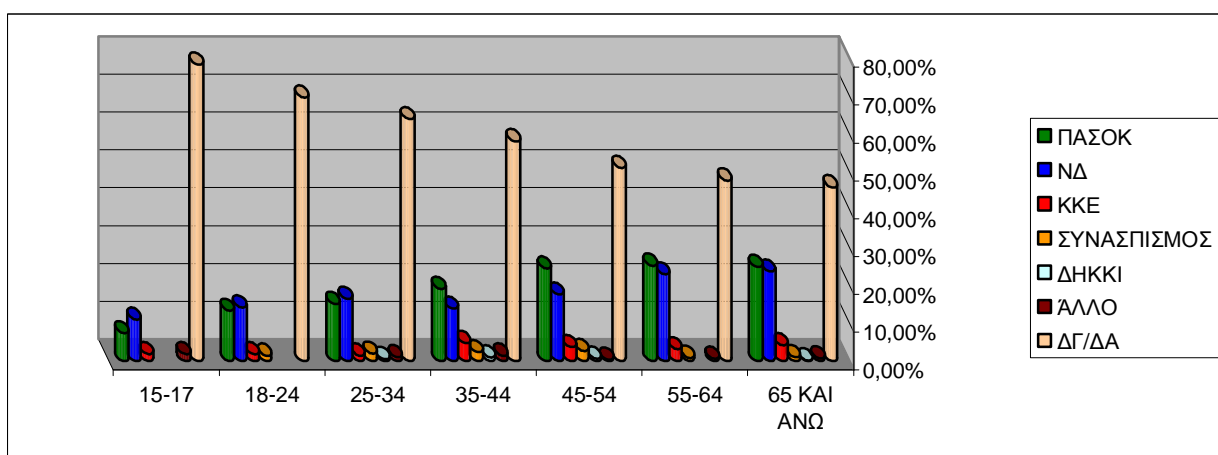
	ΑΝΔΡΑΣ	ΓΥΝΑΙΚΑ
ΠΑΣΟΚ	20,90%	20,70%
ΝΔ	19,30%	18,20%
ΚΚΕ	4,40%	2,50%
ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ	2,10%	1,20%
ΔΗΚΚΙ	0,60%	0,10%
ΑΛΛΟ	1%	0,60%
ΔΓ/ΔΑ	51,70%	56,60%

Û ΗΛΙΚΙΑ

Πίνακας 55

	15-17	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 ΚΑΙ ΑΝΩ
ΠΑΣΟΚ	7,30%	13,20%	15%	19%	24,40%	25,10%	24,80%
ΝΔ	10,90%	14,10%	16,40%	13,80%	17,50%	22,80%	23,60%
ΚΚΕ	1,80%	1,80%	1,40%	4,70%	3,70%	3,10%	4,10%
ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ		1,40%	1,90%	2,30%	2,60%	0,80%	1%
ΔΗΚΚΙ			0,50%	0,90%	0,60%		0,10%
ΑΛΛΟ	1,80%		1%	1,40%	0,30%	0,60%	0,70%
ΔΓ/ΔΑ	78,20%	69,50%	63,80%	58%	50,90%	47,60%	45,80%

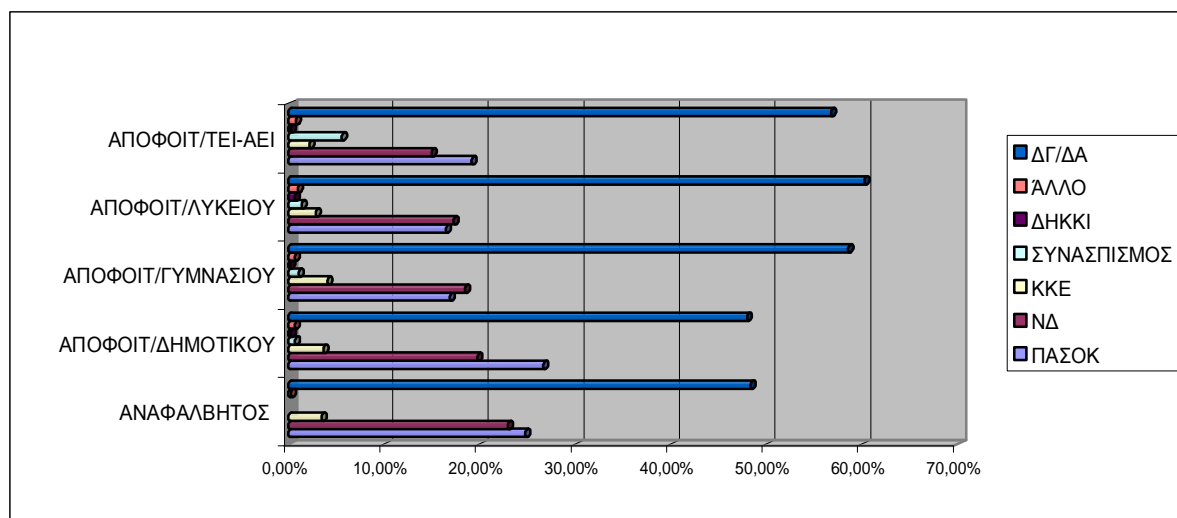

Û ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πίνακας 56

	ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΟΣ	ΑΠΟΦΟΙΤ/ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ	ΑΠΟΦΟΙΤ/ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ	ΑΠΟΦΟΙΤ/ ΛΥΚΕΙΟΥ	ΑΠΟΦΟΙΤ/ΤΕΙ-ΑΕΙ
ΠΑΣΟΚ	24,80%	26,70%	16,90%	16,50%	19,20%
ΝΔ	23%	19,80%	18,50%	17,30%	15%

ΚΚΕ	3,50%	3,70%	4,10%	2,90%	2,20%
ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ		0,70%	1,10%	1,40%	5,60%
ΔΗΚΚΙ		0,30%	0,20%	0,70%	0,30%
ΆΛΛΟ	0,30%	0,70%	0,70%	1%	0,80%
ΔΓ/ΔΑ	48,40%	48%	58,60%	60,30%	56,80%

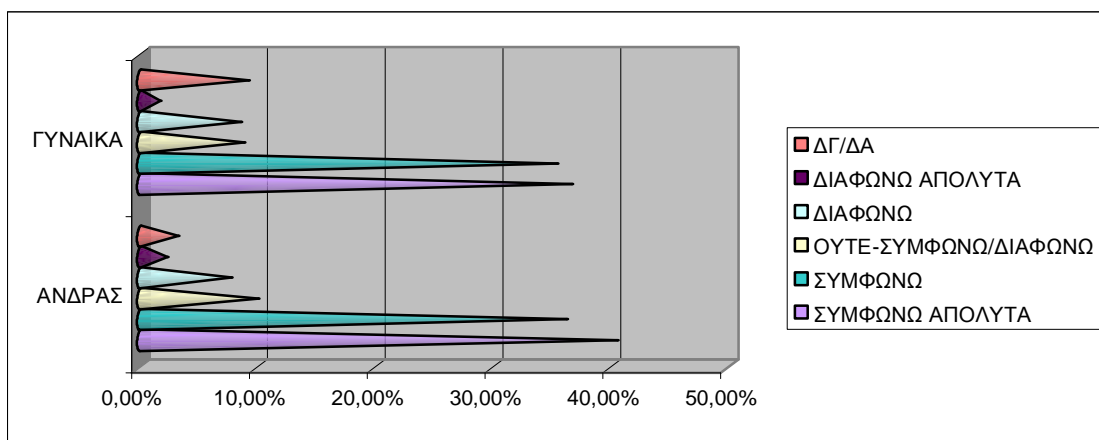

Αποψη σχετικά με την απαγόρευση κομμάτων που επιθυμούν ανατροπή της δημοκρατίας, με βάση:

ü ΦΥΛΛΟ

Πίνακας 57

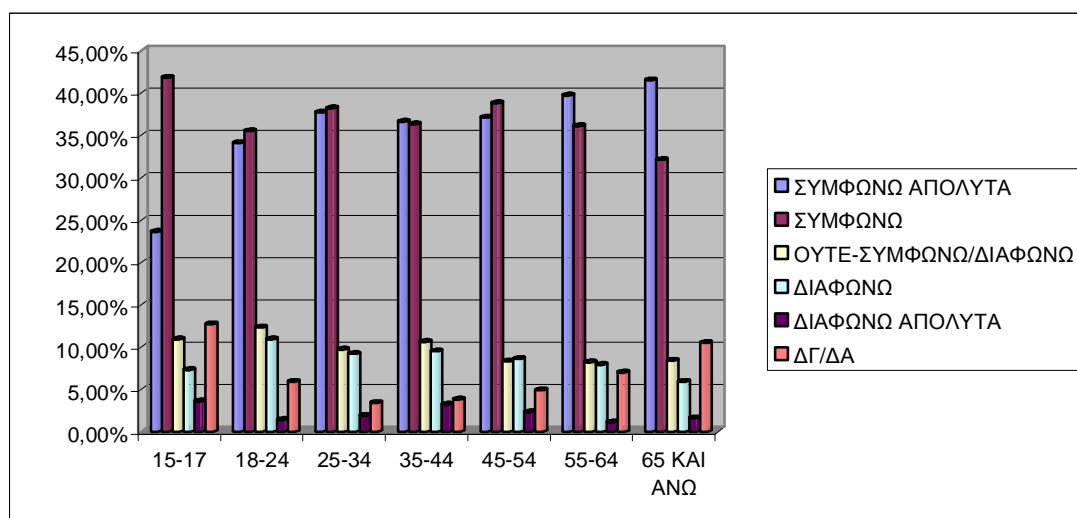
	ΑΝΔΡΑΣ	ΓΥΝΑΙΚΑ
ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	40,50%	36,60%
ΣΥΜΦΩΝΩ	36,20%	35,40%
ΟΥΤΕ-ΣΥΜΦΩΝΩ/ΔΙΑΦΩΝΩ	10%	8,80%
ΔΙΑΦΩΝΩ	7,70%	8,50%
ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	2,30%	1,70%
ΔΓ/ΔΑ	3,20%	9,20%

Û ΗΛΙΚΙΑ

Πίνακας 58

	15-17	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 ΚΑΙ ΑΝΩ
ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	23,60%	34,10%	37,70%	36,60%	37,10%	39,70%	41,50%
ΣΥΜΦΩΝΩ	41,80%	35,50%	38,20%	36,30%	38,80%	36,10%	32,10%
ΟΥΤΕ-ΣΥΜΦΩΝΩ/ΔΙΑΦΩΝΩ	10,90%	12,30%	9,70%	10,60%	8,30%	8,20%	8,40%
ΔΙΑΦΩΝΩ	7,30%	10,90%	9,20%	9,50%	8,60%	7,90%	5,90%
ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	3,60%	1,40%	1,90%	3,20%	2,30%	1,10%	1,60%
ΔΓ/ΔΑ	12,70%	5,90%	3,40%	3,80%	4,90%	7,00%	10,50%

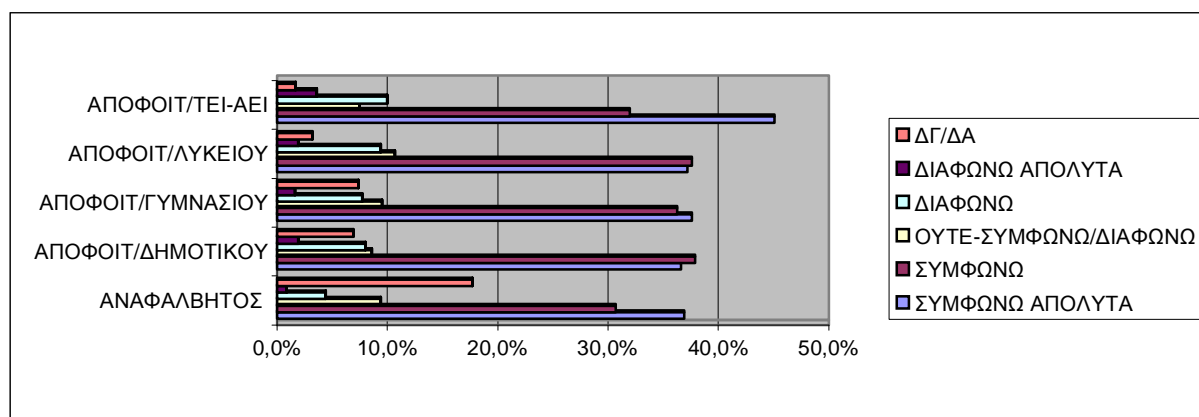

Û ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πίνακας 59

	ΑΝΑΛΦΑ-ΒΗΤΟΣ	ΑΠΟΦΟΙΤ/ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ	ΑΠΟΦΟΙΤ/ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ	ΑΠΟΦΟΙΤ/ΛΥΚΕΙΟΥ	ΑΠΟΦΟΙΤ/ΤΕΙ-ΑΕΙ

ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	36,90%	36,60%	37,60%	37,20%	45,10%
ΣΥΜΦΩΝΩ	30,70%	37,90%	36,30%	37,60%	32,00%
ΟΥΤΕ- ΣΥΜΦΩΝΩ/ ΔΙΑΦΩΝΩ	9,40%	8,60%	9,50%	10,70%	7,50%
ΔΙΑΦΩΝΩ	4,40%	8,00%	7,70%	9,40%	10,00%
ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	0,90%	1,90%	1,60%	1,90%	3,60%
ΔΓ/ΔΑ	17,70%	6,90%	7,40%	3,20%	1,70%

2.2 Έρευνα μέσω δημοσκοπήσεων

Εκτός από τις στατιστικές έρευνες μία άλλη πηγή στοιχείων και δεδομένων για τη δημιουργία πολιτικών δεικτών είναι οι δημοσκοπήσεις¹⁴, που διεξάγονται από εξουσιοδοτημένες εταιρίες για λογαριασμό κομμάτων, εφημερίδων ή περιοδικών.

Μέσω των στοιχείων που αντλούμε από τις ήδη υπάρχουσες δημοσκοπήσεις μπορούμε να δημιουργήσουμε δείκτες, όπως για παράδειγμα οι μετακινήσεις που γίνονται μεταξύ κεντροδεξιάς και κεντροαριστεράς ή οι πολιτικές μετατάξεις που γίνονται κατά τη διάρκεια ενός συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος.

Χρησιμοποιώντας λοιπόν τις δημοσκοπήσεις ως πηγή δεδομένων, μπορούμε να αντιληφθούμε την εξέλιξη στο πολιτικό σκηνικό μίας χώρας, έτσι ώστε να έχουμε μια εικόνα της κατάστασης που επικρατεί, όπως επίσης και να δημιουργήσουμε δείκτες σχετικά με τις πολιτικές εξελίξεις.

Παρακάτω παραθέτουμε κάποιες δημοσκοπήσεις, και συγκρίσεις μεταξύ των, από τις οποίες εμπνευστήκαμε και αντλήσαμε στοιχεία με αποτέλεσμα την δημιουργία πολιτικών δεικτών.

¹⁴ Με τον όρο δημοσκόπηση εννοούμε την έρευνα που διεξάγεται για λογαριασμό κάποιου φορέα κατ' εντολή. Κατά τη διενέργειά της μελετούνται οι απόψεις ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος του συνολικού πληθυσμού πάνω σε προκαθορισμένες ερωτήσεις, με σκοπό τη δημιουργία αποτελεσμάτων στατιστικών πιθανοτήτων, οι οποίες μπορούν να απαντήσουν κάτρια ερωτήματα που οδήγησαν στη μελέτη αυτή.

2.2.1 Δύο δημοσκοπήσεις: Κοινές διαπιστώσεις για το πολιτικό κλίμα

Το Μάρτιο του 2003, δημοσιοποιήθηκαν δύο δημοσκοπήσεις γνωστών εταιρειών: Της MRB και της Metron Analysis. Όπως θα δούμε στα στοιχεία που παραθέτουμε, υπάρχουν κάποιες όχι σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ τους. Όμως, επί της ουσίας και στους κρίσιμους δείκτες τους, οι δύο δημοσκοπήσεις καταγράφουν κοινές διαπιστώσεις. Δίνοντας μια ξεκάθαρη εικόνα της πολιτικής δυναμικής στο σημερινό τοπίο.

2.2.1.1 Η δημοσκόπηση της MRB

Η τελευταία δημοσκόπηση της MRB είναι ασφαλώς πολύ ικανοποιητική για τη ΝΔ. Όπως τονίζουμε επίμονα από τις σελίδες αυτές, πρέπει πάντα να συγκρίνουμε τις δημοσκοπήσεις της ίδιας εταιρείας. Έτσι λοιπόν θα πρέπει να συγκρίνουμε τη δημοσκόπηση του Μαρτίου 2003 με τις «Τάσεις» της MRB του Δεκεμβρίου 2002. Οι συγκρίσεις των βασικών δεικτών δίνουν την εξής εικόνα του πολιτικού τοπίου:

- ü Στην πρόθεση ψήφου, η ΝΔ έχει αυξήσει την απόστασή της από το ΠΑΣΟΚ, από 6,1% το Δεκέμβριο σε 7,9% το Μάρτιο. Η αύξηση αυτή έχει συντελεστεί και διότι η ΝΔ εμφανίζει μικρή άνοδο (από 38,5% σε 39,6%), αλλά και διότι το ΠΑΣΟΚ παρουσιάζει οριακή κάμψη (από 32,4% σε 31,7%). Το ποσοστό που συγκεντρώνει η ΝΔ είναι το υψηλότερο που έχει καταγράψει σε δημοσκοπήσεις της MRB την τελευταία δεκαετία.

- ü Η άνοδος της ΝΔ οφείλεται σε μια μικρή αύξηση της συσπείρωσής της, καθώς και στην αύξηση των κερδών της από το ΠΑΣΟΚ μεταξύ Δεκεμβρίου και Μαρτίου. Αυτός ο δείκτης των μετακινήσεων είναι, ως γνωστόν, ο πιο σημαντικός, διότι καθορίζει την κομβική μάχη του «μεσαίου χώρου». Έτσι, ενώ το Δεκέμβριο η ΝΔ εμφανιζόταν να κερδίζει 7,7% από το ΠΑΣΟΚ, το Μάρτιο τα κέρδη της σκαρφαλώνουν στο 9,1%. Συνολικά, το Μάρτιο η ΝΔ έχει καθαρά κέρδη από το ΠΑΣΟΚ (στις μεταξύ τους μετακινήσεις), που προσεγγίζουν το 8%. Με δυο λόγια, φαίνεται να κερδίζει τη μάχη του «μεσαίου χώρου» εμφανίζοντας τα μεγαλύτερα κέρδη της από το ΠΑΣΟΚ της τελευταίας δεκαετίας, την ώρα που έχει σχεδόν εξανεμίσει τις απώλειές της προς τον κ. Σημίτη. (1,3% το Μάρτιο).

- ü Παράλληλα, το ΠΑΣΟΚ αντί να διεισδύει στο χώρο της Αριστεράς, συνολικά υφίσταται σοβαρές απώλειες και προς αυτή. Έτσι, το Μάρτιο εμφανίζεται να χάνει ένα εντυπωσιακό 3,5% προς το Συνασπισμό και 1,2% προς το ΚΚΕ. Ειδικά το υψηλό ποσοστό διαρροών των ψηφοφόρων του ΠΑΣΟΚ προς το Συνασπισμό εξηγεί, γιατί ο τελευταίος διατηρείται σταθερά πάνω από το κρίσιμο 3% (3,5%)

- ü Από τα μικρότερα κόμματα, το ΚΚΕ εμφανίζει μεγάλη σταθερότητα άνω του 5% (5,3% το Δεκέμβριο και 5,2% το Μάρτιο), ενώ και ο Συνασπισμός δείχνει σταθεροποιημένους τους τελευταίους τρεις μήνες στο 3,5%. Στη δημοσκόπηση του Μαρτίου, η συσπείρωσή του εμφανίζει κάμψη, αλλά τα κέρδη του εμφανίζουν άνοδο.

- ü Όσον αφορά την πορεία του ΛΑΟΣ στις δημοσκοπήσεις της MRB, η τάση του είναι σαφώς πτωτική, από 2,3% το Δεκέμβριο σε 1,9% το Μάρτιο. Αυτό το τελευταίο ποσοστό στο παρελθόν «κρυβόταν» ως επιλογή για μια υπερσυντηρητική προτίμηση στην ένδειξη «άλλο κόμμα» στην πρόθεση ψήφου. Έτσι, γίνεται φανερό ότι το εν λόγω κόμμα δεν έχει καμία δυναμική και τα ποσοστά του είναι εκείνα ενός άκρως περιφερειακού κόμματος.

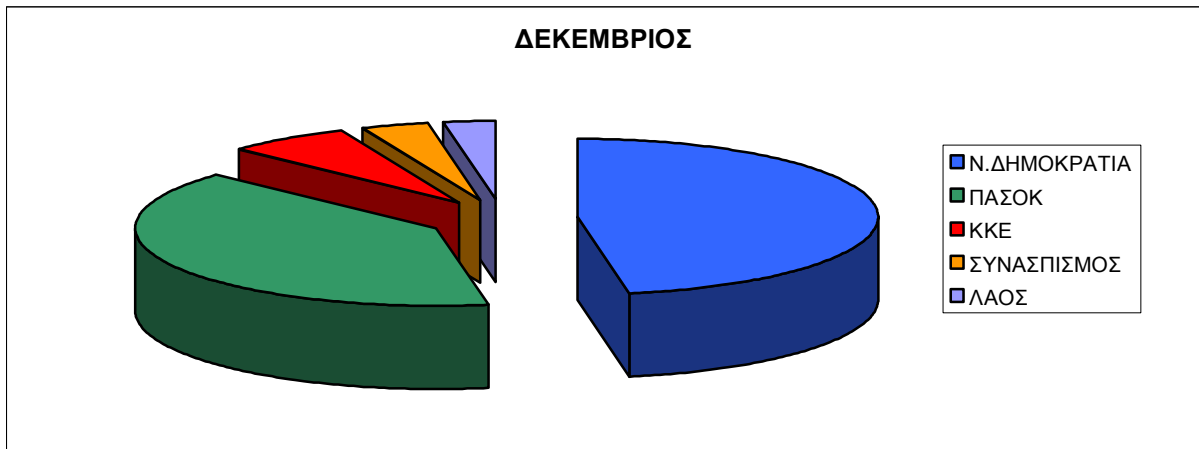
- ü Τέλος, πρέπει να σημειωθεί πως και οι δύο δημοσκοπήσεις της MRB δείχνουν τη ΝΔ να εμφανίζει κάποια μικρά κέρδη από το χώρο της Αριστεράς που πρέπει κυρίως να αντιμετωπιστούν ως τάση, λόγω του μικρού αριθμού (στατιστικά) των ψηφοφόρων που μετακινούνται. Είναι πάντως εντυπωσιακό, ότι οι μετακινήσεις από το ΚΚΕ στη ΝΔ είναι (και στις δύο δημοσκοπήσεις) υψηλότερες από εκείνες προς το ΠΑΣΟΚ. Αντίθετα, το Μάρτιο, οι μικρές απώλειες του Συνασπισμού προς τη ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ είναι περίπου ισομερείς.

ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ MRB

1. ΜΗΝΑΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2002

Πίνακας 60

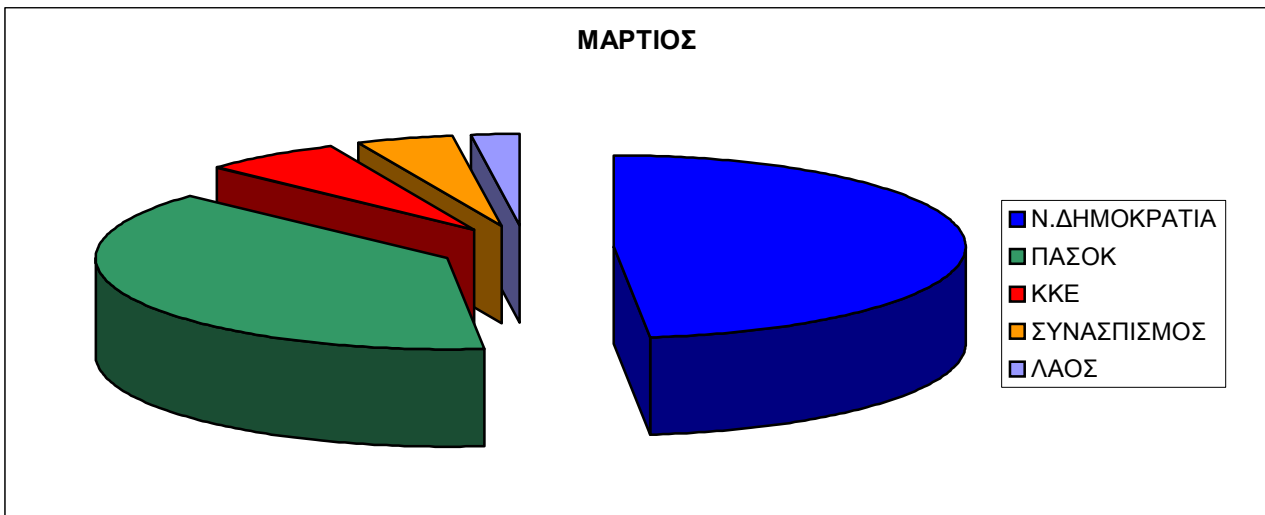
	Ν. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ	ΠΑΣΟΚ	ΚΚΕ	ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ	ΛΑΟΣ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	38,5%	32,4%	5,3%	3%	2,3%

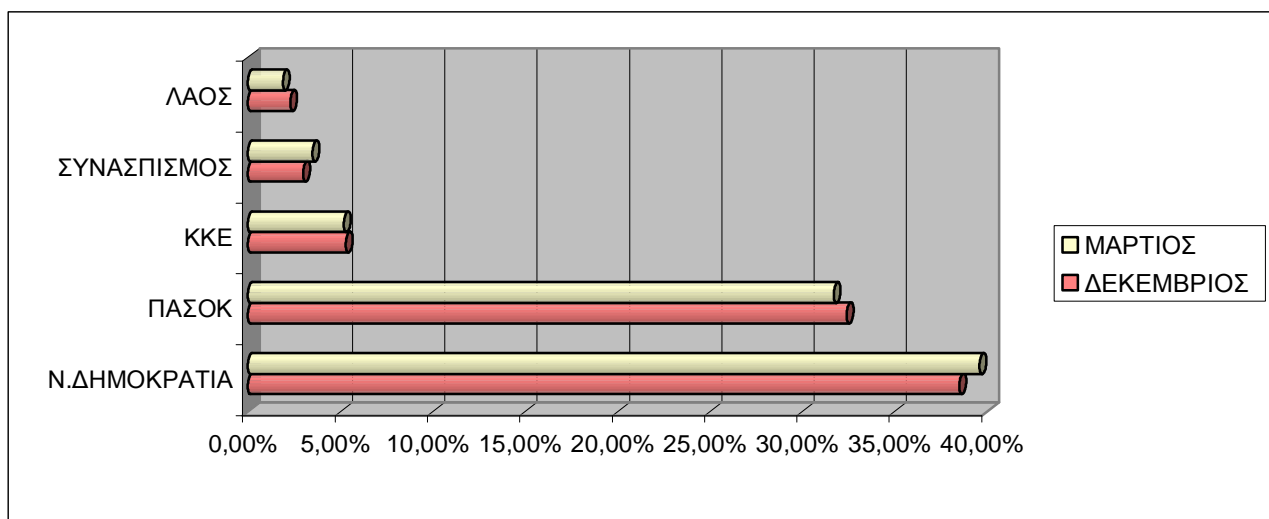

2. ΜΗΝΑΣ ΜΑΡΤΙΟΣ 2002

Πίνακας 61

	Ν. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ	ΠΑΣΟΚ	ΚΚΕ	ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ	ΛΑΟΣ
ΜΑΡΤΙΟΣ	39,6	31,7	5,2	3,5	1,9

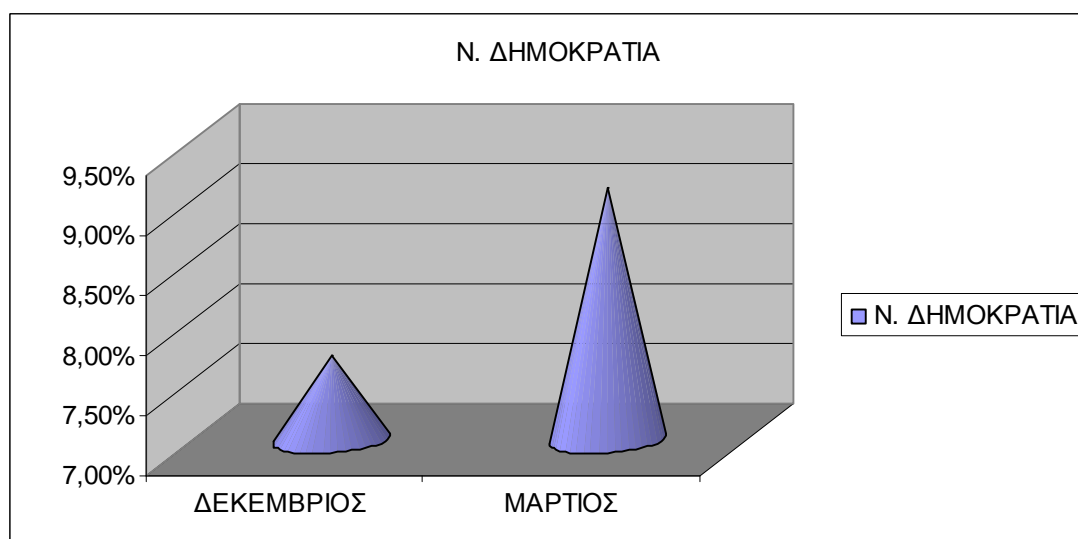

ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΩΝ “ΜΕΣΟΥ ΧΩΡΟΥ”

Πίνακας 62

ΜΗΝΑΣ	Ν. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	7,70%
ΜΑΡΤΙΟΣ	9,10%

2.2.1.2 Η δημοσκόπηση της Metron

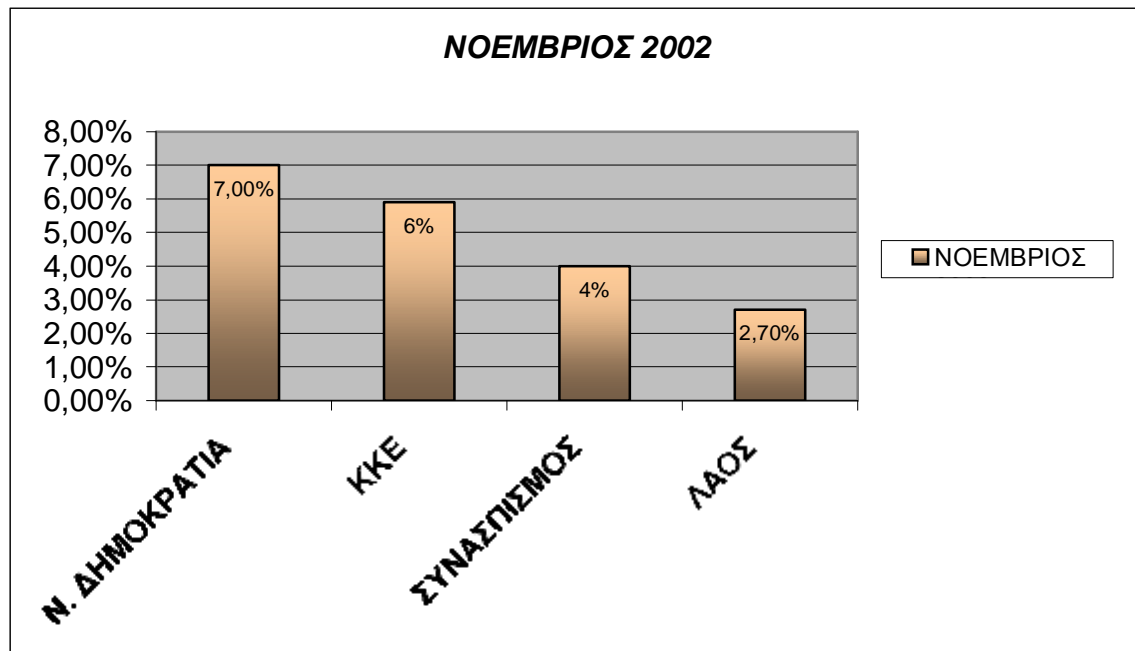
Η δημοσκόπηση της Metron έχει κάποιες αποκλίσεις σε σχέση με τη δημοσκόπηση της MRB, όμως στα ουσιώδη στοιχεία τους οι δύο δημοσκοπήσεις δε διαφέρουν

Η MRB, όπως είδαμε, παρουσιάζει μια ελαφρά ανοδική τάση υπέρ της ΝΔ σε σχέση με την προηγούμενη μέτρησή της. Αντίθετα, η Metron που εμφάνιζε τη ΝΔ να προηγείται με 7% το Νοέμβριο του 2002, τώρα δείχνει το κόμμα της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης να προηγείται με 6,5%. Επίσης, η δημοσκόπηση της Metron (καθώς έγινε στην πρώτη φάση του πολέμου στο Ιράκ) δείχνει το ΚΚΕ κοντά στο 6% (5,9%) και το Συνασπισμό στο 4% - δηλαδή εμφανίζει την Αριστερά συνολικά κάπως ενισχυμένη. Ο ΛΑΟΣ στην ίδια δημοσκόπηση παρουσιάζεται σταθεροποιημένος στο 2,7% (από 2,6%).

ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ METRON

Πίνακας 63

	Ν. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ	ΚΚΕ	ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ	ΛΑΟΣ
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2002	7,00%	6%	4%	2,70%

Όμως, οι δύο δημοσκοπήσεις στα ουσιώδη σημεία τους καταγράφουν παράλληλα στοιχεία:

ü Και η Metron και η MRB δείχνουν πως παρά το πλεονέκτημα της Ελληνικής Προεδρίας της Ε.Ε., η διαφορά υπέρ της ΝΔ διατηρείται πάνω από 6% πλέον: 7,9% στην MRB και 6,5% στη Metron.

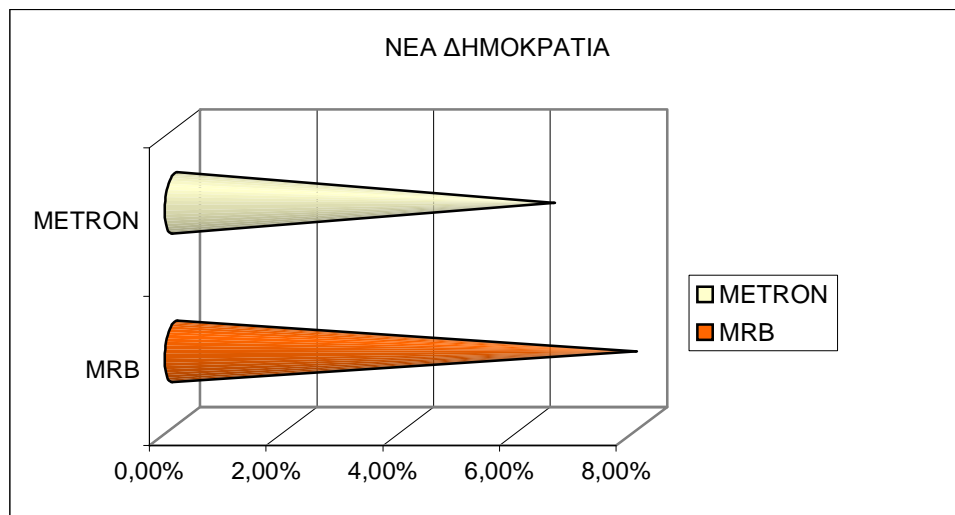
ü Στον πιο κρίσιμο δείκτη των δύο δημοσκοπήσεων, τις μετακινήσεις μεταξύ ΠΑΣΟΚ και ΝΔ, MRB και Metron ουσιαστικά ταυτίζονται: Και οι δύο καταγράφουν τα μεγαλύτερα κέρδη των τελευταίων ετών από το ΠΑΣΟΚ προς τη ΝΔ: 8,9% στη Metron και όπως είδαμε 9,1% στην MRB. Παράλληλα, και οι δύο δημοσκοπήσεις καταγράφουν διαρροές από τη ΝΔ μεταξύ 1,3% (MRB) και 1,7% (Metron).

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΕΩΝ

Ø ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΦΟΡΑ ΥΠΕΡ ΤΗΝ ΝΕΑΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Πίνακας 64

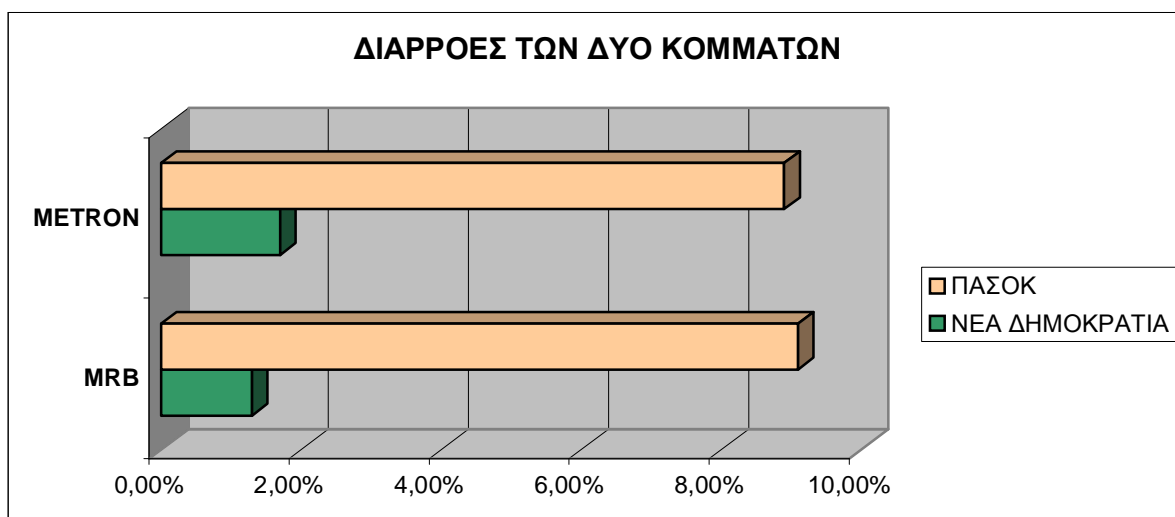
	ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
<i>MRB</i>	7,90%
<i>METRON</i>	6,50%

Ø ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΠΑΣΟΚ ΚΑΙ Ν.Δ.

Πίνακας 65

	MRB	METRON
<i>ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ</i>	1,30%	1,70%
<i>ΠΑΣΟΚ</i>	9,10%	8,90%

Πολύ σημαντικό είναι ένα άλλο στοιχείο της Metron Analysis: Η ελληνική Προεδρία της Ε.Ε. αξιολογείται θετικά από το 48,4% και αρνητικά από το 13,1%. Παρά όμως τα ευνοϊκά στοιχεία για την κυβέρνηση Σημίτη είναι φανερό πως το αρνητικό κλίμα γι' αυτή δεν αναστρέφεται, αλλά αντίθετα εμφανίζεται όλο και πιο παγιωμένο.

Όπως είναι γνωστό, ο κ. Σημίτης έχει αναζητήσει το τελευταίο διάστημα ευκαιρίες για να αναστρέψει το πολιτικό κλίμα. Σταθμοί στην προσπάθεια αυτή υπήρξαν το συνέδριο του ΠΑΣΟΚ και ο ανασχηματισμός, το πλήγμα κατά της τρομοκρατίας, η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. και πρόσφατα η Ελληνική Προεδρία στην Ε.Ε. Κάθε φορά, το κυβερνητικό επιτελείο προσδοκούσε μια αναστροφή του κλίματος, αλλά διαψευδόταν από τις δημοσκοπήσεις. Αν εξαιρέσει κανείς την αποτυχία του ανασχηματισμού, σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, η κοινή γνώμη σχημάτιζε την εντύπωση πως η κυβέρνηση είχε επιτύχει απέναντι στις προκλήσεις αυτές.

Το πιο πρόσφατο παράδειγμα είναι η Προεδρία της Ε.Ε. που έχει, οριακά, βοηθήσει και την προσωπική εικόνα του κ. Σημίτη. Όμως, η εικόνα της κυβέρνησης δεν αναστρέφεται, διότι στα καυτά θέματα για την κοινή γνώμη (ανεργία, υγεία, παιδεία, οικονομία και καθημερινότητα), η απόδοση της κυβέρνησης κρίνεται αρνητικά. Στο σημείο αυτό καθορίζεται η εκλογική τύχη του κ. Σημίτη, «εντός Ελλάδος» και όχι στην Ευρώπη ή σε θέματα που δεν επηρεάζουν άμεσα τη ζωή των ψηφοφόρων.

Έτσι, οι δημοσκοπήσεις συνεχίζουν να καταγράφουν σταθερά διαφορές υπέρ της ΝΔ άνω του 6% ακόμη και σε συγκυρίες, όπως τώρα, όπου η κυβέρνηση εξαντλεί άλλο ένα «ατού», από τα λίγα που της απομένουν. Ταυτόχρονα, στο πεδίο των πραγματιστών ψηφοφόρων του μεσαίου χώρου, όπου και θα κριθούν οι επόμενες εκλογές, το ΠΑΣΟΚ συνεχίζει να χάνει κατά κράτος τη μάχη με τη ΝΔ καταγράφοντας καθαρές απώλειες άνω του 6%. Οι δύο δημοσκοπήσεις λοιπόν συμπίπτουν απόλυτα καταγράφοντας μια τάση που παίρνει όλο και περισσότερο χαρακτήρα μονιμότητας. 8/4/2003

2.2.2 Τρεις δημοσκοπήσεις, μία πραγματικότητα

Όλες οι τελευταίες δημοσκοπήσεις (Metron Analysis, Kappa Research, V – PRC), παρά τις μικρές αποκλίσεις τους, επιβεβαιώνουν την ίδια πραγματικότητα που συνοψίζεται ως εξής:

- ü Μετά τα δυσάρεστα οικονομικά μέτρα τα οποία έλαβε η κυβέρνηση είναι αναμφισβήτητο ότι έχει υποστεί μια ορατή, αλλά όχι δραματική φθορά. Αυτή τη φθορά δεν την έχει εισπράξει το ΠΑΣΟΚ.

- ü Όπως κατέδειξε η προηγούμενη ανάλυσή μας (ΦΘΟΡΑ ΚΑΙ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΤΗΣ ΝΔ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΔΩΔΕΚΑΜΗΝΩΝ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΗΜΙΤΗ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ), η φθορά της πρώτης κυβέρνησης Σημίτη στο αντίστοιχο δωδεκάμηνό της ήταν μεγαλύτερη από εκείνη της ΝΔ τώρα! Τότε, η ΝΔ προηγείτο με 5,1% ως αξιωματική αντιπολίτευση, ενώ τώρα η ΝΔ προηγείται ως κυβέρνηση πλέον του ΠΑΣΟΚ, που βρίσκεται στην αξιωματική αντιπολίτευση, από 2% έως 4% περίπου ανάλογα με τη δημοσκόπηση.

- ü Και στις τρεις πιο πρόσφατες δημοσκοπήσεις, η ΝΔ προηγείται του ΠΑΣΟΚ σε όλα τα κρίσιμα «ποιοτικά» χαρακτηριστικά και κυρίως στο χειρισμό των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων. (Την πρώτη τετραετία του κ. Σημίτη ήταν το ΠΑΣΟΚ που προηγείτο – με μικρότερη διαφορά απ' ό,τι η ΝΔ σήμερα – σε αυτά τα ποιοτικά χαρακτηριστικά). Είναι αυτά ακριβώς τα χαρακτηριστικά τα οποία καθορίζουν την πολιτική δυναμική.

- ü Συνολικά, όπως γράφαμε στην προηγούμενη ανάλυσή μας, «το κυβερνών κόμμα παραμένει κυρίαρχο, παρά την προφανή φθορά του, διότι στο πεδίο της σύγκρισης υπερτερεί του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης».

- ü Κρισιμότητα είναι άλλο ένα δεδομένο: Ο πρωθυπουργός κ. Καραμανλής, ως συνολική πολιτική εικόνα, υπερτερεί με αισθητή διαφορά του κ. Παπανδρέου. Μια τέτοια υπεροχή διέθετε ο κ. Σημίτης μόνο στην πρώτη τετραετία του. Στη δεύτερη, η σύγκριση Σημίτη – Καραμανλή κινείτο στα όρια του στατιστικού σφάλματος. Πίσω όμως από την «ισοπαλία» κρυβόταν μια δυναμική υπέρ του κ. Καραμανλή, καθώς ο κ. Σημίτης υπερτερούσε στα της εξωτερικής πολιτικής, όχι όμως πλέον στα οικονομικά όπου υπερείχε ο κ. Καραμανλής. Μάλιστα, ο τελευταίος

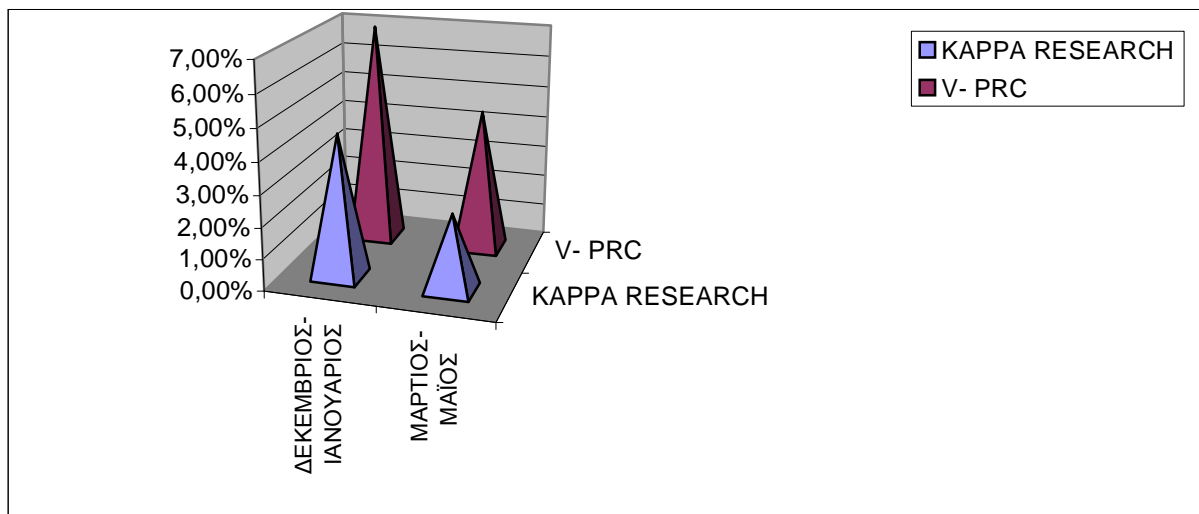
κυριαρχούσε ακόμη περισσότερο στα κοινωνικά. Προφανώς δε, τα κοινωνικά και τα οικονομικά ήταν πιο σημαντικά για τους ψηφοφόρους (όπως έδειχναν και συνεχίζουν να δείχνουν όλες οι δημοσκοπήσεις) απ' ότι τα θέματα εξωτερικής πολιτικής.

ü Τέλος, - και τούτο είναι εξαιρετικά κρίσιμο – το ΠΑΣΟΚ είναι εκείνο το οποίο σήμερα χρεώνεται την οικονομική κρίση. Γι' αυτό, όπως γράφαμε στην «Απογευματινή» στις 15 Μαΐου, η εικόνα της κυβέρνησης «αντέχει» παρά τα σκληρά οικονομικά μέτρα τα οποία αναγκάστηκε να λάβει (και με τα οποία, φυσικά, το μεγαλύτερο τμήμα της κοινής γνώμης διαφωνεί). Και προσθέταμε πως η κοινή γνώμη «δίνει πίστωση χρόνου σε εκείνο που χειρίζεται τα οικονομικά προβλήματα, έστω και με μη δημοφιλή μέτρα, τα οποία όμως δημιούργησαν οι άλλοι (το ΠΑΣΟΚ)». Ανάλογη εκτίμηση κάνει εδώ και ο Γιάννης Μαυρής της V - PRC προσθέτοντας πως το ΠΑΣΟΚ δεν παρουσιάζει μια ξεκάθαρη εναλλακτική λύση («Καθημερινή», 15 Μαΐου).

ü Πριν περάσουμε σε κάποια στοιχεία της V – PRC θα πρέπει να σημειωθεί πως το πολιτικό κλίμα μετά τη λήψη των οικονομικών μέτρων άλλαξε δυσάρεστα για την κυβέρνηση σε περιορισμένη έκταση. Η Kappa Research έδειχνε στην πρόθεση ψήφου μια διαφορά της τάξης του 4,5% το Δεκέμβριο υπέρ της ΝΔ, που το Μάιο μειώθηκε μόνο ελαφρά (2,4%). Με τη σειρά της, η V – PRC , που τηλεφωνικά μετράει κάθε μήνα, δείχνει ανάλογη κάμψη από το Δεκέμβριο – Ιανουάριο σε σύγκριση με το Μάιο (από 7% σε 4,5%). Ταυτόχρονα όμως δείχνει πως το τρίμηνο Μαρτίου – Μαΐου, η διαφορά υπέρ της ΝΔ είναι σε γενικές γραμμές σταθεροποιημένη.

ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΗ KAPPA RESEARCH – V-PRC ΓΙΑ ΠΡΟΘΕΣΗ ΨΗΦΟΥ ΥΠΕΡ ΤΗΣ Ν. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

	ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ-ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	ΜΑΡΤΙΟΣ-ΜΑΙΟΣ
<i>KAPPA RESEARCH</i>	4,50%	2,40%
<i>V- PRC</i>	7%	4,50%

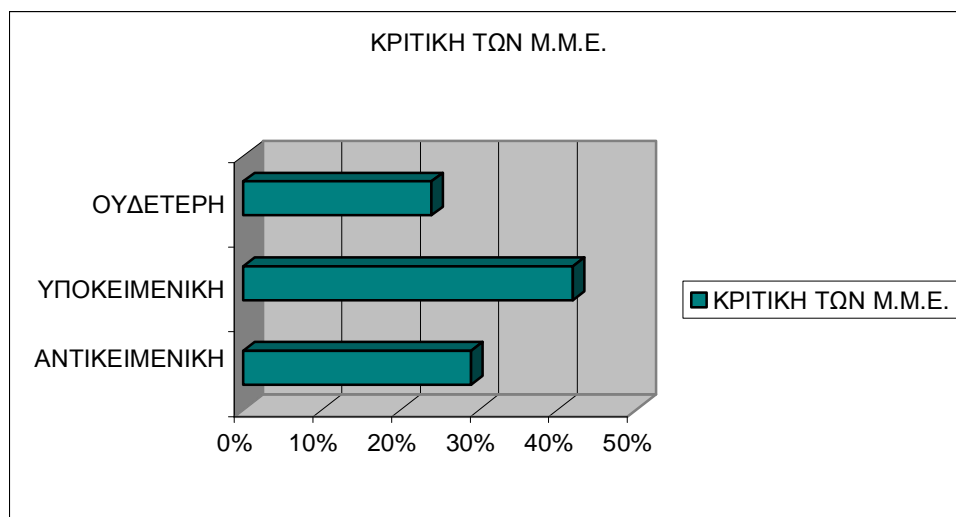
Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με τη V - PRC , το ΠΑΣΟΚ ενώ είχε κάποια ασήμαντη αυξητική τάση την περίοδο Δεκεμβρίου – Φεβρουαρίου, έκτοτε η τάση του δεν εμφανίζει πλέον κανένα στοιχείο ανάκαμψης, παρά τις δυσκολίες της κυβέρνησης.

Η πιο πρόσφατη δημοσκόπηση της V – PRC δείχνει επίσης πως ισχύουν οι ακόλουθες τάσεις:

- Η κυριαρχία του κ. Καραμανλή τόσο σε πρωθυπουργική εικόνα όσο και σε επίπεδο θετικών γνώμων έναντι του κ. Παπανδρέου, είναι πολύ μεγάλη. (Εδώ οι δημοσκοπήσεις «διαφωνούν» αν αυτή αυξάνεται ελαφρά ή εάν μειώνεται ελαφρά).
- Αν και η ικανοποίηση από την κυβέρνηση έχει πέσει στο 28%, η ικανοποίηση από την αξιωματική αντιπολίτευση βρίσκεται στο μισό. (Ανάλογη με ελαφρώς διαφορετικά ποσοστά, τάση καταγράφει και η Metron).
- Εξαιρετικά ενδιαφέρον στο σημείο αυτό είναι ένα επόμενο δεδομένο: Μόνο το 29% θεωρεί πως η κριτική που ασκούν τα Μ.Μ.Ε. στην κυβέρνηση είναι αντικειμενική, ενώ η πλειοψηφία συντάσσεται με την αίσθηση περί μη αντικειμενικής κριτικής (42%). Το 24% τοποθετείται ουδέτερα. Άρα, μια τάση «καταστροφολογίας» φαίνεται να αποδοκιμάζεται.

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΠΟΥ ΑΣΚΟΥΝ ΤΑ ΜΜΕ ΣΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

	ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΩΝ Μ.Μ.Ε.
<i>ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗ</i>	29%
<i>ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΗ</i>	42%
<i>ΟΥΔΕΤΕΡΗ</i>	24%

Όλα αυτά δείχνουν εκείνο που τονίσαμε πιο πάνω, πως η εικόνα της κυβέρνησης, αν και φθιρόμενη «αντέχει» ακόμη. Ενώ το ατού της κυβέρνησης, ο πρωθυπουργός, παραμένει κυρίαρχος στο πολιτικό τοπίο.

Εάν θελήσουμε να βάλουμε όλα τα παραπάνω σε μια ευρύτερη διάσταση, δεν έχουμε παρά να ανατρέξουμε στις πρόσφατες βρετανικές εκλογές. Εκεί, το κυβερνών Εργατικό κόμμα είχε τη χειρότερη εικόνα του της περιόδου Μπλερ. Μάλιστα, ο ίδιος ο Μπλερ, από ατού του κόμματός του, έγινε η αχίλλειος πτέρνα του.

Όμως, και στην περίπτωση αυτή και όπως συμβαίνει πάντα, λειτούργησε ο αμείλικτος νόμος της σύγκρισης: Το Εργατικό Κόμμα ήταν προτιμότερο του Συντηρητικού. Ακόμη και ο ίδιος ο Μπλερ (που θεωρείται εντελώς αναξιόπιστος, κυρίως λόγω της συμπεριφοράς του στον πόλεμο κατά του Ιράκ) θεωρήθηκε προτιμότερος του ηγέτη των Συντηρητικών, Χάουαρντ. Ο τελευταίος θεωρήθηκε λιγότερο «ψεύτης», αλλά ταυτόχρονα και λιγότερο ικανός (με μεγάλη διαφορά) να αναλάβει την πρωθυπουργία (δημοσκόπηση ICM).

Η κατακλείδα όλων των παραπάνω είναι ξεκάθαρη και την έχουμε επισημάνει («Απογευματινή»): «Η κυριαρχία της ΝΔ συνεχίζεται. Αλλά στηρίζεται όλο και περισσότερο στις αδυναμίες του ΠΑΣΟΚ. Κάτι που βεβαίως την καθιστά πιο επισφαλής». Επισφαλής όμως ή όχι, η κυριαρχία αυτή, για την ώρα, αποτελεί μια αδιαμφισβήτητη πραγματικότητα. Που δεν απολάμβανε τόσο «καθαρά» ο κ. Σημίτης το πρώτο δωδεκάμηνό του, μετά τις εκλογές του 1996.

2.4 Πολιτική - Πολίτες – Κοινωνία

Οι δημοσκοπήσεις για την πρόθεση ψήφου των εκλογέων και τον βαθμό εμπιστοσύνης στους πολιτικούς αποτελούν συνήθως πρώτη είδηση στα ΜΜΕ και προκαλούν τον σχολιασμό πολιτικών και αναλυτών. Κατανοητό το ενδιαφέρον, ιδιαίτερα σε προεκλογική περίοδο, η οποία έχει αρχίσει και καθημερινά διευρύνεται και εντείνεται.

Κάποιες άλλες δημοσκοπήσεις, όμως, περισσότερο σημαντικές, δημοσιεύονται μόνο στις εφημερίδες, ελάχιστα προβάλλονται από τις τηλεοράσεις και ελάχιστα προσελκύουν το ενδιαφέρον των πολιτικών και των σχολιαστών. Και όμως, είναι οι δημοσκοπήσεις οι οποίες θα έπρεπε να προβληματίσουν τους πάντες και να αποτελέσουν ερέθισμα για περαιτέρω έρευνα και προβληματισμό.

Αναφερόμαστε στις δημοσκοπήσεις και έρευνες που καταγράφουν τις τάσεις της σημερινής ελληνικής κοινωνίας από τις οποίες προκύπτει το γενικό συμπέρασμα ότι η κοινωνία ανεμοδέρνεται χωρίς έρμα και πυξίδα αλλά και χωρίς πλοηγό.

Το 77% των Ελλήνων δεν έχει εμπιστοσύνη στα πολιτικά κόμματα, σύμφωνα με τα ευρήματα του τελευταίου Ευρωβαρόμετρου (1 Οκτωβρίου - 7 Νοεμβρίου). Ανάλογες τάσεις είχε καταγράψει και σχετική έρευνα του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) που ανακοινώθηκε στις αρχές Νοεμβρίου.

Είναι χαρακτηριστικό ότι την τελευταία τετραετία καταγράφηκε σημαντική μείωση του ενδιαφέροντος των Ελλήνων για την πολιτική. Μόλις το 31,4% των πολιτών ενδιαφέρεται πολύ ή αρκετά για την πολιτική, ενώ το ποσοστό αυτό κατά την περίοδο 1988-1999 έφθανε το 60%! Σήμερα το 70%, κατά το ΕΚΚΕ, και το 77%, κατά το Ευρωβαρόμετρο, δεν ενδιαφέρεται για την πολιτική και δεν εμπιστεύεται τα κόμματα.

Γιατί οι πολίτες αποστασιοποιούνται από την πολιτική και δεν εμπιστεύονται τους πολιτικούς και τα κόμματα; Ιδού τι απαντούν:

Το 48%: Σχεδόν όλοι οι πολιτικοί ενδιαφέρονται κυρίως για τις ψήφους.

Το 35,9%: Οι περισσότεροι ενδιαφέρονται κυρίως για τις ψήφους.

Το 12,2%: Μερικοί ενδιαφέρονται κυρίως για τις ψήφους, άλλοι όχι.

Μόνο το 2% πιστεύει ότι οι πολιτικοί ενδιαφέρονται για τις γνώμες των πολιτών.

Συμπληρωματική και αποκαλυπτική είναι η απάντηση στο ερώτημα: Οι πολιτικοί γενικά νοιάζονται για το τι σκέπτονται άνθρωποι σαν εσάς; Ποσοστό 44% απάντησε «σχεδόν κανένας δεν νοιάζεται», 33,7% «πολύ λίγοι νοιάζονται», 16% «μερικοί νοιάζονται», 2,6% «πολλοί νοιάζονται», 1,5% «οι περισσότεροι νοιάζονται».

Δυστυχώς είναι αναπόφευκτη η παράθεση τόσων πολλών στατιστικών στοιχείων για να έχει ο αναγνώστης ευκρινή ακτινογραφία της βαθιάς κρίσης, πολιτικής και κοινωνικής. Όταν οι πολίτες δεν έχουν εμπιστοσύνη σε αυτούς που ασκούν την εξουσία, που κυβερνούν τη χώρα και πλοηγούν το σκάφος σε

μια ιδιαίτερα δύσκολη και ταραγμένη εποχή, εμπορούνται από ιδέες και απόψεις οι οποίες δεν συνάδουν με την ιστορία μας και την κουλτούρα μας.

Θα παραθέσουμε ακόμη ορισμένα στοιχεία από την έρευνα του ΕΚΚΕ, από τα οποία προκύπτει ότι η ελληνική κοινωνία διαμορφώνει ένα σύστημα αντιφατικών «αξιών» με κυρίαρχο στοιχείο τον ατομισμό. Το 62,5%, με κάποιες διαβαθμίσεις, πιστεύει ότι οι άνθρωποι καιροφυλακτούν να εκμεταλλευθούν ο ένας τον άλλον, το 52,5% συμφωνεί ότι οι αλλοδαποί πρέπει να φεύγουν όταν διαπράττουν οποιοδήποτε αδίκημα και γενικά πρέπει να μείνουν λίγοι, προερχόμενοι από φτωχές χώρες, διότι οι ξένοι «μας παίρνουν τις δουλειές».

Το κενό εμπιστοσύνης προς την πολιτική καλύπτει η θρησκεία, η οποία κατέχει κυρίαρχη θέση στην ελληνική κοινωνία ως αξία, συναίσθημα και κοινωνική πρακτική. Έχουμε πρωτιά στην Ευρώπη. Το 46% των Ελλήνων θεωρεί τη θρησκεία πολύ σημαντική αξία για τη ζωή. Ακολουθούν οι Πορτογάλοι με 12,1%.

Κλείνοντας θα έχουμε την ευκαιρία να ρίξουμε μια ματιά στα στοιχεία που αφορούν τις «πηγές ενημέρωσης» και ψυχαγωγίας. Το 64,5% δεν αγγίζει εφημερίδα, ενώ το 28,7% διαβάζει εφημερίδα το πολύ μία ώρα την ημέρα. Οι «εφημεριδοφάγοι» μόλις που φθάνουν το 1%!

Αντίθετα, μπροστά στην τηλεόραση κάθεται τουλάχιστον τρεις (3) ώρες την ημέρα το 52%, ενώ τέσσερις στους δέκα δεν ακούν ραδιόφωνο...

Οι τάσεις, οι αξίες και η συμπεριφορά της κοινωνίας, όπως καταγράφονται στις έρευνες του ΕΚΚΕ και του Ευρωβαρομέτρου, είναι σε πλήρη αντιστοιχία με την πορεία της χώρας. Η Ελλάδα δεν είναι απλό μέλος της μεγάλης ευρωπαϊκής οικογένειας, της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι ισότιμο μέλος, με κύρος και φωνή.

Το πλήθος των υποδομών, ο υψηλός ρυθμός ανάπτυξης και ο χαμηλός πληθωρισμός θεμελίωσαν ισχυρή οικονομία, με όλες βέβαια τις αδυναμίες που προκαλούνται από τις συνεχείς ευρωπαϊκές και διεθνείς αναταράξεις.

Είναι όλα ειδυλλιακά; Όχι βέβαια. Η ανεργία, η ακρίβεια, η ταλαιπωρία του πολίτη στις δημόσιες υπηρεσίες, η πλημμελής λειτουργία των υπηρεσιών της Δημόσιας Υγείας είναι μερικά από τα προβλήματα που προκαλούν τη δυσαρέσκεια των πολιτών και τους οδηγούν στην απόρριψη της πολιτικής και των πολιτικών. (Γιώργος Ρωμαίος, Βήμα, 14/12/2003.σεΛΑ112)

Οι αρνητικές πτυχές της καθημερινής ζωής δεν δικαιολογούν την αρνητική και ανησυχητική εικόνα που εμφανίζει σήμερα η ελληνική κοινωνία.

«Η Ελλάδα προχωρά πιο γρήγορα από τους Έλληνες. Μοιάζει να υπάρχει ένα χάσμα. Η χώρα κατακτά πολιτική σταθερότητα, ασφαλές πλαίσιο συμμαχιών, ισχυρό νόμισμα. Από την άλλη, οι πολίτες εμφανίζονται αμήχανοι, επιφυλακτικοί, αν όχι απειλούμενοι μπροστά στη νέα εποχή» σχολιάζει τα στοιχεία της έρευνας ο εθνικός συντονιστής κ. Γιάννης Βούλγαρης. Ποιος φταίει; Και τι φταίει γι' αυτό το χάσμα; Πώς θα συμπορευτεί η πολιτική ηγεσία με την ελληνική κοινωνία;

Την κύρια ευθύνη φέρει η πολιτική και πνευματική ηγεσία και ίσως οι ρίζες φθάνουν στην Παιδεία, η οποία έχει φτωχύνει σε ιδέες, αρχές και οράματα. Προφανώς τα κόμματα γνωρίζουν ότι ψαρεύουν ψήφους σε μια απολιτική κοινωνία, γι' αυτό και αναζητούν για τα ψηφοδέλτια «λαμπερά ονόματα»! ... Παίζουν στο γήπεδο της τηλεοπτικής δημοκρατίας αδιαφορώντας ή αγνοώντας ότι με αυτή την τακτική διευρύνουν το χάσμα με την κοινωνία.

Αυτά συμβαίνουν σήμερα , σ' εμάς αλλά και ανάμεσα μας . Κι αν αυτό είναι το προφίλ της Ελλάδας σήμερα ,ποιο θα είναι το 2020;

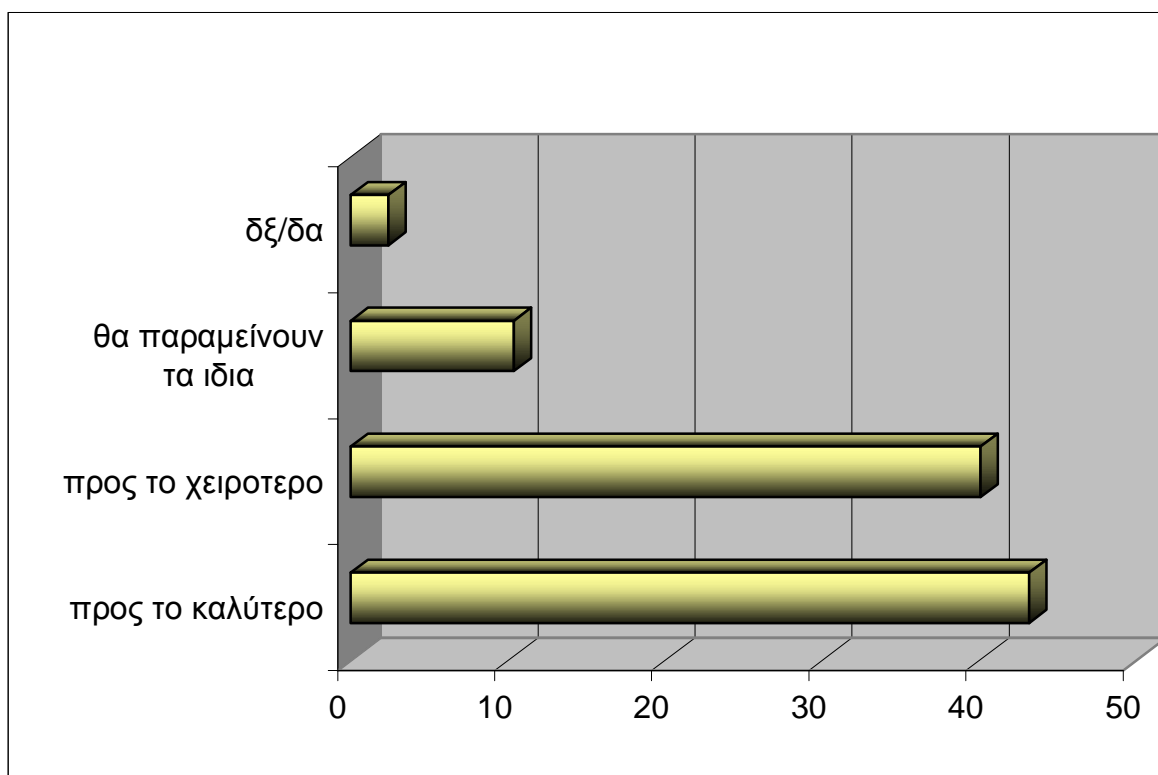
Μετά από δεκαπέντε χρόνια λοιπόν ,πώς θα είναι ο Έλληνας; Πιο προοδευτικός; Πιο συντηρητικός; Θα είναι φιλότιμος ή ατομικιστής; Και σε τι κατάσταση θα βρίσκεται η ελληνική κοινωνία και πολιτεία; Αυτά και πολλά άλλα φανερώνει η έρευνα που διενέργησε η KAPPA RESEARCH για λογαριασμό του Κέντρου Πολιτικής Έρευνας και Επικοινωνίας.

Η πρώτη έρευνα αυτού του είδους που διενεργείται στη χώρα μας, παρουσιάζει την Ελλάδα και τον Έλληνα του 2020 και δημοσιεύτηκε στο κυριακάτικο φύλλο της ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ (29/06/2003). Μέσα από τις απαντήσεις σε δεκάδες κρίσιμα ερωτήματα γύρω από την οικογένεια, την κοινωνία, την οικονομία, την επιστήμη και την τεχνολογία, την εθνική και τη διεθνή πολιτική σκιαγραφείται ένα γλαφυρό προφίλ του μέλλοντός μας. Το μέλλον δεν είναι πάντα κάτι άπιαστο, θολό. Ο βαθμός εγρήγορσης και διορατικότητας ενός λαού σε μεγάλο μέρος κρίνεται από την ικανότητά του να περιγράψει το μέλλον του, να προδιατρέξει την επικείμενη πορεία του.

Οι Έλληνες, λοιπόν, εικονογραφούν, από απόσταση 20 χρόνων, τη χώρα και τον εαυτό τους, μάλλον με ευκολία. Και περιγράφουν μια Ελλάδα προοδευμένη, κοινωνικά (καλύτερες δημόσιες υπηρεσίες, καλύτερη υγεία, καλύτερη παιδεία), οικονομικά (ναυαρχίδα της οικονομίας της ο τουρισμός), με ορατά βελτιωμένα θέση στο διεθνές στερέωμα, μέσα στους κόλπους μιας εξαιρετικά ενισχυμένης Ευρώπης. Παράλληλα, περιγράφουν τον εαυτό τους. Εδώ, όμως αναδύεται ένας διχασμένος Έλληνας, μαζί αισιόδοξος και απαισιόδοξος, μοντέρνος και συντηρητικός, ευρωπαϊστής και προσκολλημένος στις παραδοσιακές αξίες. Ένας Έλληνας διαφορετικός από αυτόν που γνωρίζαμε έως σήμερα. Κατά του γάμου και της οικογένειας, ρατσιστής, λιγότερο έντιμος και φιλότιμος, περισσότερο ατομιστής και υλιστής.

«Βλέπουμε να διαμορφώνονται δύο διαφορετικές φυλές Ελλήνων. Η φυλή των αισιόδοξων και η φυλή των απαισιόδοξων. Ισοδύναμες σχεδόν», λέει ο πρόεδρος του ΚΠΕΕ κ. Νικ. Καραχάλιος. «Φαίνεται ότι η σημερινή κατάσταση στη χώρα -μολονότι αυτή ανήκει σε έναν υπερεθνικό οργανισμό, την Ε.Ε., και έχει καλές προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης- επιβαρύνει αρνητικά το ισοζύγιο της αισιοδοξίας».

Την επόμενη 20ετία τα πράγματα στη χώρα μας πιστεύετε ότι συνολικά θα πάνε προς το καλύτερο ή προς το χειρότερο;

Σε ό,τι αφορά τη στάση ζωής, βλέπουμε να προβάλλουν επίσης δύο διακριτές ομάδες. «Η μια ομάδα φοβάται ότι οι προσμίξεις με άλλες κουλτούρες θα επηρεάσουν αυτό που ονομάζουμε ελληνικότητα, ενώ η άλλη ομάδα πορεύεται προς έναν πιο διεθνοποιημένο κόσμο. Η διάσταση της ελληνικότητας, της παράδοσης είναι κυρίαρχη στην ελληνική κοινωνία. Θα έλεγα ότι οι Έλληνες εμφανίζονται περισσότερο Έλληνες από ό,τι θα απαιτούσε το ευρωπαϊκό όραμα», καταλήγει ο κ. Καραχάλιος.

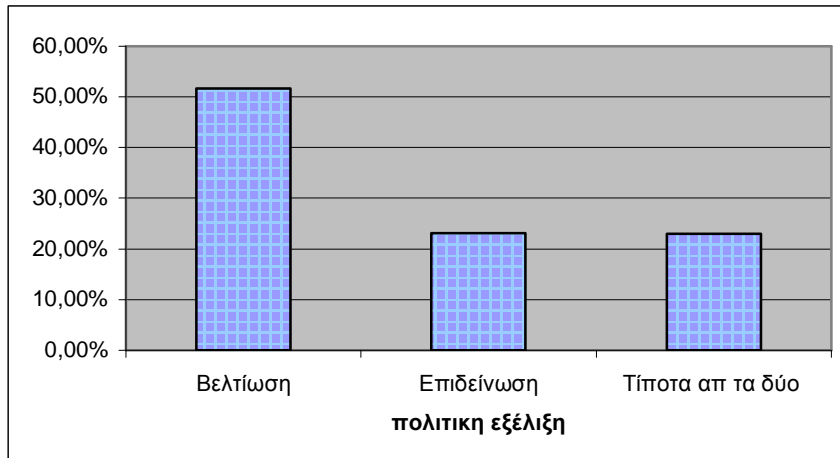
Εκεί, όμως, όπου συντελείται μια αληθινή επανάσταση είναι στους κόλπους της συζυγικής εστίας. Σε ποσοστό 89,1% οι συμπολίτες μας θεωρούν ότι το πλέον πιθανό να συμβεί ως το 2020 είναι ο πολλαπλασιασμός των διαζυγίων. «Ο Έλληνας και η Ελληνίδα θέλουν να απελευθερωθούν από τα δεσμά του γάμου και της οικογένειας. Ο πυρήνας της οικογένειας, η συζυγική πίστη, εξασθενεί στο μυαλό τους, ενώ ταυτόχρονα ενισχύονται ο υλισμός και ο ατομισμός». (Συμπέρασμα: το φιλότιμο, η τιμιότητα, η οικογένεια -ο παραδοσιακός συνεκτικός ιστός της ελληνικής κοινωνίας- δεν θα υπάρχει σε μερικά χρόνια).

«Ο υλισμός και ο ατομισμός, έρχεται σε αντίθεση με την κουλτούρα που διαμόρφωσε τη μεταπολεμική Ελλάδα. Δηλαδή ο Έλληνας, όσον αφορά την οικονομία εκσυγχρονίζεται, φιλελευθεροποιείται, αλλά όσον αφορά την κουλτούρα συντηρητικοποιείται. Διατηρεί παρωχημένα ήθη και ταυτόχρονα λειτουργεί με ιδιωτικό-οικονομικά κριτήρια.

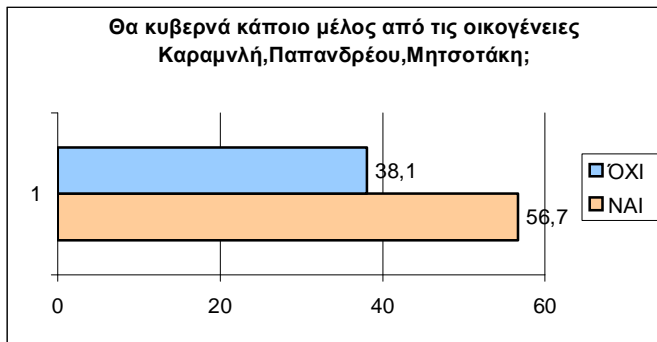
Επιπλέον, είναι λιγότερο πολιτικοποιημένος. Η πολιτική, που λειτουργούσε -παρά τις μεγάλες συγκρούσεις- ως ένας συνεκτικός ιστός για τις κοινωνίες του '60 και του '70, σήμερα έχει υποχωρήσει, έχει ηττηθεί κατά κράτος. Με άλλα λόγια, δεν υπάρχει πλέον ένα αξιακό δίκτυο ασφάλειας».

Αν σ' αυτά προσθέσουμε δύο άλλες απειλές, την ανεργία και το δημογραφικό - μεταναστευτικό πρόβλημα, «βλέπουμε να δημιουργείται ένα εκρηκτικό μίγμα».

Οι Έλληνες εκφράζουν μια συγκρατημένη αισιοδοξία για τα πολιτικά πράγματα της χώρας μας. Το 51,7% των συμπολιτών μας βλέπει την πολιτική κατάσταση βελτιωμένη, έναντι ενός 23,1% που τη βλέπει επιδεινωμένη - το 23% δεν αναμένει ούτε βελτίωση ούτε επιδείνωση.

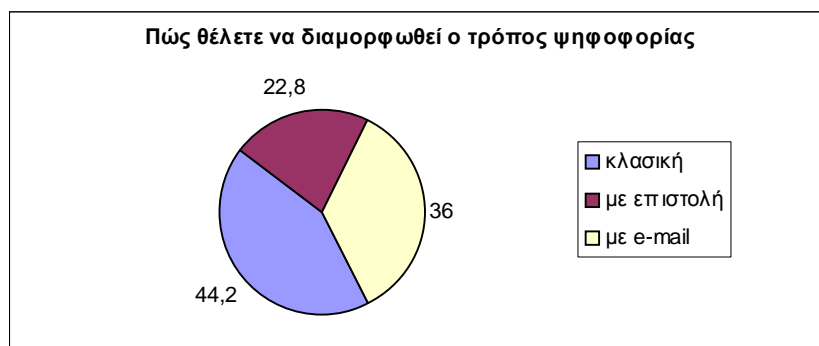

Το πρόβλημα είναι ότι οι ίδιοι οι Έλληνες εμφανίζονται διχασμένοι και αντιφατικοί. Και προοδευμένοι και συντηρητικοί. «Για παράδειγμα, ενώ εκφράζουν την άποψη ότι οι πολιτικοί σχηματισμοί που εναλλάσσονται τα τελευταία 30 χρόνια στην εξουσία δεν θα υπάρχουν το 2020 (57,9% έναντι 37,9%), όταν τους ρωτάς για το ΠΑΣΟΚ, τη Ν.Δ., το ΚΚΕ κ.λπ., για συγκεκριμένα κόμματα, δηλαδή, σε ποσοστό 65,4%, 75,2% και 64,2% αντιστοίχως δηλώνουν ότι θα υπάρχουν το 2020», λέει ο πολιτικός αναλυτής και στέλεχος της Κάππα Research κ. Ευτύχης Βαρδουλάκης, που δίνει στην αντίφαση αυτή την ερμηνεία της στερεοτυπικής απάντησης (υπάρχει η τάση να αναπαράγεται στις απαντήσεις η παγιωμένη καθημερινότητα). Ή, για να το ερμηνεύσουμε αλλιώς, ενώ σε επίπεδο θεσμών και αξιών οι Έλληνες εμφανίζονται σαφώς διαχωρισμένοι σε δύο ομάδες, τους περισσότερο και τους λιγότερο προσκολλημένους σε παραδοσιακά σχήματα, σε καθημερινό απτό επίπεδο κυριαρχεί η ανασφάλεια και η άρνηση του νέου. Ενώ πιστεύουν ότι πρωθυπουργός το 2020 θα είναι κάποιος που θα έχει προκύψει στην πορεία και όχι ένα από τα υπάρχοντα πρόσωπα της σημερινής πολιτικής σκηνής (64,5% έναντι 31,1%), ταυτόχρονα εκφράζουν την άποψη (56,7% έναντι 38,1%) ότι σε 20 χρόνια θα κυβερνά την Ελλάδα ένα μέλος από τις οικογένειες Καραμανλή, Μητσοτάκη ή Παπανδρέου.

Ακόμη και σε κάτι λιγότερο σημαντικό, κάτι διαδικαστικό, τον τρόπο ψηφοφορίας, εμφανίζονται αντιφατικοί. Ενώ θέλουν να αλλάξει ο τρόπος ψηφοφορίας (54,9% έναντι 41,9%), ταυτόχρονα δείχνουν να εμπιστεύονται περισσότερο την κλασική ψηφοφορία του Σαββατοκύριακου (44,2%), έναντι της ψηφοφορίας με e-mail (36%) ή με επιστολή (22,8%).

Θεωρούν πολύ πιθανή την ανάληψη της πρωθυπουργίας από γυναίκα, αλλά και το ενδεχόμενο να έχουμε κυβερνήσεις συνεργασίας στην Ελλάδα του 2020. Όσον αφορά το δικαίωμα ψήφου των αλλοδαπών που έχουν συμπληρώσει πάνω από 10 χρόνια στη χώρα μας, η πλειονότητα των Ελλήνων το αρνείται (επιβεβαιώνοντας τον εντεινόμενο ρατσισμό). Το 58,3% των συμπολιτών μας λένε όχι έναντι ενός 39,4%.

Η ελληνική οικογένεια μοιάζει να διαλύεται μέσα στην επόμενη 20ετία. Η συντριπτική πλειονότητα των συμπολιτών μας (ποσοστό 89,1%) πιστεύει ότι το 2020 το πλέον πιθανό να συμβεί είναι να πολλαπλασιαστούν τα διαζύγια. Το ενδεχόμενο αυτό προβάλλει πιο ισχυρό από άλλα, διαφορετικού τύπου κοινωνικά συμβάντα και καταστάσεις. (Με διαφορά στήθους ακολουθούν τα ενδεχόμενα, να ανακαλυφθεί το φάρμακο κατά του καρκίνου, το φάρμακο κατά του AIDS, να υπάρχουν περισσότεροι σταθμοί του μετρό σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη).

Ο Έλληνας μοιάζει να χάνει την πίστη του στη συζυγική σχέση (το 72,8% των Ελλήνων πιστεύει ότι θα έχει εξασθενήσει), και μαζί το φιλότιμό του, την τιμιότητά του, τον πατριωτισμό του, τη θρησκευτική πίστη του, το πολιτικό πιστεύω του (η πολιτική και τα κόμματα είναι για τον Έλληνα ο πιο αδύναμος θεσμός - πιο ισχυροί θεσμοί είναι τα ΜΜΕ και οι επιχειρηματίες).

Ταυτόχρονα, γίνεται ρατσιστής, ατομιστής και υλιστής. Μια ελπίδα αφήνει η μεγαλύτερη δύναμη της ομάδας (56,9%) ότι αποβάλλουμε το σύμπλεγμα της «Ψωροκώσταινας», έναντι εκείνης (47,2%) ότι χάσαμε το φιλότιμό μας. «Η θλίψη και η ανησυχία για την αλλοίωση του χαρακτήρα μας ισοσταθμίζεται από τη γενικότερη αισιοδοξία ότι τα πράγματα θα βελτιωθούν» (Ευτύχης Βαρδουλάκης). Πράγματι, η χώρα μας, αντίθετα με μας, δεν μοιάζει να τα πηγαίνει άσχημα. Ως το 2020 θα έχει βελτιωθεί η εξυπηρέτηση στις δημόσιες υπηρεσίες, η υγεία, η εκπαίδευση και η διεθνής θέση της Ελλάδας. (Βέβαια, πολύ άσχημα είναι τα πράγματα με την ανεργία).

Επίσης, σε ό,τι αφορά τα μεγάλα έργα, τον αθλητισμό και τον πολιτισμό τα πράγματα θα πάνε περίφημα, κάτι όμως που δεν ισχύει για το περιβάλλον και τη γεωργία, τις διατροφικές συνήθειες και την εγκληματικότητα. Οι Έλληνες τρέφουν ένα μεγάλο ενδιαφέρον για τα θέματα της επιστήμης και της τεχνολογίας, κάτι άλλωστε φυσικό αφού είναι ο πλέον εξελισσόμενος τομέας, σε αντίθεση με τα θέματα της πολιτικής από την οποία δεν προσδοκούν πολλά..Δηλαδή, πιστεύουν πιο πολύ στη λύση προβλημάτων που εξαρτώνται

από την επιστήμη και την τεχνολογία, παρά στη λύση προβλημάτων που εξαρτώνται από πολιτικές επιλογές.

Προσβλέπουν στο φάρμακο κατά του καρκίνου και του AIDS, στην τηλεεργασία, αλλά όχι στην αύξηση μισθών και στη μείωση της ανεργίας. Έτσι, θεωρούν ότι το διαδικτυομένο σπίτι, τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα, η προεπιλογή φύλου στα παιδιά, όπως και άλλες τεχνολογικές εξελίξεις, θα είναι μέρος της καθημερινής ζωής το 2020.

Ταυτόχρονα, κουρασμένοι πολύ από την πολιτική και τα περί αυτής συμβαίνοντα, ενδιαφέρονται πιο πολύ να μάθουν αν υπάρχει ζωή στο Διάστημα κι αν έχουμε δεχτεί επίσκεψη εξωγήινων, παρά αν υπήρχαν κι άλλα μέλη στη 17και ποιος πήρε τα πάμπερς του Κοσκωτά...

Οι Έλληνες δηλώνουν με ζέση Ευρωπαίοι (76,2%), αλλά είναι και θέλουν να παραμείνουν προσκολλημένοι στις ελληνικές παραδοσιακές αξίες. «Ενώ εμφανίζουμε μια εξαιρετικά θετική στάση απέναντι στην Ευρώπη και ακολουθούμε τις ευρωπαϊκές πολιτικό-οικονομικές εξελίξεις, ταυτόχρονα δεν θέλουμε να χαθεί η ελληνική παράδοση και ιστορία», λέει ο πολιτικός αναλυτής και στέλεχος της Κάπα Research, κ. Ευτύχης Βαρδουλάκης.

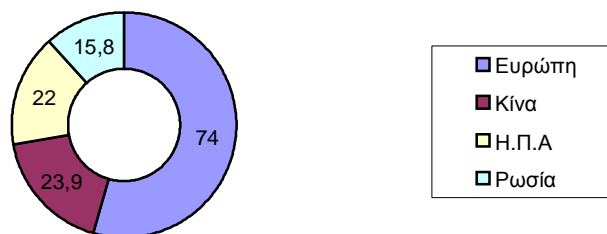
Έτσι, οι Έλληνες, στην πλειονότητά τους (47,8%), ως πρώτο εθνικό στόχο για την επόμενη 20ετία ιεραρχούν την «προστασία της ελληνικότητας και των παραδοσιακών μας αξιών». Δεύτερη έρχεται η ομάδα (37,1%) της «οικοδόμησης μιας δίκαιης κοινωνίας χωρίς ανισότητες», και τρίτη και καταϊδρωμένη η ομάδα (13,8%) που θέλει μια «μοντέρνα χώρα η οποία δεν θα έχει τίποτα να ζηλέψει από τις άλλες».

Οι απαντήσεις στις δυο επόμενες ερωτήσεις βοηθούν να γείρει ακόμη πιο εντυπωσιακά η πλάστιγγα υπέρ της εικόνας ενός λαού βαθιά συνδεδεμένου με τις παραδοσιακές αξίες του, την παλιά και νεώτερη κουλτούρα του: το 78,3% και 78,4% αντίστοιχα των Ελλήνων πιστεύουν ότι το 2020 θα προβάλλονται ακόμη ταινίες του παλιού ελληνικού κινηματογράφου και θα ακούγονται τα ελληνικά τραγούδια, οι επιτυχίες, της δεκαετίας του '60 και του '70.

Οι Έλληνες εκτιμούν ότι το 2020 ένας πιο έντονος αέρας φιλελευθερισμού θα πνέει στην Ευρώπη, όπου ο κυρίαρχος πολιτικός χώρος δεν θα είναι πλέον η κεντροαριστερά, αλλά η κεντροδεξιά.

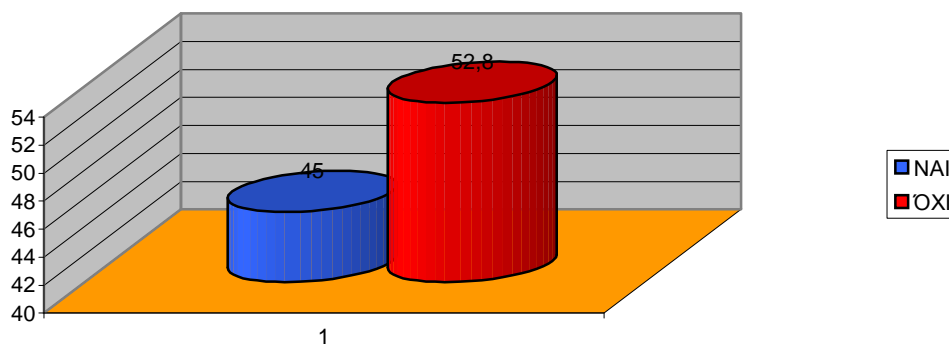
Οι μελλοντικές συγκρούσεις θα είναι συγκρούσεις πολιτισμών (52% έναντι 44,3%), αλλά η χώρα μας θα έχει καλύτερες σχέσεις με τις χώρες της Ασίας, της Άπω Ανατολής και με τον αραβικό κόσμο, παρά με τις ΗΠΑ, με τις οποίες εμφανίζεται να έχει, το 2020, τις χειρότερες σχέσεις - πιο κακές και από αυτές με την Τουρκία. Βέβαια, τις καλύτερες όλων των σχέσεων οι Έλληνες ευελπιστούν ότι θα έχει η χώρα τους με τις γειτονικές βαλκανικές χώρες. Από την άλλη, δεν αμφιβάλλουν ότι μέσα στην επόμενη 20ετία οι ΗΠΑ θα συνεχίσουν να είναι υπερδύναμη (70,1% έναντι 29%). Ταυτόχρονα, πιστεύουν ότι αν κάποιος θα ενισχύσει εντυπωσιακά τον ρόλο του μέσα στην επόμενη 20ετία, αυτή είναι η Ευρώπη (74% έναντι 23,9% για την Κίνα, 22% για τις ΗΠΑ, 15,8%, για τη Ρωσία).

Ποιά χώρα θα ενισχύσει το πόλο της μέσα στην επόμενη 20αετία;

Η Ευρώπη, όμως, δεν αντιμετωπίζεται ως κλειστό κλαμπ. Το 83% των Ελλήνων θέλουν το 2020 η Ευρωπαϊκή Ένωση να περιλαμβάνει όλες τις σημερινές χώρες της ευρωπαϊκής ηπείρου. Μόνο με την Τουρκία είμαστε λίγο επιφυλακτικοί (το 52,8% λέει όχι στην πλήρη ένταξή της ως το 2020, ενώ ναι λέει το 45%), αλλά ακόμη και σ' αυτό το σημείο έχουμε σημειώσει πρόοδο, αφού το σημερινό 53%-45% χθες ήταν 80%-20%.

Θέλετε την Τουρκία στην Ευρωπαϊκή Ένωση;

Τα πράγματα δεν φαίνεται να είναι τόσο ρόδινα, αν κανείς θελήσει να δει τη γενικότερη κατάσταση πραγμάτων στην ανθρωπότητα του 2020, όπου το πιο οξύ πρόβλημα θα είναι η καταστροφή του περιβάλλοντος, η διεθνής τρομοκρατία και η αύξηση των ανισοτήτων._

3. Ελληνική οικονομία

Στο παρακάτω κεφάλαιο σκιαγραφείται η οικονομία της Ελλάδας σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο με τη χρήση πληροφοριών που αποκομίστηκαν από το υπουργείο οικονομικών και από άλλες πηγές σχετικές με οικονομικά θέματα, όπως και με τη χρήση οικονομικών δεικτών

3.1 Οικονομία και Τουρισμός

Ο τουρισμός είναι μπορεί να θεωρηθεί η μηχανή για την οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας.

Ο τουρισμός συνεισφέρει περίπου το 20% του συνολικού Α.Ε.Π. με έμμεσους και άμεσους τρόπους, τη στιγμή που ο τομέας των κατασκευών συνεισφέρει το 12% του συνολικού Α.Ε.Π.

Το συνάλλαγμα που εισάγεται στη χώρα μέσω του τουρισμού είναι ζωτικής σημασίας για το ισοζύγιο πληρωμών.

Το 2001, έτος αναφοράς (τα πιο πρόσφατα στοιχεία τα οποία μπορέσαμε να προσπελάσουμε), τα κέρδη από τον τουρισμό κάλυψαν το 48% του εμπορεύματος του εμπορικού ελλείμματος της Ελλάδας.

Δυστυχώς τα στοιχεία που βρήκαμε , ήταν παρά πολλά ,από διαφορετικές πηγές ,που καθεμία, ίσως, εξυπηρετούσε διαφορετικούς σκοπούς. Όμως κατά γενική ομολογία μπορούμε να πούμε ότι, περίπου 12-14 εκατομμύρια επισκεπτών επισκέπτονται την Ελλάδα ετησίως, για τα οποία οι συνολικές εισπράξεις ανέρχονται στο ποσό των €10-20δισ ετησίως.

Ο στόχος και οι προβλέψεις για το 2010 λένε ότι οι αφίξεις που αναμένονται για την εν λόγω χρονιά θα φτάνουν τα 18 εκατομμύρια.

Η απειλή που αντιμετωπίζει ο ελληνικός τουρισμός είναι η Τουρκία και η Αίγυπτος. Δύο χώρες που παρουσιάζουν ταχεία τουριστική εξέλιξη εξαιτίας του ότι παρέχουν παρόμοιες υπηρεσίες με τις ελληνικές και επιπρόσθετα, λόγω του ότι βρίσκονται στην ίδια γεωγραφική περιοχή , έχουν και παρόμοιες τοποθεσίες με αυτές τις Ελλάδας, για τις οποίες είναι πόλος έλξης εκατομμυρίων επισκεπτών. Για να αποφευχθεί η ζημία απ' αυτήν την ανάπτυξη των χωρών της ανατολικής μεσογείου θα πρέπει οι περιοχές που φιλοξενούν τον τουρισμό να αναπτυχθούν περισσότερο σε τομείς όπως: νέα υπερλούξ ξενοδοχεία με γήπεδα γκόλφ, πισίνες και διάφορες άλλες παροχές ώστε να γίνουν ελκυστικότερα απ' αυτά των γειτονικών χωρών.

Φυσικά και αυτό συναντά το εμπόδιο της γραφειοκρατίας (πολύ συχνό "φαινόμενο" στη χώρα μας), αφού για την επέκταση και ανακαίνιση ξενοδοχειακών μονάδων και οτιδήποτε άλλο σχετίζεται με ανάπτυξη απαιτείται άδειοδότηση από την αρμόδια κρατική υπηρεσία .

3.1.1 Μέτρα της κυβέρνησης για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας

- ü Αναμόρφωση φορολογίας, που αποσκοπεί στη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης των επιχειρήσεων πάνω από δέκα ποσοστιαίες μονάδες τα επόμενα δέκα χρόνια
- ü Ο νέος φορολογικός νόμος που αναπτύχθηκε, αυξάνει τα κίνητρα για τον «εκμοντερνισμό» παλιών και νέων επιχειρήσεων.
- ü Είσοδος των εγχώριων αγορών στον υγιή ανταγωνισμό.
- ü Συνυπολογισμός του τομέα του εμπορίου στο 3^ο κοινοτικό πλαίσιο στήριξης.
- ü Διαφάνεια στο σύστημα δημοσίων προμηθειών.
- ü Αναβάθμιση και υποστήριξη δικτύων για στήριξη νέων επιχειρήσεων.
- ü Ενίσχυση των κινήτρων που οδηγούν σε επενδύσεις εξαγωγών.
- ü Αναμόρφωση των τραπεζικών νόμων που αφορούν αναδομήσεις, μετεγκαταστάσεις, συγχωνεύσεις και εξαγωγές ζημιολόγων επιχειρήσεων.
- ü Δημιουργία οργανισμού για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας.
- ü Πρόγραμμα καταγραφής τοποθεσιών που ευνοούν παραγωγικές χρήσεις (βιομηχανική ζώνη κ.λ.π.).

3.2 Οικονομική ανάπτυξη - Απασχόληση - Ανεργία

Αν και η οικονομική ανάπτυξη στην Ελλάδα υπερβαίνει τον μέσο όρο της ευρωζώνης (0,4% το 2003) (Οικονομικός, ..., τεύχος 6 Νοεμβρίου 2003), μία τέτοια εξέλιξη δεν συνοδεύεται από ανάλογη μείωση της ελληνικής ανεργίας, η οποία παραμένει σε υψηλά επίπεδα.

Το ότι η υψηλή ανάπτυξη δεν επέφερε και ανάλογη μείωση της ανεργίας ερμηνεύεται από το γεγονός ότι δεν υπάρχει αύξηση της παραγωγής- στην πραγματικότητα το προϊόν της βιομηχανίας και γεωργίας μειώνεται- αλλά αύξηση της συνολικής ζήτησως, η οποία τροφοδοτείται από: α) τις κοινοτικές εισροές που διοχετεύονταν κυρίως στην κατασκευαστική δραστηριότητα και β) τα χαμηλά (για τα Ελληνικά δεδομένα) επιτόκια που τρέφουν την καταναλωτική δαπάνη.

Η δε αύξηση του προϊόντος του κατασκευαστικού τομέα δεν κατόρθωσε να διαχύσει την ανάπτυξη στην ευρύτερη οικονομία διότι:

1. Ο κατασκευαστικός τομέας απασχολεί πολλούς αλλοδαπούς, οι οποίοι συνήθως έχουν χαμηλή οριακή ροπή προς την κατανάλωση, άρα δεν καταναλώνουν μεγάλο μέρος του διαθέσιμου εισοδήματος των στην

ελληνική αγορά. Αυτό το φαινόμενο θα μπορούσε να αντισταθμιστεί με την αύξηση της αποταμίευσης, όμως τα χρήματα που αποταμιεύουν οι αλλοδαποί δεν επανέρχονται στο Ελληνικό οικονομικό σύστημα δια του χρηματοπιστωτικού τομέα καθώς αυτά εμβάζονται στις διάφορες χώρες προελεύσεως των.

2. Πολλά υλικά που χρησιμοποιεί ο κλάδος είναι εισαγόμενα, με αποτέλεσμα να υπάρχει διαρροή μέρους των κεφαλαίων που εισρέουν στην Ελληνική οικονομία.
3. Η τιμή του πετρελαίου παραμένει σε υψηλά επίπεδα, άρα υφίσταται άλλη μία διαρροή κεφαλαίων προς την αλλοδαπή προκειμένου να εισαχθεί η απαραίτητη πρώτη ύλη.
4. Τέλος τα κέρδη των κατασκευαστικών εταιριών «αξιώνουν» μεγάλο μέρος των κεφαλαίων που εισρέουν στον κλάδο.

Η σχέση μεταξύ αύξησης του (πραγματικού) ΑΕΠ και του ποσοστού ανεργίας είναι γνωστή ως ο νόμος του Okun, και καταγράφεται από την ακόλουθη σχέση (Blanchard, 2000, σελ168):

$$u_t - u_{t-1} = -b(g_{yt} - g_n) \quad (1)$$

όπου

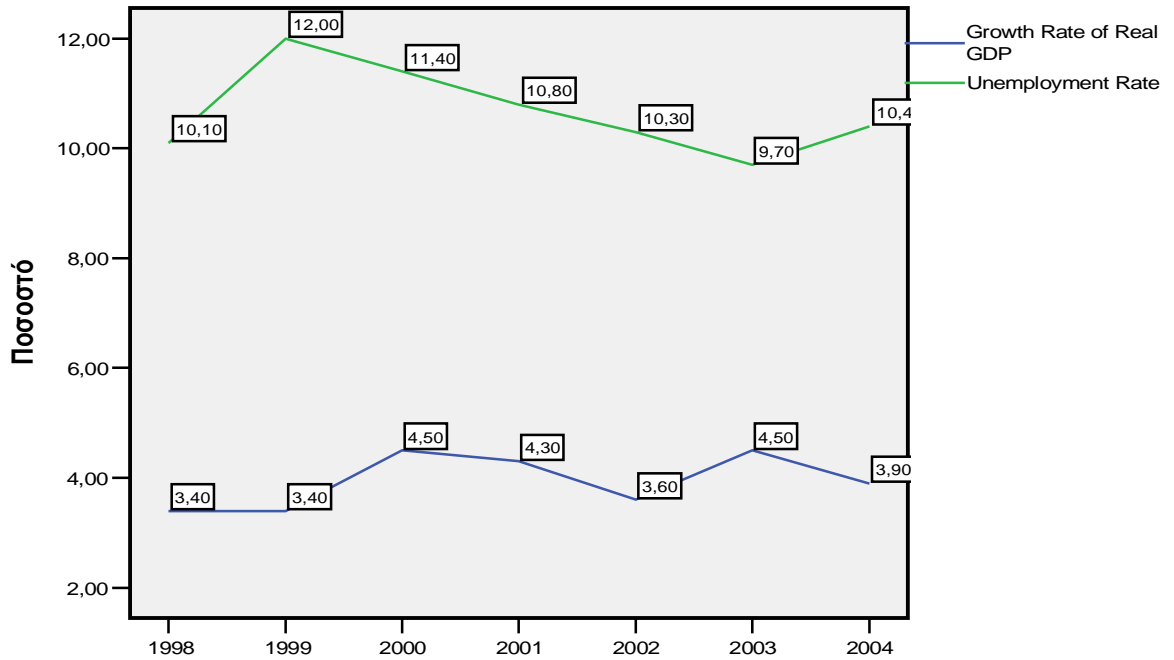
u_t = το ποσοστό ανεργία την περίοδο t

g_{yt} = το ποσοστό αύξησης του ΑΕΠ την περίοδο t

g_n = το φυσιολογικό ποσοστό αύξησης του ΑΕΠ

Η παραπάνω σχέση μας πληροφορεί ότι για να μην αυξηθεί η ανεργία θα πρέπει το ποσοστό αύξησης του ΑΕΠ να ισούται με τον φυσιολογικό ποσοστό αύξησης του, $g_{yt} = g_n$. Στο παρακάτω διάγραμμα εμφανίζονται τα ποσοστά ανεργίας και αύξησης του ΑΕΠ κατά την περίοδο 1998-2004

Η Σχέση Οικονομικής Ανάπτυξης και Ανεργίας

Εκ του ανωτέρω διαγράμματος παρατηρούμε ότι το ποσοστό ανεργίας κινείται αντίθετα από το ποσοστό αύξησης του ΑΕΠ. Μπορούμε να ποσοτικοποιήσουμε την παραπάνω σχέση μέσω της παλινδρόμησης μεταξύ πρώτη διαφοράς του ποσοστού ανεργίας και του ρυθμού μεγέθυνσης της οικονομίας, κατά τα έτη 1998-2004. Ο παρακάτω πίνακας περιέχει τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	6,571	3,042		2,160	,097
	Growth Rate of Real GDP	-1,617	,750	-,733	-2,156	,097

a. Dependent Variable: DIFF(unr,1)

Άρα σύμφωνα με τη σχέση () έχουμε τις εξής εκτιμήσεις

$$u_t - u_{t-1} = 6,57 - 1,62g_{yt} \quad (2)$$

Επειδή όμως ισχύει ότι

$$c = b g_n \quad (3)$$

όπου $c = 6,57$, επομένως μπορούμε να υπολογίσουμε το φυσιολογικό ποσοστό αύξησης του ΑΕΠ στα $g_n = c/b = 6,57/1,62 = 4,05$. Έτσι η εκτιμηθείσα οικονομετρική σχέση μεταξύ του ποσοστού ανεργίας και του ποσοστού αύξησης του ΑΕΠ έχει την ακόλουθη μορφή

$$u_t - u_{t-1} = -1,62(g_{yt} - 4,05)$$

Επομένως η οικονομική ανάπτυξη στην Ελλάδα πρέπει να είναι τουλάχιστον 4,05% προκειμένου να μειωθεί το ποσοστό ανεργίας.

3.3 Πληθωρισμός

Πληθωρισμός είναι η συνεχής άνοδος του επιπέδου των τιμών

Στο παρακάτω πίνακα παρατηρούμε τις εξελίξεις στο τομέα του πληθωρισμού εν Ελλάδι

Πίνακας 68

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Αποπληθωριστής του ΑΕΠ	3.5%	4.0%	3.5%	3.4%	3.2%	3.0%
Αποπληθωριστής της Ιδιωτικής Κατανάλωσης	3.3%	3.6%	3.5%	3.0%	2.8%	2.6%

Από τον παραπάνω πίνακα μπορούμε να υπολογίσουμε τη μέση γεωμετρική μέση αύξηση του επιπέδου τιμών κατά την παραπάνω περίοδο. Προκειμένου δε να εκτιμήσουμε τον γεωμετρικό μέσο κάνουμε χρήση του *wealth relative*, WR , (Kolb, 1996, σελ.8), το οποίο, για την περίοδο t , ορίζεται ως η αξία της επένδυσης τη περίοδο t προς την αξία της επένδυσης τη περίοδο $t-1$,

$$WR = \frac{\text{Τρεχουσα Αξια}}{\text{Αρχικη Αξια}} \quad (4)$$

Για παράδειγμα ως εξετάσουμε τον παρακάτω πίνακα, ο οποίος παρουσιάζει την πορεία του δείκτη τιμών από 2000 ως το 2006. Υποθέτουμε ότι το 2000 είναι το έτος βάσης και διενεργούμε τους υπολογισμούς σύμφωνα με τα δεδομένα του αποπληθωριστή του ΑΕΠ:

Πίνακας 69

Έτος	Δείκτης Τιμών	WR	Μεταβολή
2000	100,00		
2001	103,50	1,0350	3,50%
2002	107,64	1,0400	4,00%
2003	111,41	1,0350	3,50%
2004	115,20	1,0340	3,40%
2005	118,88	1,0320	3,20%
2006	122,45	1,0300	3,00%

Για τον υπολογισμό του wealth relative καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου, 2000-2006, WR_6 , χρησιμοποιούμε την τιμή του δείκτη (δηλαδή 100) στην αρχή της περιόδου και την αντίστοιχη τιμή στο τέλος της, οπότε έχουμε $WR_6 = 1.2245 (= 122,45/100)$. Ενώ το ετησιοποιημένο wealth relative, WR_1 , προκύπτει ως εξής:

$$1.2245 = (WR_1)^6 \Rightarrow$$

$$WR_1 = 1.2245^{(1/6)} = 1.034$$

Άρα ο γεωμετρική μέση αύξηση του επιπέδου τιμών, κατά την περίοδο 2000-2006, ανήλθε στο 3.4%. Με άλλα λόγια, εάν το επίπεδο τιμών από το 2000 αυξάνονταν κατά 3.4% ετησίως τότε το 2006 ο δείκτης του επιπέδου τιμών θα ανέρχονταν στο 122,45. Δεδομένου αυτού ετήσιου ρυθμού του πληθωρισμού, η αγοραστική δύναμη ενός ευρώ το 2006 πρέπει να είναι

$$\frac{1}{P_{00}(1+0,034)^6} \times 100 = \frac{1}{100(1+0,034)^6} \times 100 = 0,8166$$

Συνεπώς, η αγοραστική αξία του ευρώ μειώθηκε κατά 18,33%

$$\left(\frac{1}{P_{00}} - \frac{1}{P_{00}(1+0,034)^6} \right) \times 100$$

δηλαδή

$$\left(\frac{1}{100} - \frac{1}{100(1+0,034)^6} \right) \times 100 = 0,1833$$

Ο υψηλός ελληνικός πληθωρισμός σε σχέση με τον πληθωρισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης (μέσος όρος των 15: 2,1%, μέσος όρος Ελλάδος: 3,4%) έχει δυσμενείς επιπτώσεις για την ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής οικονομίας. Τα αίτια του υψηλού πληθωρισμού ανιχνεύονται και στην πλευρά της ζήτησης, αλλά και στην πλευρά του κόστους.

Οι βασικοί παράγοντες που εκτρέφουν την ενεργό ζήτηση είναι η επεκτατική δημοσιονομική πολιτική και οι αφειδώς παρεχόμενες καταναλωτικές και στεγαστικές πιστώσεις, δια των οποίων ενισχύεται και η φούσκα των ακινήτων. Από την πλευρά του κόστους, έχουμε ένα βασικό παράγοντα που συμβάλλει στην διατήρηση του πληθωρισμού σε υψηλά επίπεδα. Αυτός αφορά στα φαινόμενα αισχροκέρδειας που παρατηρούνται σε ορισμένες αγορές (λόγω του ότι δεν έχει υπάρξει η προσήκουσα απελευθέρωση των αγορών).

Ενώ λοιπόν το κόστος εργασίας στην 20ετία 1982-2002 σημείωσε μείωση της τάξεως του 30% (Οικονομικός, 28 Αυγούστου 2003, σελ 13), με παρατηρούμενη αύξηση της παραγωγικότητας, εν τούτοις όχι μόνο δεν εμειώθη το επίπεδο τιμών, αλλά αντιθέτως διατηρήθηκε και διατηρείται σε υψηλά επίπεδα. Συνεπώς, οι επιχειρήσεις ακολουθούν μία τιμολογιακή πολιτική που δεν συνάδει με την εξέλιξη στο μέσο κόστος εργασίας, με αποτέλεσμα να διευρύνονται τα περιθώρια κέρδους των και έτσι να δημιουργείται πληθωρισμός κερδών.

3.4 Δημόσιο χρέος και δημοσιονομικά ελλείματα

Το δημόσιο χρέος συνεχίζει να παραμένει σε υψηλά επίπεδα. Συγκεκριμένα, το χρέος της γενικής κυβέρνησης εκτιμάται ότι διαμορφώθηκε το 2003 στα 101,7% (Οικονομικός, 19 Φεβρουαρίου 2004, σελ 71) του ΑΕΠ (έναντι 104,7% του ΑΕΠ το 2002). Σύμφωνα όμως με τα κριτήρια του Maastricht, για τις χώρες-μέλη της ΕΕ που συμμετέχουν στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, ο λόγος της Δημοσίου Χρέους προς το ΑΕΠ δεν πρέπει να ξεπερνά το 60%.

Αυτό σημαίνει ότι είναι επιβεβλημένη η πτώση του λόγου του δημοσίου χρέους προς το ΑΕΠ, και ο μόνος τρόπος που μπορεί να επιτευχθεί κάτι τέτοιο είναι δημιουργία δημοσιονομικών πλεονασμάτων. Άλλοι τρόποι μείωσης του λόγου Χρέος/ΑΕΠ δεν υπάρχουν, διότι αφ' ενός μεν η επί μακρόν παρατηρηθείσα οικονομική ανάπτυξη δεν απέφερε τα επιθυμητά αποτελέσματα, αφ' ετέρου δε είναι αμφίβολο ότι το κόστος δανεισμού της Ελλάδος θα μειωθεί όταν χρέος της παραμένει σε τόσο υψηλά επίπεδα.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την εξέλιξη του δημοσίου χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ

Πίνακας 70

ΕΤΟΣ	ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ (Τρέχουσες Τιμές, δρχ.)	ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ: %ΑΕΠ
1966	33.000.000.000	15,47%
1967	39.000.000.000	16,83%
1968	45.000.000.000	17,70%
1969	57.000.000.000	19,99%
1970	64.000.000.000	19,99%
1971	73.000.000.000	20,57%
1972	88.000.000.000	21,26%
1973	94.000.000.000	18,42%
1974	114.000.000.000	19,20%
1975	151.000.000.000	20,79%
1976	183.000.000.000	20,47%
1977	216.000.000.000	19,15%
1978	342.000.000.000	23,90%
1979	395.000.000.000	21,73%
1980	474.000.000.000	22,41%
1981	672.000.000.000	25,96%
1982	929.000.000.000	30,57%
1983	1.269.000.000.000	34,05%
1984	1.883.000.000.000	43,16%
1985	2.674.000.000.000	50,05%
1986	3.230.000.000.000	49,75%
1987	4.046.000.000.000	52,73%
1988	5.383.000.000.000	59,05%
1989	6.699.000.000.000	61,35%
1990	9.383.000.000.000	71,18%
1991	12.335.000.000.000	76,72%
1992	15.557.000.000.000	82,63%
1993	23.431.000.000.000	110,47%
1994	28.093.000.000.000	117,26%
1995	31.982.000.000.000	119,15%
1996	36.246.000.000.000	122,13%
1997	39.040.000.000.000	119,25%

πηγή: ελληνική πρεσβεία

Λόγω των μεγάλων δημοσιονομικών ελλειμμάτων, τα οποία παρατηρήθηκαν μετά το 1981, το ύψος του δημοσίου χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ έχει αγγίξει υπερβολικά επίπεδα άνω του 100%. Οι τόκοι και οι λοιπές δαπάνες για την εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους απορροφούν ένα υπερβολικά μεγάλο ποσοστό των εσόδων του τακτικού προϋπολογισμού, με αποτέλεσμα να περιορίζεται σημαντικά η δυνατότητα άσκησης περιοριστικής δημοσιονομικής πολιτικής.

Πίνακας 71

	1998	1999	2000	2001	2002
<i>Capital expenditure</i> (δημόσια δαπάνη)	5.8	6.0	6.0	6.3	6.6
<i>Gross government debt</i> (μεικτό δημόσιο χρέος)	105.4	104.2	103.3	99.5	98.0

πηγή: ελληνική πρεσβεία

Επίσης, θα πρέπει να τονίσουμε ότι ο δανεισμός του κράτους δεν αφορά την πραγματοποίηση παραγωγικών επενδύσεων, οι οποίες στο μέλλον θα δημιουργήσουν το απαραίτητο εισόδημα για την εξυπηρέτηση των συναφθέντων δανείων, αλλά κάλυψη καταναλωτικών αναγκών. Έτσι μεταβιβάζονται για τα επόμενα χρόνια μόνο υποχρεώσεις, χωρίς να έχει δημιουργηθεί και το αντίστοιχο παραγωγικό κεφάλαιο.

Ως γνωστόν, το δημόσιο χρέος μίας χώρας αυξάνεται κάθε χρόνο με το ποσό που αντιστοιχεί στις δανειακές ανάγκες του δημοσίου, οι οποίες διενεργούνται στο πλαίσιο χρηματοδότησεως της δημοσίου ελλείμματος.

Το δημόσιο έλλειμμα προκύπτει εάν τα δημόσια έσοδα υπολείπονται των δημοσίων εξόδων. Τα δημόσια έσοδα αποτελούνται από (1) τα τακτικά έσοδα (2) τα ειδικά έσοδα και (3) έσοδα προγράμματος δημοσίων επενδύσεων. Τα δημόσια έξοδα λοιπόν αποτελούνται από (1) τις πρωτογενείς δαπάνες (αποδοχές προσωπικού, δαπάνες για ασφάλιση και περίθαλψη, επιχορηγήσεις), (2) τις νέες πρωτογενείς δαπάνες, (3) τις δαπάνες για τόκους και (4) τις δαπάνες δημοσίων επενδύσεων.

Την περίοδο 1995-2002, ο λόγος του ελλείμματος της γενικής κυβερνήσεως (ήτοι υπουργεία και ΝΠΔΔ) προς το ΑΕΠ μειώθηκε κατά 8,9 ποσοστιαίες μονάδες ευρισκόμενο αυτή τη στιγμή γύρω στο 3,1% (Οικονομικός, τεύχος 19 Φεβρουαρίου 2004, σελ. 73). Αυτή η τιμή είναι οριακά υψηλότερη από την τιμή αναφοράς στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης που είναι 3,0%.

3.5 Διεθνή οικονομικά

Η Ελληνική οικονομία επηρεάζεται από τις αλλαγές που συντελούνται σε ευρωπαϊκό (και παγκόσμιο επίπεδο), και η επιρροή αυτή απεικονίζεται μέσω των αλλαγών στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

Παρότι, από το 1986 δια των τριών ευρωπαϊκών πακέτων στήριξης, εισέρευσαν στην Ελλάδα περίπου €60 δις, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών βρίσκεται μονίμως σε ελλειμματική κατάσταση, και αυτή την εποχή παρουσιάζει τάσεις διευρύνσεως¹⁵[1].

Σε μια ανοικτή οικονομία η εθνική αποταμίευση S (ήτοι η αποταμίευση του ιδιωτικού και του δημοσίου τομέα συν τα εκ της αλλοδαπής προερχόμενα αποταμιεύματα) ισούται με την επένδυση I :

$$S_t^p + [(R_t - TR_t) - G_t] + KA_t \equiv I_t \quad (5)$$

όπου

S^p = τα αποταμιεύματα του ιδιωτικού τομέα

R = τα έσοδα από τους φόρους εισοδήματος φυσικών προσώπων

TR = οι κρατικές μεταβιβαστικές πληρωμές

KA_t = οι καθαρές εισροές στο λογαριασμό κεφαλαίων. Επίσης λόγω της (2) ισχύει $KA_t = -CA_t$,

Λαμβάνοντας υπόψη την σχέση μεταξύ του λογαριασμού τρεχουσών συναλλαγών και του λογαριασμού κίνησης κεφαλαίων μπορούμε να γράψουμε:

$$CA_t \equiv S_t^p + [(R_t - TR_t) - G_t] - I_t \quad (6)$$

Σύμφωνα με τη (6) ένας από τους ακόλουθους λόγους ευθύνεται για τη δημιουργία ελλείμματος στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών:

¹⁵ Κάποιοι ενδεχομένως να ισχυριστούν ότι αυτή η τάση προς διέυρυνση οφείλεται στην υψηλότερη οικονομική ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας σε σχέση με τις υπόλοιπες οικονομίες της ευρωζώνης (εφόσον η ελληνική οικονομία αναπτύσσεται αυξάνεται και η κατανάλωση προϊόντων προερχόμενων εκ της αλλοδαπής). Αυτός ο ισχυρισμός δεν είναι απολύτως ορθός, διότι τίποτε δεν αποκλείει την ταυτόχρονη παρουσία ανάπτυξης και πλεονάσματος στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (βλέπε Κίνα).

A) Μια πτώση στην ιδιωτική αποταμίευση ($S_t^P \downarrow$)

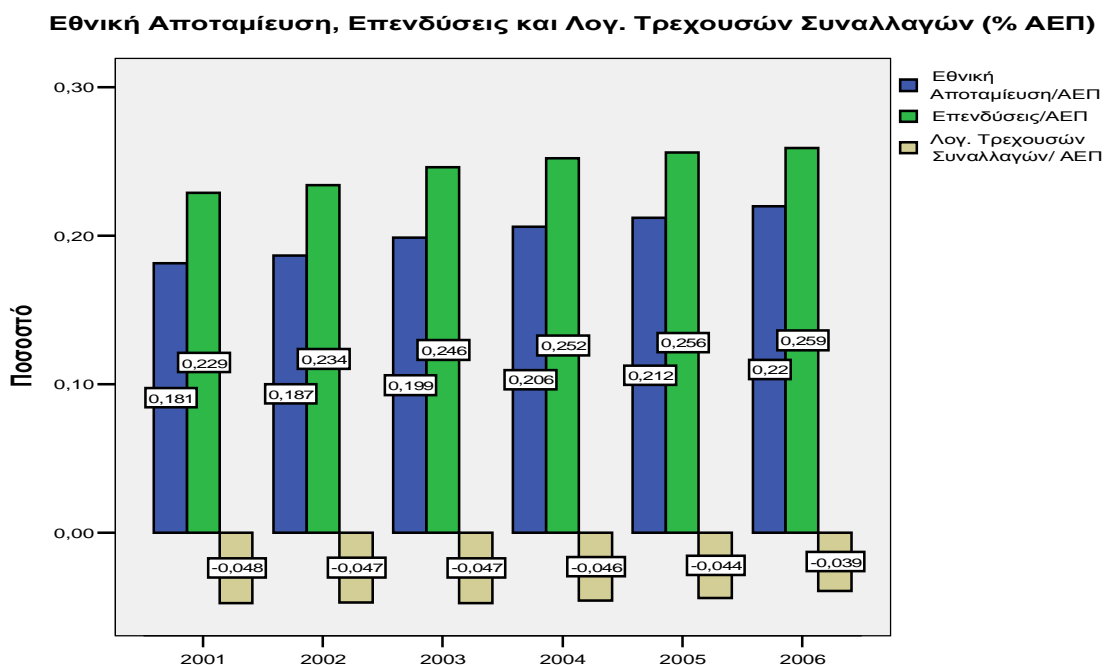
B) Μια διεύρυνση του δημοσιονομικού ελλείμματος ($S_t^G \downarrow$).

Γ) Μια αύξηση στις επενδύσεις ($I_t \uparrow$).

Το παρακάτω διάγραμμα εξηγεί τις εξελίξεις στον λογαριασμό τρεχουσών συναλλαγών:

Ως ποσοστό του ΑΕΠ έχουμε τα εξής:

Διάγραμμα 1

Εκ του παραπάνω διαγράμματος βλέπουμε ότι το έλλειμμα στον λογαριασμό τρεχουσών συναλλαγών ως ποσοστό του ΑΕΠ βρίσκεται σταθερά άνω του 4%. Σύμφωνα δε με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, όταν μία χώρα παρουσιάζει έλλειμμα στο ισοζύγιο των τρεχουσών συναλλαγών άνω του 4% πρέπει να προβεί σε υποτίμηση του νομίσματος της.

Ωστόσο, η Ελλάδα προσδεμένη στο άρμα του κοινού ευρωπαϊκού νομισματικού κεκτημένου δεν δύναται να διορθώσει το έλλειμμα της με υποτίμηση του νομίσματος της, αλλά μόνο με αύξηση της εξαγωγικής της δραστηριότητας προς τους (συνήθεις) εμπορικούς εταίρους (κυρίως χώρες της ευρωζώνης και των βαλκανίων). Για να αυξηθεί όμως η εξαγωγική

δραστηριότητα της Ελλάδας θα πρέπει να συντρέχουν δυο βασικές προϋποθέσεις: (1) τα ελληνικά προϊόντα να είναι ανταγωνιστικά (ήτοι η τιμή τους σε σχέση τα αλλοδαπά προϊόντα να είναι ελκυστική) και (2) να αναπτύσσονται οικονομικώς τα κράτη που θα απορροφήσουν τα προς εξαγωγή ελληνικά προϊόντα.

3.6 Δημογραφικές Τάσεις

Οι δημογραφικές τάσεις μιας χώρας μας βοηθούν να κατανοήσουμε τις εξελίξεις στον εργατικό δυναμικό. Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τις πληθυσμιακές τάσεις σε Ελλάδα, Ευρώπη και στον συνολικό πληθυσμό.

Πίνακας 72

Συνολικός Πληθυσμός (σε χιλιάδες κατοίκους)	Ελλάδα	%	Ευρώπη	%	Πληθυσμός Γης
1950	7.566,00		548.206,00		2.519.495,00
		0,66		0,54	
2002	10.631,00	%	725.124,00	%	6.211.082,00
		-		-	
		0,20		0,26	
2025	10.149,00	%	683.532,00	%	7.936.741,00

πηγή: ελληνική πρεσβεία

Εκ του ανωτέρω πίνακα παρατηρούμε ότι ο μέσος ρυθμός αύξησης του πληθυσμού στην Ελλάδα από το 1950 μέχρι το 2002 ήταν κατά τι μεγαλύτερος του αντίστοιχου της Ευρώπης, καθώς έφτασε τα 0,66% έναντι 0,54% που ήταν ο ρυθμός αύξησης του Ευρωπαϊκού πληθυσμού κατά το αντίστοιχο διάστημα. Για τα επόμενα 25 χρόνια προβλέπεται και στην Ευρώπη και στην Ελλάδα μείωση στον ρυθμό αύξησης του πληθυσμού, ο οποίος θα διαμορφωθεί στα -0,26% και -0,20%, αντιστοίχως.

Από τον συνολικό πληθυσμό (P) αρχικά θα πρέπει να αφαιρέσουμε τους μη δυνάμενους να εργαστούν πολίτες¹⁶[2] (NAP) και θα φτάσουμε σε μια εκτίμηση για τον διαθέσιμο προς εργασία πληθυσμό (AP). Τέλος, από αυτό το σύνολο αφαιρώντας το σύνολο των ανενεργών πολιτών¹⁷[3] (O) λαμβάνουμε το σύνολο του εργατικού δυναμικού (LF)

¹⁶ Τέτοιοι είναι οι έγκλειστοι στα διάφορα σωφρονιστικά ιδρύματα και οι στρατιώτες

¹⁷ Τέτοιοι είναι όσοι επιλέγουν να μην εργαστούν και όσοι έχουν απογοητευθεί από το αποτελέσματα της ανεύρεσης εργασίας και αναζητούν πια απασχόληση.

$$AP=L+O \text{ (7)}$$

Διαιρώντας την παραπάνω σχέση με τον διαθέσιμο πληθυσμό λαμβάνουμε

$$1 = \frac{L}{AP} + \frac{O}{AP} \text{ (8)}$$

και ορίζουμε το **ποσοστό συμμετοχής του εργατικού δυναμικού** (P) ως τον λόγο του εργατικού δυναμικού προς το σύνολο του διαθέσιμου πληθυσμού:

$$P = \frac{L}{AP} \text{ (9)}$$

Εάν αυτό το ποσοστό μειωθεί λόγω, ας πούμε, μιας πρόωρης συνταξιοδότησης αυτομάτως το ποσοστό συμμετοχής θα μειωθεί και συνακόλουθα το ποσοστό ανεργίας θα αυξηθεί, χωρίς ωστόσο αυτό να σημαίνει ότι αυξήθηκαν οι άνεργοι.

Συνδυάζοντας τις παραπάνω σχέσεις λαμβάνουμε μια νέα σχέση, η οποία περιγράφει το εργατικό δυναμικό σε σχέση με τον συνολικό πληθυσμό.

$$L = P - (NAP + O) \text{ (10)}$$

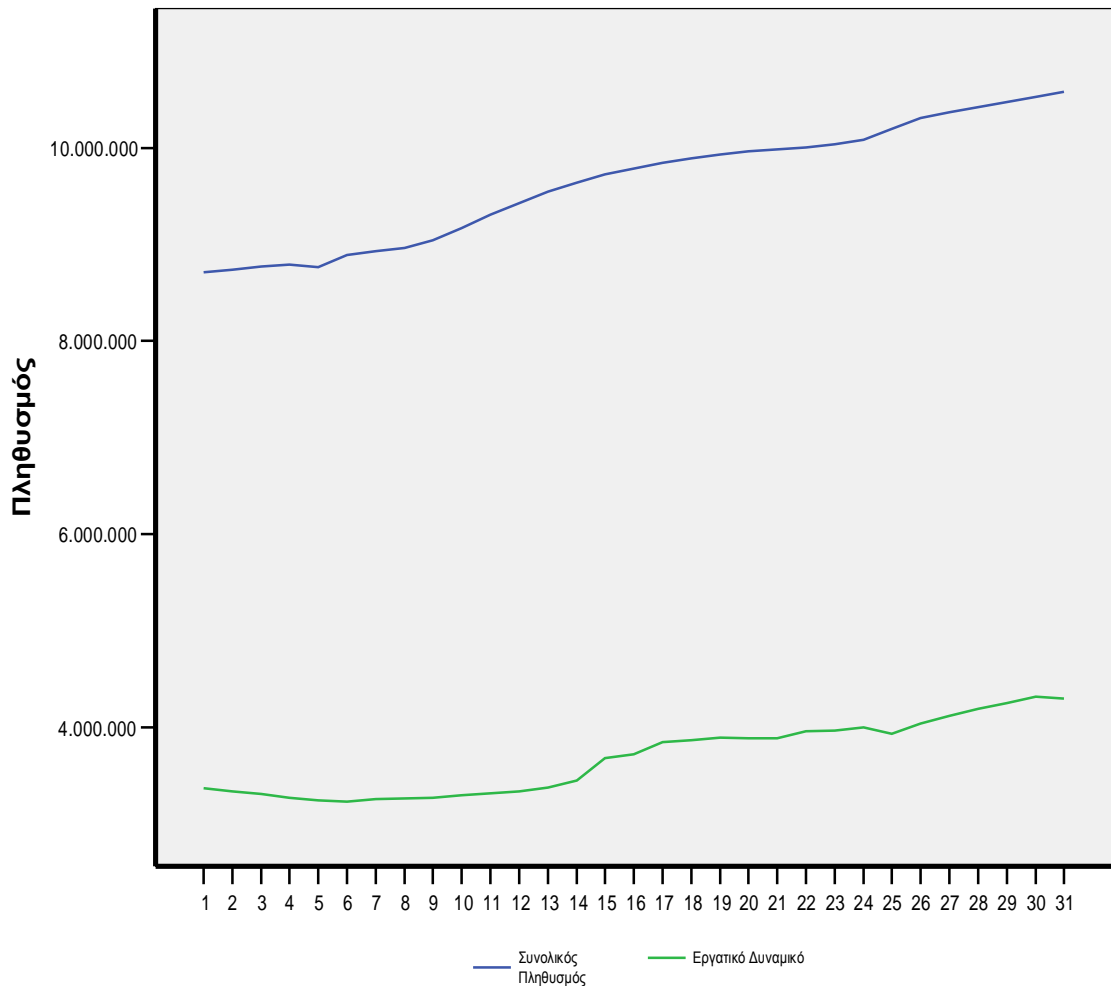
Δηλαδή το εργατικό δυναμικό ισούται με το σύνολο του πληθυσμού αφαιρουμένων των συνόλων των μη δυναμένων να εργαστούν πολιτών NAP και των ανενεργών πολιτών (O). Συνεπώς, με βάση την παραπάνω σχέση, το εργατικό δυναμικό τα επόμενα 25 χρόνια αναμένεται να συρρικνωθεί, περίπου, κατά 0,20% ετησίως.

Οι επιπτώσεις της συρρίκνωσης του εργατικού δυναμικού θα φανούν στο συνολικό προϊόν της οικονομίας. Γνωρίζουμε ότι η διαθέσιμη τεχνολογία παραγωγής καθορίζει πόση ποσότητα προϊόντος παράγεται από δεδομένες ποσότητες κεφαλαίου και εργασίας. Επομένως, η παραγωγή (η παραγωγική ικανότητα της οικονομίας μας δηλαδή) θα μειωθεί καθώς θα περιοριστεί η προσφορά του παραγωγικού συντελεστή της εργασίας.

Τεχνικά αυτό σημαίνει ότι η καμπύλη της μακροχρόνιας συναθροιστικής προσφοράς θα μετατοπιστεί προς τα αριστερά. Η παραπάνω εξέλιξη θα αποφευχθεί εάν υπάρξει τεχνολογική πρόοδος ή αντισταθμιστική αύξηση στο απόθεμα κεφαλαίου.

Διάγραμμα 2

Η εξέλιξη του πληθυσμού και του εργατικού δυναμικού: 1967-1997

Το διάγραμμα αποτυπώνει εναργώς την στενή σχέση μεταξύ των δυο μεταβλητών.

Συνεπώς, με βάση τα λεγόμενα μας για την πληθυσμιακή εξέλιξη εν Ελλάδι, το εργατικό δυναμικό τα επόμενα 25 χρόνια αναμένεται να συρρικνωθεί, περίπου, κατά 0,20% ετησίως.

Οι επιπτώσεις της συρρίκνωσης του εργατικού δυναμικού θα φανούν στο συνολικό προϊόν της οικονομίας. Γνωρίζουμε ότι η διαθέσιμη τεχνολογία παραγωγής καθορίζει πόση ποσότητα προϊόντος παράγεται από δεδομένες ποσότητες κεφαλαίου και εργασίας. Επομένως, η παραγωγή (η παραγωγική ικανότητα της οικονομίας μας δηλαδή) θα μειωθεί καθώς θα περιοριστεί η προσφορά του παραγωγικού συντελεστή της εργασίας. Τεχνικά αυτό σημαίνει ότι η καμπύλη της μακροχρόνιας συναθροιστικής προσφοράς θα μετατοπιστεί προς τα αριστερά. Η παραπάνω εξέλιξη θα αποφευχθεί εάν υπάρξει τεχνολογική πρόοδος ή αντισταθμιστική αύξηση στο απόθεμα κεφαλαίου.

3.7 Η Απασχόληση του Εργατικού Δυναμικού

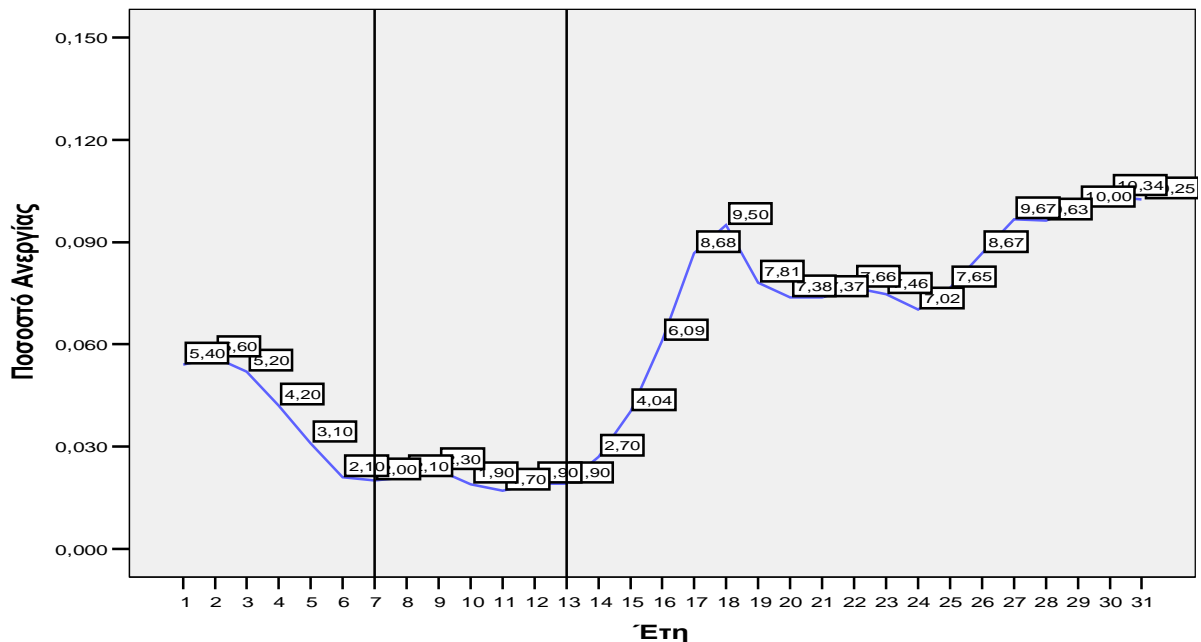
Η παραπάνω ανάλυση αφορά το μακροπρόθεσμο διάστημα στο οποίο, υποτίθεται ότι, η οικονομία επιτυγχάνει την πλήρη απασχόληση του εργατικού δυναμικού. Ωστόσο, βραχυπρόθεσμα ένα ποσοστό του εργατικού δυναμικού παραμένει άνεργο με συνέπεια την δημιουργία οικονομικών κύκλων (καθότι το παραγόμενο προϊόν διαφέρει από το δυνητικό προϊόν). Ως γνωστόν, οι απασχολούμενοι (E) μαζί με τους ανέργους (U) αποτελούν το εργατικό δυναμικό:

$$L = E + U \quad (9)$$

Το ποσοστό ανεργίας ορίζεται ως ο λόγος των ανέργων προς το σύνολο του εργατικού δυναμικού. Στο παρακάτω διάγραμμα απεικονίζεται η εξέλιξη της ανεργίας κατά την περίοδο 1967-1997

Διάγραμμα 3

Η εξέλιξη της ανεργίας :1967-1997

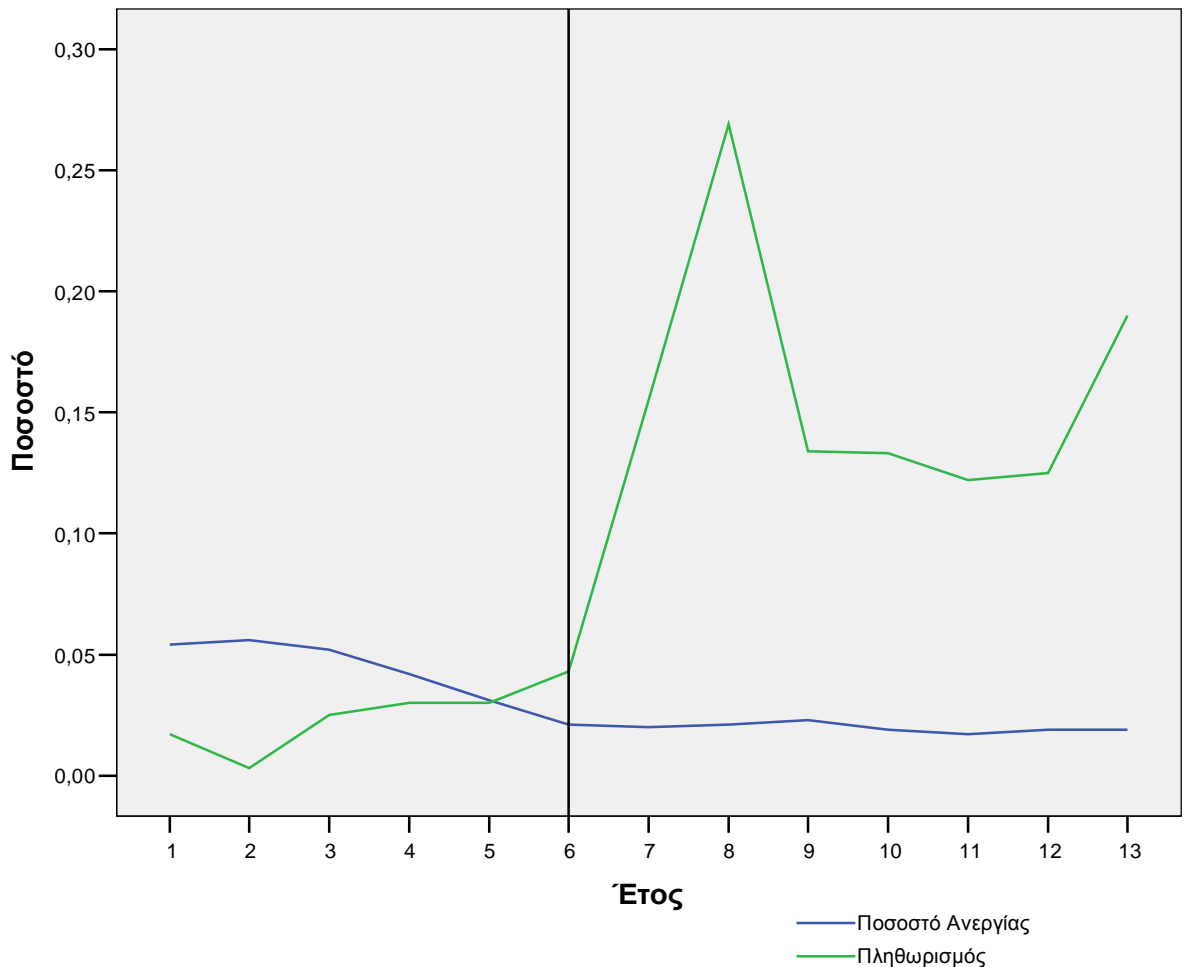

Από το παραπάνω διάγραμμα παρατηρούμε ότι η ανεργία από το 1967 μέχρι και το 1980 (σημείο 13) βρισκόταν σε πολύ χαμηλά επίπεδα, με το μέσο ποσοστό να διαμορφώνεται στο γύρω στο 3%. Όμως από το 1973 μέχρι το 1980 κάνει την εμφάνιση του ο πληθωρισμός, ο οποίος βεβαίως οφείλεται εν πολλοίς στο ότι, μεταξύ του 1970 και 1982, η σχετική τιμή του πετρελαίου τριπλασιάστηκε. Ωστόσο το παράδοξο είναι ότι αυτή η εκτόξευση του πληθωρισμού μετά το 1973 δεν συνοδεύτηκε με παράλληλη αύξηση του ποσοστού ανεργίας.

Το παρακάτω διάγραμμα εμπεριέχει την γραφική απεικόνιση των προειρημένων

Διάγραμμα 4

Η εξέλιξη του πληθωρισμού και της ανεργίας :1967-1980

Εάν θεωρήσουμε ότι ο προσδοκώμενος πληθωρισμός (P_t^e) προσεγγίζεται με τον πληθωρισμό του προηγούμενου έτους (P_{t-1}), τότε η μαθηματική μορφή της καμπύλης Phillips έχει την εξής μορφή (Blanchard, 2000, σελ. 156):

$$p_t - p_{t-1} = -a(u_t - u_n) \quad (10)$$

όπου

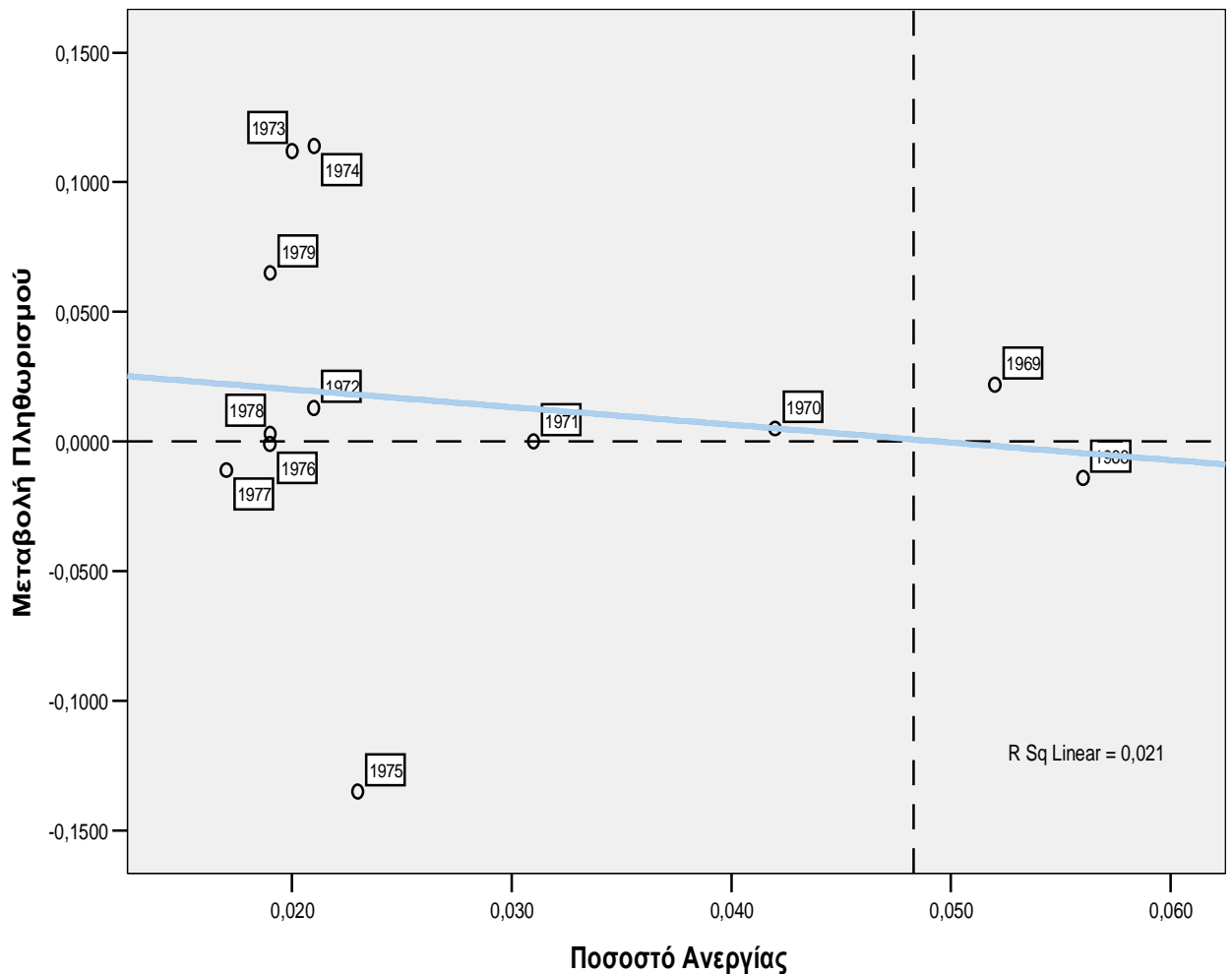
u_n = το φυσιολογικό ποσοστό ανεργίας

Το φυσιολογικό ποσοστό ανεργίας είναι το ποσοστό ανεργίας που δεν δημιουργεί πληθωριστικές πιέσεις, καθότι εάν $u_t = u_n$, τότε από την (10) βλέπουμε ότι ο πληθωρισμός δεν μεταβάλλεται, δηλαδή $p_t - p_{t-1} = 0$. Στο

παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζουμε τη καμπύλη Phillips κατά την περίοδο 1967-1980

Διάγραμμα 5

Η καμπύλη phillips: 1967-1980

Εκ του ανωτέρω διαγράμματος μπορούμε να εντοπίσουμε, με τη βοήθεια των διακεκομμένων γραμμών, το φυσιολογικό ποσοστό ανεργίας της οικονομίας, κατά την περίοδο 1967-1980, γύρω στο 4,8%. Αυτή η εκτίμηση επιβεβαιώνεται και στατιστικά, καθώς η οικονομετρική σχέση που εκτιμήσαμε είναι η εξής:

$$p_t - p_{t-1} = 0,034 - 0,681u_t$$

επομένως, από τα αποτελέσματα της παραπάνω παλινδρόμησης το φυσιολογικό ποσοστό ανεργίας υπολογίζεται γύρω στο 5%

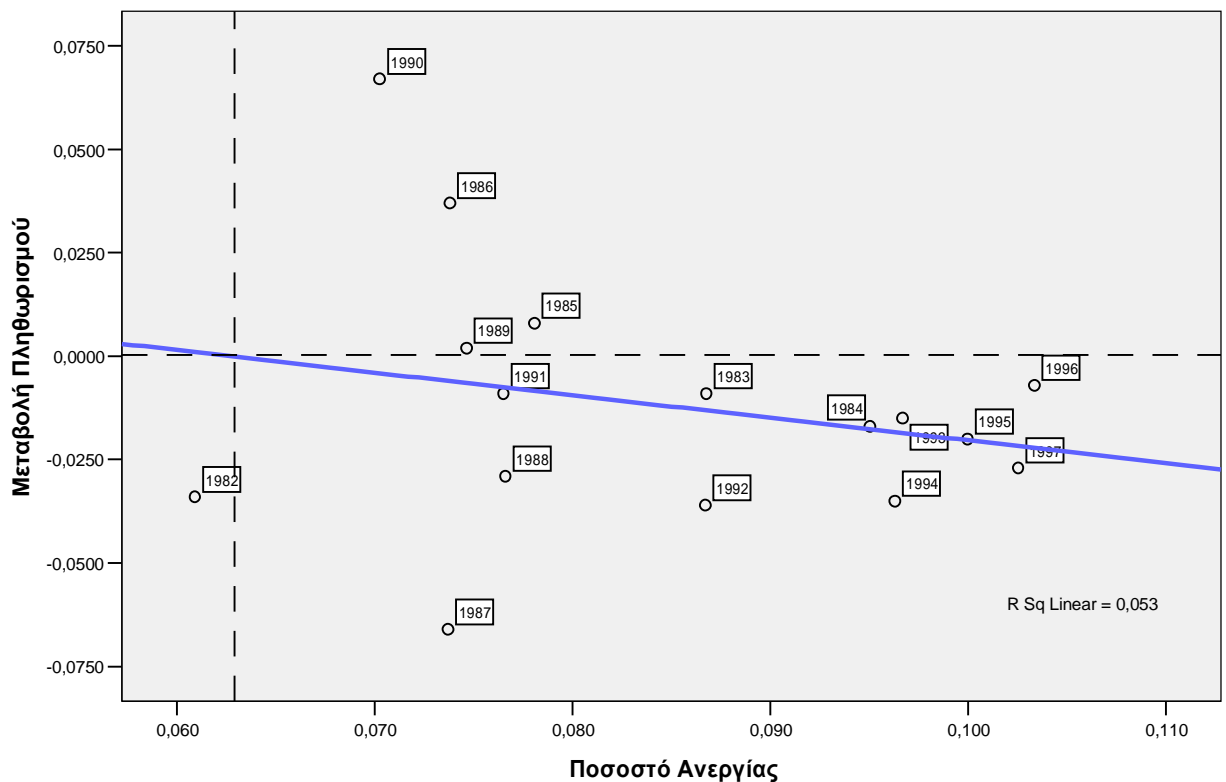
$$au_n =$$

$$u_n = \frac{0,034}{0,681} = 0,049$$

Εν συνεχεία, από το 1980 και εντεύθεν το μέσο ποσοστό της ανεργίας αυξήθηκε στο 8% (με μέσο ποσοστό πληθωρισμού 16%), γεγονός που, εν μέρει, αποτυπώνεται στο νέα καμπύλη Phillips του διαγράμματος 8:

Διάγραμμα 6

Η καμπύλη Phillips : 1983 -1997

Εκ του ανωτέρω διαγράμματος μπορούμε να εντοπίσουμε, με τη βοήθεια των διακεκομμένων γραμμών, το φυσιολογικό ποσοστό ανεργίας της οικονομίας γύρω στο 6,2%. Κατόπιν, η οικονομετρική σχέση που εκτιμήσαμε, για την περίοδο 1983-1997, είναι η εξής:

$$p_t - p_{t-1} = 0,034 - 0,546u_t$$

επομένως, από τα αποτελέσματα της παραπάνω παλινδρόμησης το φυσιολογικό ποσοστό ανεργίας υπολογίζεται γύρω στο 6,3%

$$au_n =$$

$$u_n = \frac{0,034}{0,546} = 0,0623$$

Ωστόσο, όπως διαφαίνεται στο διάγραμμα 8, το φυσιολογικό ποσοστό ανεργίας πρέπει να ξεπερνά το 6%. Πράγματι, εάν διενεργήσουμε τους υπολογισμούς μας για την περίοδο 1984-1997 τότε βρίσκουμε ότι η ποσοτικοποιημένη μαθηματική μορφή της καμπύλης Phillips είναι:

$$p_t - p_{t-1} = 0,075 - 0,988u_t$$

ενώ το φυσιολογικό ποσοστό ανεργίας αγγίζει το 7,6%

$$au_n =$$

$$u_n = \frac{0,075}{0,988} = 0,076$$

Η εξήγηση την οποία μπορούμε να δώσουμε για αυτή την, προς τα δεξιά, μετατόπιση της καμπύλης Phillips έχει να κάνει βεβαίως με τη αρνητική μετατόπιση της βραχυχρόνιας συναθροιστικής καμπύλης προσφοράς (short-term aggregate supply curve), η οποία με τη σειρά της μετατοπίστηκε αφ' ενός μεν λόγω του ισχυρού πετρελαϊκού σοκ, το οποίο χτύπησε την παγκόσμια οικονομία τη περίοδο 1973-1980, αφ' ετέρου δε συνεπεία του αρνητικού επενδυτικού κλίματος που επικράτησε εν Ελλάδι μετά το 1980.

3.8 Η Εκπαίδευση του Εργατικού Δυναμικού

Σημασία για την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας δεν έχει μόνο η ποσότητα του ανθρώπινου δυναμικού αλλά και η ποιότητα του. Ένας βασικός συντελεστής βελτίωσης της ποιότητας του ανθρωπίνου δυναμικού είναι αναμφισβήτητα η εκπαίδευση, όπως αυτή παρέχεται στις τρεις βαθμίδες της-πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Πίνακας 73

Εκπαίδευση Εργατικού Δυναμικού (σε χιλ)	1961	1981
<i>ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ</i>	3.639	3.544
<i>Τριτοβάθμια Εκπαίδευση</i>	109	383
	3,00%	10,80%
<i>Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση</i>	291	634
	8,00%	17,90%
<i>Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση</i>	3.239	2.527
	89,00%	71,30%

Έχουμε να κάνουμε τις εξής παρατηρήσεις αναφορικά με τον παραπάνω πίνακα:

Εντός μιας εικοσαετίας, δηλαδή από το 1961 μέχρι το 1981, συντελέστηκε μια σημαντική ποιοτική βελτίωση του εργατικού δυναμικού, καθώς το ποσοστό του εργατικού δυναμικού που διέθετε τουλάχιστον γνώσεις Γυμνασίου-Λυκείου αυξήθηκε περίπου κατά 18 ποσοστιαίες μονάδες, από το 11% στο 28,70%

Οι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού αυξήθηκαν κατά 8 ποσοστιαίες μονάδες, με το εν λόγω ποσοστό να διαμορφώνεται το 1981 στο 10,80%

Οι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού αυξήθηκαν κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες, με το εν λόγω ποσοστό να διαμορφώνεται το 1981 στο 19,80%

Συνεπώς, η παρατηρούμενη ποιοτική βελτίωση του εργατικού δυναμικού, η οποία επετεύχθη κατά την εικοσαετία 1961-198, προήλθε από την αύξηση πρωτίστως των αποφοίτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και δευτερευόντως των αποφοίτων της τρίτης εκπαιδευτικής βαθμίδας.

3.9 Πίνακες οικονομικών δεικτών

3.9.1 Στοιχεία ανάπτυξης μεικτού κεφαλαίου (περίοδος 2001-2006)

1. Ανάπτυξη μεικτού κεφαλαίου

Πίνακας 74

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
<i>Ανάπτυξη μεικτού κεφαλαίου</i>	29828	32840	36813	40338	43776	47085
<i>Ανάπτυξη μεικτού κεφαλαίου ποσοστό % του συνολ. ΑΕΠ</i>	22,8	23,4	24,5	25	25,4	25,6

πηγή : http://www.eommex.gr/english/Country_Economy/Greek_economy.htm

2. Συναλλαγές σε μετοχές

Πίνακας 75

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Συναλλαγές σε μετοχές	162	-85	138	221	267	428
Συναλλαγές σε μετοχές ποσοστό %τουσυνολ.ΑΕΠ	0,1	-0,1	0,1	0,1	0,2	0,2

πηγή : http://www.eommex.gr/english/Country_Economy/Greek_economy.htm

3. Συνολικές επενδύσεις

Πίνακας 76

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Συνολικές επενδύσεις 1+2	29990	32755	36950	40559	44043	47513
Συνολικές επενδύσεις 1+2 ποσοστό %τουσυνολ.ΑΕΠ	22,9	23,4	24,6	25,2	25,6	25,9

πηγή : http://www.eommex.gr/english/Country_Economy/Greek_economy.htm

4. Ιδιωτική αποταμίευση: Είναι τα χρήματα που αποταμιεύει κάθε άτομο ξεχωριστά για ίδια χρήση.

Πίνακας 77

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ιδιωτική αποταμίευση	19489	21207	24047	26645	28895	31764
ιδιωτική αποταμίευση ποσοστό %τουσυνολ.ΑΕΠ	14,9	15,1	16	16,5	16,8	17,3

5. Δημόσια αποταμίευση

Πίνακας 78

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
<i>Δημοσια αποταμίευση</i>	4278	4926	5772	6507	7549	8536
<i>Δημοσια αποταμίευση ποσοστό %τουσυνολ.ΑΕΠ</i>	3,3	3,5	3,8	4	4,4	4,6

πηγή : http://www.eommex.gr/english/Country_Economy/Greek_economy.htm

6. Τρέχον ισοζύγιο: *Είναι ο λογαριασμός που καταγράφει τις παγκόσμιες ροές αγαθών, υπηρεσιών και τις δημόσιες κοινωνικές δαπάνες.*

Πίνακας 79

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
<i>Τρέχον Ισοζύγιο</i>	6223	6622	7131	7407	7599	7214
<i>Τρέχον Ισοζύγιο ποσοστό %</i>	4,8	4,7	4,8	4,6	4,4	3,9

πηγή : http://www.eommex.gr/english/Country_Economy/Greek_economy.htm

7. Συνολικά δημόσια οικονομικά

Πίνακας 80

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
<i>TOTAL FINANCE</i>	29990	32755	36950	40559	44043	47513
<i>TOTAL FINANCE %</i>	22,9	23,4	24,6	25,2	25,6	25,9

πηγή : http://www.eommex.gr/english/Country_Economy/Greek_economy.htm

3.9.2 Δείκτες σχετικοί με ανάπτυξη (περίοδος 2001-2006)

ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ (Α.Ε.Π.): Η συνολική αξία σε χρηματικές μονάδες των τελικών αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται σε μια χώρα ένα συγκεκριμένο έτος. Είναι ένας από τους βασικούς δείκτες των εθνικών εισροών και εκροών. Συνήθως χρησιμοποιείται ως ένας δείκτης του επιπέδου διαβίωσης σε μια χώρα. Μπορεί να μετρηθεί μέσω του δείκτη τιμών

Πίνακας 81

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ						
Gdp growth at constant prices / Ανάπτυξη ΑΕΠ με σταθερές τιμές	4.0%	3.8%	4.0%	4.2%	4.0%	3.8%
Gdp level at current market prices (bn euro) / Επίπεδο ΑΕΠ στις τρέχουσες τιμές της αγοράς	131.0	141.32	152.2	163.9	175.9	188.1
Gdp deflator change / Αποπληθωριστής του ΑΕΠ	3.5%	4.0%	3.5%	3.4%	3.2%	3.0%
Private consumption deflator change / Αποπληθωριστής ιδιωτικής κατανάλωσης	3.3%	3.6%	3.5%	3.0%	2.8%	2.6%
General government debt, % of GDP / Γενικό δημόσιο χρέος, σε % του ΑΕΠ	106.9%	104.7%	101.7%	98.5%	94.6%	90.5%
SOURCES OF GROWTH: PERCENTAGE CHANGES AT CONSTANT PRICES						
ΠΗΓΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ : Ποσοστό που αλλάζουν οι σταθερές τιμές						
Private consumption expenditure / Δαπάνες ιδιωτικής κατανάλωσης	2.9%	2.8%	3.1%	3.2%	3.3%	3.2%
Government consumption expenditure / Δαπάνες δημόσιας κατανάλωσης	-1.0%	5.1%	0.5%	1.0%	0.5%	0.5%
Gross fixed capital formation	6.5%	5.7%	9.7%	7.0%	5.7%	5.5%
Exports of goods and services / Εξαγωγές	-1.1%	-7.7%	1.9%	6.7%	5.6%	5.3%
Imports of goods and services / Εισαγωγές		-4.7%	3.0%	4.7%	3.8%	3.7%

πηγή : http://www.eommex.gr/english/Country_Economy/Greek_economy.htm

3.9.3 Στοιχεία Προϋπολογισμού 2003

1. **Δημόσια έσοδα:** Είναι το ποσό που η χώρα κερδίζει από την πώληση αγαθών ή υπηρεσιών για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Πίνακας 82

(σε εκατ. €)	2003 ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ		
	ΠΡΟΫΠ/ΣΘΕΝ (1)	ΕΚΤΙΜΗΜΕΝΟ (2)	ΔΙΑΦΟΡΑ (1)-(2)
1. REVENUES / ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΣΟΔΑ	43000	42205	+795
a) ORDINARY (NET REVENUE) / ΣΤΑΘΕΡΑ	38900	39000	-100
Of which / Εκ των οποίων			
i. DIRECT TAXES/ ΑΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ Είναι οι φόροι που επιβάλλονται στο εισόδημα και την περιουσία	15510	15457	+53
ii. INDIRECT TAXES / ΕΜΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ Είναι οι φόροι που επιβάλλονται στη δαπάνη, δηλαδή εισπράττονται μέσο της πώλησης αγαθών ή υπηρεσιών .Σημαντικότερος απ' αυτούς είναι ο Φ.Π.Α., ο οποίος είναι συνδεδεμένος με την φορολογία των λιανικών πωλήσεων	22035	22608	-573
b) PUBLIC INVESTMENT PROGRAM / ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	4100	3205	+895

πηγή : http://www.eommex.gr/english/Country_Economy/Greek_economy.htm

2. **Δημόσιες δαπάνες:** Είναι τα χρήματα που κάθε χώρα ξοδεύει για τις δημόσιες δαπάνες όπως οι μισθοί και οι συντάξει

Πίνακας 83

	2003 ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ		
(σε εκατ. €)	ΠΡΟΫΠ/ΣΘΕΝ (1)	ΕΚΤΙΜΗΜΕΝΟ (2)	ΔΙΑΦΟΡΑ (1)-(2)
2. EXPENDITURES / ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	48303	48410	-107
(a) ORDINARY BUDGET/ ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΘΕΙΣΕΣ	39385	39810	-425
of which / Εκ των οποίων			
i. COMPENSATION OF EMPLOYEES / ΑΜΟΙΒΕΣ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ	15130	15236	-106
ii. OTHER EXPENDITURE / ΛΟΙΠΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	14855	15224	-369
iii. INTEREST PAYMENTS / ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΜΕΡΙΔΙΩΝ	9400	9350	+50
(b) PUBLIC INVESTMENT PROGRAM / ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	8918	8600	+318

πηγή : http://www.eommex.gr/english/Country_Economy/Greek_economy.htm

3. **Εμπορικό ισοζύγιο:** Είναι η αξία των καθαρών εξαγωγών. Όταν οι εξαγωγές υπερβαίνουν των εισαγωγών τότε έχουμε εμπορικό πλεόνασμα. Όταν συμβαίνει το αντίθετο έχουμε εμπορικό έλλειμμα. Συνεπώς εμπ.ισοζυγιο=εξαγωγές-εισαγωγές

Πίνακας 84

	2003 ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ		
(σε εκατ. €)	ΠΡΟΫΠ/ΣΘΕΝ (1)	ΕΚΤΙΜΗΜΕΝΟ (2)	ΔΙΑΦΟΡΑ (1)-(2)
3.CENTRAL GOVERN. BALANCE (1-2+3) / ΓΕΝΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ	-5303	-4015	+902
4.PUBLIC ENTITIES SURPLUS AND ESA ADJUSTMENT	3935	4015	-80
5.GENERAL GOVERNMENT BALANCE (3+4), %OF GDP / ΓΕΝΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ, ΠΟΣΟΣΤΟ % ΤΟΥ ΑΕΠ	-1368	-2190	+822

πηγή : http://www.eommex.gr/english/Country_Economy/Greek_economy.htm

4. **Δημόσιο χρέος:** Είναι το χρέος που έχει η κάθε χώρα. Όταν αυτό είναι υψηλό τότε η χώρα αντιμετωπίζει προβλήματα φτώχειας .

Πίνακας 85

	2003 ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ		
(σε εκατ. €)	ΠΡΟΫΠ/ΣΘΕΝ (1)	ΕΚΤΙΜΗΜΕΝΟ (2)	ΔΙΑΦΟΡΑ (1)-(2)
1.NET BORROWING REQUIREMENTS/ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΔΙΚΤΥΟΥ ΔΑΝΕΙΣΜΟΥ	5303	6205	-902
2.BURDEN FROM FOREIGN EXCHANGE / ΒΑΡΟΣ ΑΠΟ ΞΕΝΟ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ	-220	-290	+70
3.DEBT ASSUMPTIONS / ΤΟΚΟΙ	1980	4347	-2367
4.MILITARY BORROWING / ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ	1139	2060	-921
5.PRIVATISATION PROCEEDS (DEKA) ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΕΩΝ	2990	3000	-10
6.INCREASE IN DEBT (1+2+3+4-5) / ΑΥΞΗΣΗ ΧΡΕΟΥΣ	5212	9322	-4110

7.CENTRAL GOVERNMENT DEBT/ ΓΕΝΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ	171054	175439	-4385
8.INTERGOVERNMENTAL DEBT / ΕΝΔΟΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟ ΧΡΕΟΣ	20624	20624	0
9.GENERAL GOVERNMENT DEBT (7-8) / ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ	150430	154815	-4385

πηγη : http://www.eommex.gr/english/Country_Economy/Greek_economy.htm

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ : Εφαρμογή του Balance Scorecard της Oracle

Εφαρμογή Business Balance Scorecard

Σ' αυτό το μέρος του παρόντος συγγράμματος πραγματοποιούμε την εφαρμογή του προγράμματος της Business Balanced Scorecard της Oracle¹⁸.

Στόχος αυτής της εφαρμογής είναι η αναγνώριση του περιβάλλοντος της Business Balance Scorecard της Oracle και η εξοικείωση μ' αυτό.

Για την πραγματοποίηση της εφαρμογής χρησιμοποιήθηκαν οι περισσότεροι από τους δείκτες που παρουσιάστηκαν στο δεύτερο μέρος, οι οποίοι ομαδοποιήθηκαν κατά προοπτικές και στη συνέχεια κατά "στόχους" (ομάδες μελέτης).

Ως "στόχοι" ορίστηκαν οι εξής:

- Οικονομική ανάπτυξη
- Χρηματιστηριακή κίνηση
- Τουρισμός
- Κατανάλωση
- Ανεργία
- Κοινωνική ανάπτυξη

Οι οποίοι θα αναλυθούν περαιτέρω παρακάτω.

Τα βασικά βήματα που έγιναν είναι τα εξής:

- Ονομασία της εφαρμογής
- Εισαγωγή προοπτικών και δεικτών
- Καθορισμός περιοδικότητας
- Καθορισμός στόχων
- Καθορισμός αιτίου και αποτελέσματος
- Καθορισμός διαστάσεων
- Γραμμική σύνδεση των δεικτών
- Εισαγωγή δεδομένων

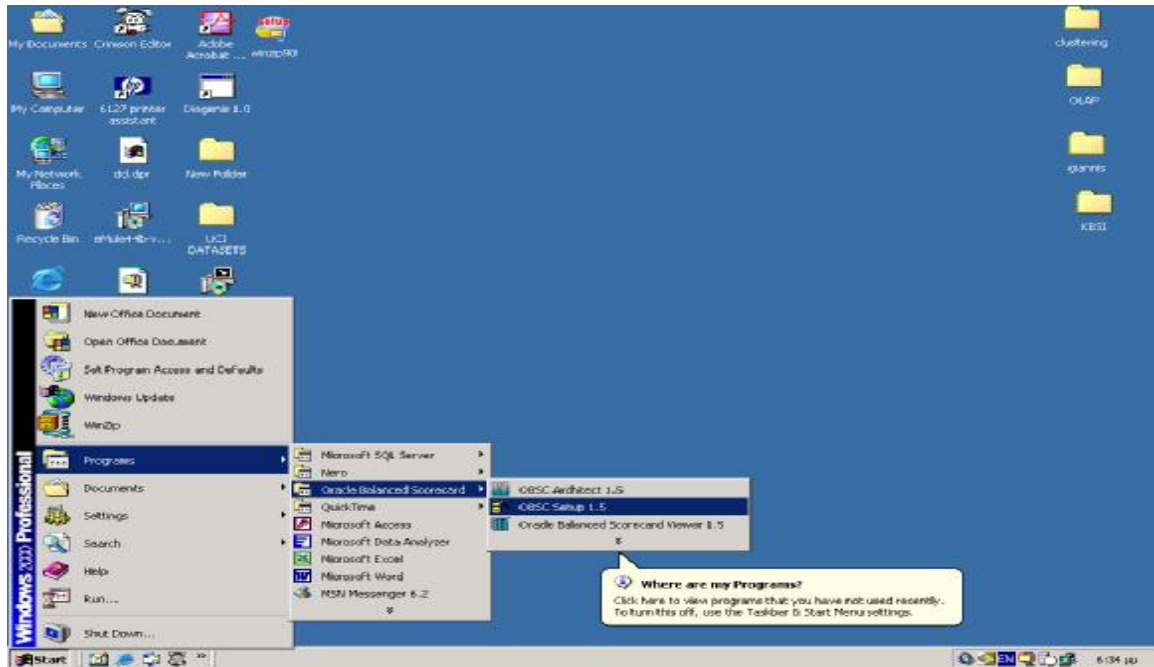
Τα οποία θα αναλυθούν παρακάτω.

1.Ονομασία της εφαρμογής

Για να ξεκινήσει το πρόγραμμα πρέπει πρώτα να ονομάσουμε την βάση, έτσι ώστε μετά να αρχίσουμε να τη χτίζουμε .

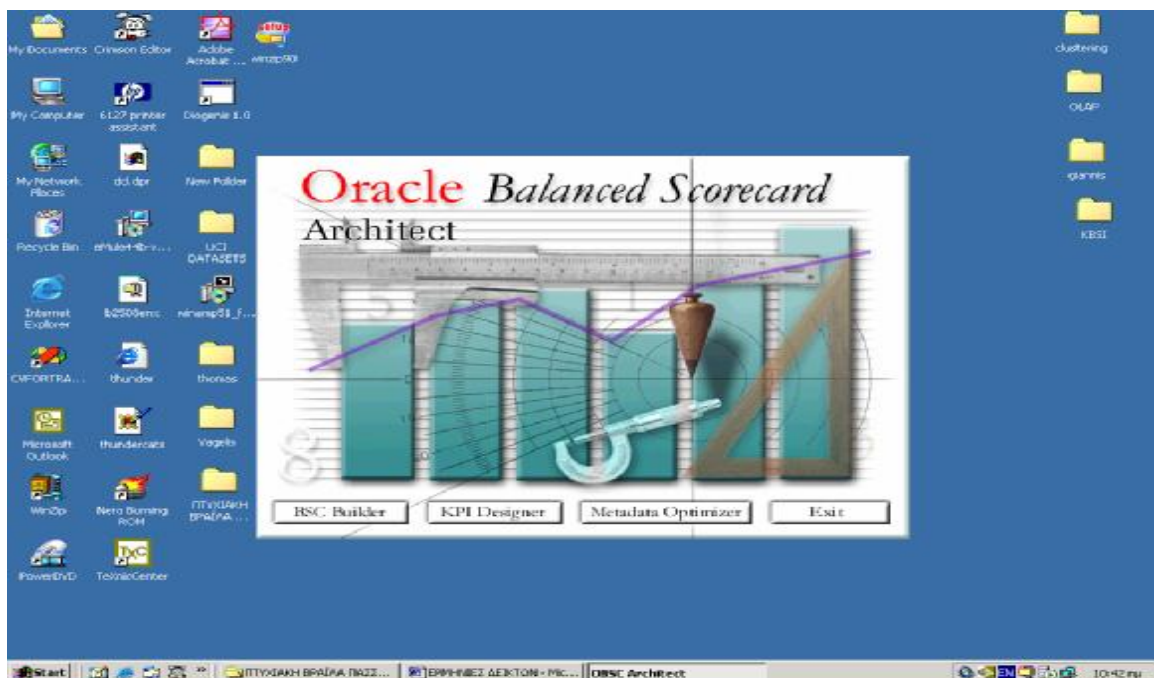
¹⁸ [Oracle balanced scorecard] Oracle balanced scorecard, user' s guide,release 1.5 for Ms windows, October 1999,
[Oracle balanced scorecard] Oracle balanced scorecard, installation and administration guide, release 1.5 for Ms windows, October 1999

Η εικόνα 1 δείχνει την διαδρομή που ακολουθήσαμε για να ονομάσουμε τη βάση μας.

εικόνα 1 : εισαγωγή ονόματος βάσης

Αφού δώσουμε όνομα και περιγραφή εισερχόμαστε στη μάσκα του προγράμματος η οποία φαίνεται στην εικόνα 2 και μπαίνουμε στο BC Builder για να ξεκινήσουμε την εισαγωγή των προοπτικών και στη συνέχεια των δεικτών .

Εικόνα 2 : αρχική μάσκα BC

2.Εισαγωγή προοπτικών και δεικτών

Οι προοπτικές που δημιουργήσαμε είναι η οικονομική, η κοινωνική και η πολιτική και περιλαμβάνουν τους εξής δείκτες.

2.1 Οικονομική προοπτική

- ΑΕΠ, ακαθάριστο εθνικό προϊόν
- Πληθωρισμός
- Ανεργία
- Ποσοστό συνεισφοράς του τουρισμού στο συνολικό αεπ
- Κάλυψη εμπορίου του εμπορικού ισοζυγίου από τον τουρισμό
- Δείκτης τιμών
- Δημόσιο χρέος ως προς το αεπ
- Εθνική αποταμίευση ως προς το αεπ
- Επενδύσεις ως προς το αεπ
- Τρέχουσες συναλλαγές ως προς το αεπ
- Ανάπτυξη μεικτού κεφαλαίου ως προς το αεπ
- Συναλλαγές σε μετοχές ως προς το αεπ
- Συνολικές επενδύσεις ως προς το αεπ
- Ιδιωτική αποταμίευση
- Δημόσια αποταμίευση
- Εμπορικό ισοζύγιο
- Δαπάνες ιδιωτικής κατανάλωσης
- Δαπάνες δημόσιας κατανάλωσης
- Δημόσια έσοδα
- Δημόσιες δαπάνες
- Γενικό δημόσιο ισοζύγιο
- Ετήσιο ποσοστό μεταβολής πληθυσμού
- Σχετική γήρανση
- Εκπαιδευτικό υπόβαθρο του εργατικού δυναμικού

2.2 κοινωνική προοπτική

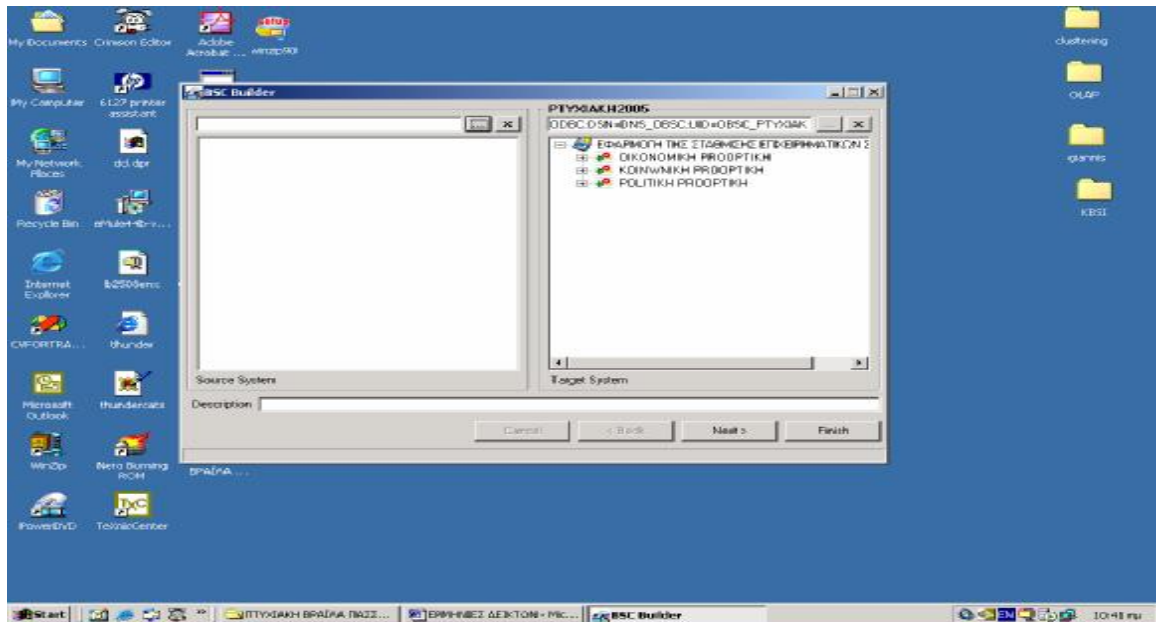
- Επίπεδο εκπαίδευσης ηλικίας 18-24 (ελάχιστη δευτεροβάθμια εκπαίδευση)
- ρυθμός μακροχρόνιας ανεργίας
- Άτομα σε άνεργες οικογένειες (όπου κανένας δεν εργάζεται)
- Ποσοστό ανεργίας
- Ρυθμός απασχόλησης
- Συνολικό ποσοστό ηλικιωμένων εργατών 55-64
- Μέσος ρυθμός αύξησης πληθυσμού

- Ποσοστό πληθυσμού
- Προσδοκία ετών ζωής κατά τη γέννηση
- Ποσοστό φτώχειας ανάλογα με το μισθό-απασχόληση
- Δείκτης γήρανσης
- Δείκτης εξάρτησης
- Ποσοστό εισαχθέντων σε αει-τει, ανάλογα με τη δουλειά του πατέρα
- Ποσοστό ιδιωτικών θεραπευτηρίων
- Ποσοστό δημόσιων θεραπευτηρίων
- Ποσοστό κατανάλωσης (είναι πολλαπλός δείκτης και περιλαμβάνει τους εξής δείκτες: ποσοστό κατανάλωσης για διατροφή, οινόπνευματώδη, ένδυση -υπόδηση, στέγαση, είδη άμεσης κατανάλωσης, υγεία, εκπαίδευση, μεταφορές, επικοινωνίες, αναψυχή -πολιτισμός, ξενοδοχεία -καφέ-εστιατόρια, διάφορα αγαθά-υπηρεσίες).
- Κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας (είναι πολλαπλός δείκτης και περιλαμβάνει τους εξής δείκτες: όριο οικονομικής επισφάλειας, σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας, σχετικός κίνδυνος φτώχειας στο σύνολο του πληθυσμού, σχετικός κίνδυνος φτώχειας ανάλογα με το φύλλο, σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ως προς την ασχολία και το φύλλο, σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με τον τύπο του νοικοκυριού, ανάλογα με το ιδιοκτησιακό καθεστώς, σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με την ένταση εργασίας).

2.3 Πολιτική προοπτική

- Ποσοστό πολιτικού ενδιαφέροντος
- Ποσοστό ψηφοθηρίας
- Δείκτης επιλογής κόμματος
- Δείκτης προτίμησης κόμματος
- Ένταση βαθμού δημοκρατικού φρονήματος
- Δείκτης πολιτικών μετατάξεων κατά μήνα
- Δείκτης μετακινήσεων μεσαίου χώρου κατά μήνα

Τα παραπάνω περάστηκαν στο πρόγραμμα έχοντας τη μορφή της εικόνας 3

εικόνα 3 :εισαγωγή δεικτών και προοπτικών

3.Καθορισμός περιοδικότητας

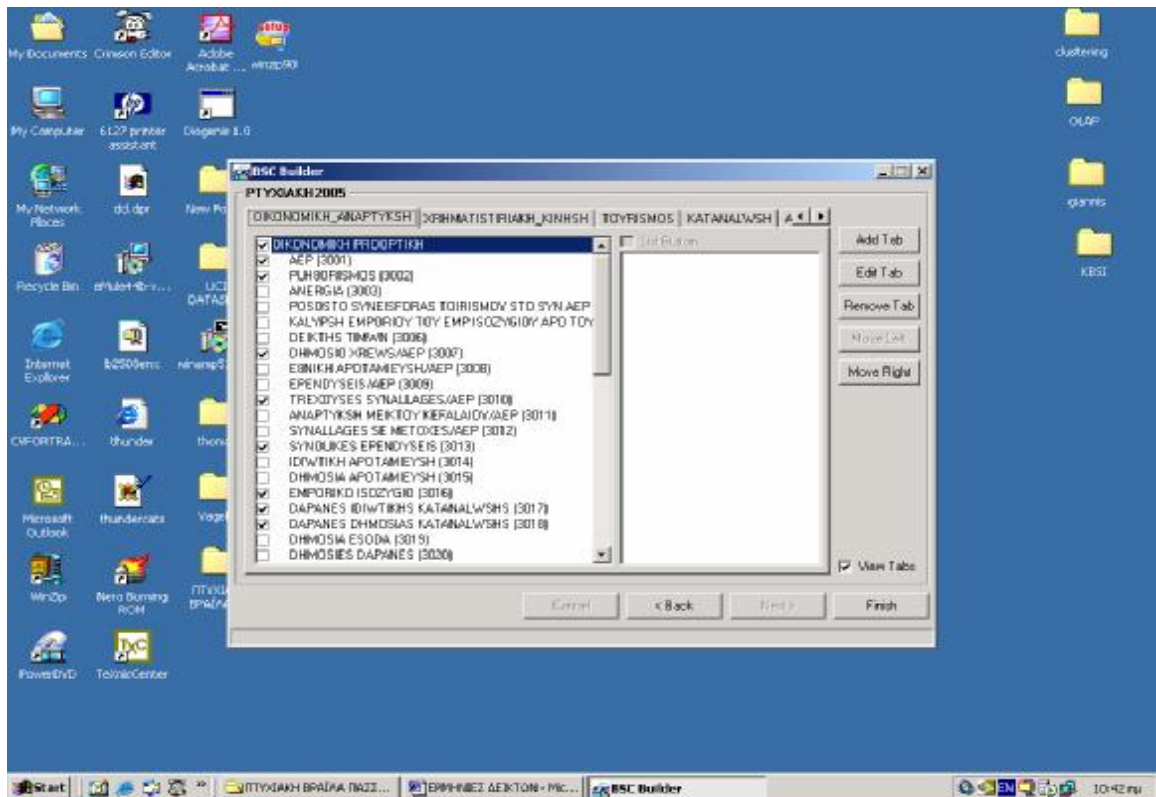
Σ' αυτό το σημείο καθορίσαμε την περιοδικότητα των δεικτών. Για την πλειοψηφία τους , αυτή είναι ετήσια εκτός δύο πολιτικών δεικτών των οποίων είναι μηνιαία.

4. Καθορισμός στόχων

Ο καθορισμός των στόχων είναι το σημείο στο οποίο η επιχείρηση πλέον ομαδοποιεί τους δείκτες, όχι κατά προοπτικές αλλά κατά επιθυμητούς στόχους και στρατηγικές.

Επειδή στη δική μας περίπτωση μας, με την "επιχείρηση" Ελλάδα, αυτό δεν ήταν εφικτό, ομαδοποιήσαμε τους δείκτες μας κατά θεματικές ενότητες μείζονος σημασίας.

Στην εικόνα 4 φαίνεται με ποιόν τρόπο γίνεται ο καθορισμός των στόχων.

Εικόνα 4:καθορισμός στόχων

Οι στόχοι που ονομάσαμε και κατά τους οποίους ομαδοποιήσαμε τους δείκτες μας είναι οι εξής:

1. Οικονομική ανάπτυξη
2. Χρηματιστηριακή κίνηση
3. Τουρισμός
4. Κατανάλωση
5. Ανεργία
6. Κοινωνική ανάπτυξη

Οι δείκτες που περιλαμβάνει ο κάθε στόχος είναι οι εξής:¹⁹

1. Οικονομική ανάπτυξη
 - Αεπ
 - Πληθωρισμός
 - Δημόσιο χρέος/αεπ
 - Τρέχουσες συναλλαγές/αεπ
 - Συνολικές επενδύσεις
 - Εμπορικό ισοζύγιο
 - Δαπάνες ιδιωτικής κατανάλωσης
 - Δαπάνες δημόσιας κατανάλωσης
 - Δείκτης προτίμησης κόμματος
 - Επίπεδο εκπαίδευσης ηλικίας 18-24

¹⁹ Ο κάθε στόχος θα μπορούσε να περιλαμβάνει κι άλλους δείκτες ,όμως το σύστημα δεν επιτρέπει να επαναλαμβάνεται κάποιος δείκτης που ήδη έχει χρησιμοποιηθεί. Αυτό συμβαίνει προφανώς λόγω της δυναμικότητας του συστήματος.

- Ποσοστό ανεργίας
- ρυθμός απασχόλησης
- Κίνδυνος οικονομικής επισφαλείς

2. Χρηματιστηριακή κίνηση

- Ανάπτυξη μεικτού κεφαλαίου
- Συναλλαγές σε μετοχές
- Δείκτης πολιτικών μετακινήσεων κατά μήνα

3. Τουρισμός

- Ποσοστό συνεισφοράς τουρισμού στο συνολικό απέ
- Κάλυψη εμπορίου του εμπορικού ισοζυγίου
- Δείκτης τιμών
- Δημόσια έσοδα
- Δείκτης γήρανσης

4. Κατανάλωση

- Επενδύσεις
- Ιδιωτική αποταμίευση
- Γενικό δημόσιο ισοζύγιο
- Ποσοστό κατανάλωσης
- Ποσοστό φτώχειας
- Μέσος ρυθμός αύξησης πληθυσμού
- Άτομα που ζουν σε άνεργες οικογένειες όπου δε δουλεύει κανείς

5. Ανεργία

- Ανεργία
- Εκπαιδευτικό υπόβαθρο του εργατικού δυναμικού
- Ποσοστό πληθυσμού
- Δείκτης εξάρτησης
- Δείκτης μακροχρόνιας ανεργίας

6. Κοινωνική ανάπτυξη

- Δημόσια αποταμίευση
- Δημόσιες δαπάνες
- Ποσοστό ηλικιωμένων εργατών 55-64
- Ποσοστό εισαχθέντων σε αει-τει με βάση το επάγγελμα του πατέρα
- Ποσοστό δημόσιων θεραπευτηρίων
- Ποσοστό πολιτικού ενδιαφέροντος
- Ποσοστό ψηφοθηρίας πολιτικών

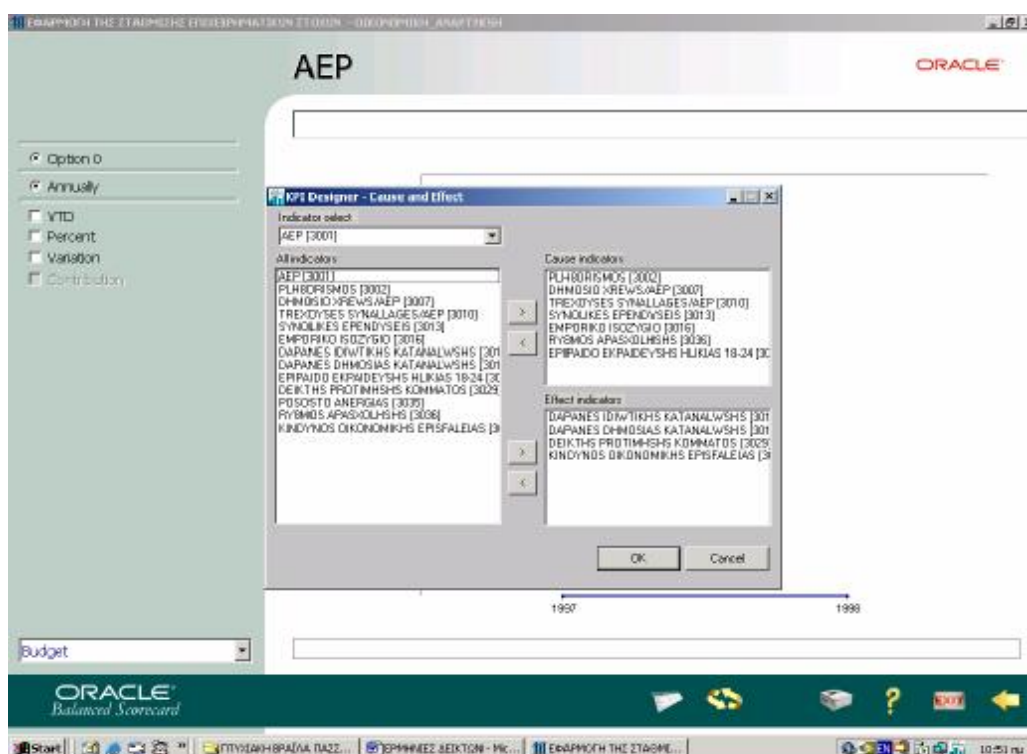
- Ένταση βαθμού δημοκρατικού φρονήματος

5.Καθορισμός αιτίου και αποτελέσματος

Αφού πλέον έχουμε ομαδοποιήσει τους δείκτες μας κατά προοπτικές και κατά στόχους, στη συνέχεια πρέπει να καθοριστεί το, τι επηρεάζει τον κάθε δείκτη ξεχωριστά.

Αυτό σημαίνει ότι, εφόσον κάθε δείκτης βρίσκεται σε μια ομάδα-στόχο, θα επηρεάζεται ή θα επηρεάζει δείκτες που βρίσκονται στην ίδια ομάδα μ' αυτόν.

Έτσι λοιπόν έχουμε τον καθορισμό αιτίου και αποτελέσματος (cause and effect), του οποίου η μάσκα απεικονίζεται στην εικόνα 5.

εικόνα 5: καθορισμός αιτίου αποτελέσματος

Στη μελέτη της περίπτωσης μας οι αλληλοεπηρεασμοί γίνονται ως εξής:

Επιχειρηματικός στόχος :οικονομική ανάπτυξη

ΔΕΙΚΤΗΣ

CAUSE

EFFECT

ΑΕΠ

Πληθωρισμός,

δημόσιο

Δαπάνες

ιδιωτικής

	χρέος, συναλλαγές, επενδύσεις, ισοζύγιο, απασχόλησης, εκπαίδευσης	τρέχουσες συνολικές εμπορικό ρυθμός επίπεδο	κατανάλωσης, δημόσιας δείκτης κόμματος, οικονομικής επισφάλειας	δαπάνες κατανάλωσης, προτίμησης κίνδυνος
ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ	Ρυθμός δημόσιο χρέος	απασχόλησης,	Αεπ, τρέχουσες συνολικές εμπορικό ισοζύγιο, κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας	συναλλαγές, επενδύσεις, δαπάνες κατανάλωσης, οικονομικής
ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ	Δαπάνες κατανάλωσης, δημόσιας συνολικές επενδύσεις	ιδιωτικής δαπάνες κατανάλωσης,	Αεπ, πληθωρισμός, οικονομικής επισφάλειας	κίνδυνος
ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΣΥΝΑΜΜΑΓΕΣ	Πληθωρισμός, απασχόλησης, επενδύσεις	ρυθμός συνολικές	Αεπ	
ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	Πληθωρισμός, προτίμησης	δείκτης κόμματος	Κίνδυνος επισφάλειας, χρέος, συναλλαγές, ανεργίας	οικονομικής αεπ, δημόσιο τρέχουσες ποσοστό
ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ	Πληθωρισμός, επενδύσεις, συναλλαγές	συνολικές τρέχουσες	Αεπ, δαπάνες κατανάλωσης	δημόσιας
ΔΑΠΑΝΕΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ	Αεπ, πληθωρισμός, προτίμησης	δείκτης κόμματος	Δημόσιο χρέος	
ΔΑΠΑΝΕΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ	Αεπ, πληθωρισμός, προτίμησης, εμπορικό ισοζύγιο	δείκτης κόμματος,	Δημόσιο χρέος	
ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΗΣ ΚΟΜΜΑΤΟΣ	Κίνδυνος επισφάλειας, ανεργίας	οικονομικής αεπ, ποσοστό	Συνολικές δαπάνες κατανάλωσης, δημόσιας κατανάλωσης	επενδύσεις, ιδιωτικής δαπάνες
ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 18-24 ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	Ρυθμός ποσοστό ανεργίας	απασχόλησης, ποσοστό ανεργίας	Αεπ, κίνδυνος επισφάλειας	οικονομικής
ΡΥΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	Συνολικές πληθωρισμός, δημόσιο χρέος	επενδύσεις, δημόσιο χρέος	Επίπεδο δείκτης κόμματος, απασχόλησης, οικονομικής επισφάλειας	Αεπ, πληθωρισμός, τρέχουσες συναλλαγές, επίπεδο εκπαίδευσης
ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΦΑΛΕΙΑΣ	Ποσοστό ανεργίας, εκπαίδευσης, πληθωρισμός, χρέος, επενδύσεις	επίπεδο αεπ, δημόσιο	Δαπάνες κατανάλωσης, προτίμησης κόμματος	δημόσιας δείκτης

Επιχειρηματικός στόχος :Χρηματιστηριακή κίνηση

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕΙΚΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΣΥΝΑΜΜΑΓΕΣ ΜΕΤΟΧΕΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΩΝ	Δείκτης μετακινήσεων	πολιτικών	Συναλλαγές σε μετοχές
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕΙΚΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΣΥΝΑΜΜΑΓΕΣ ΜΕΤΟΧΕΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΩΝ	Ανάπτυξη μεικτού κεφαλαίου		Δείκτης πολιτικών μετακινήσεων
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕΙΚΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΣΥΝΑΜΜΑΓΕΣ ΜΕΤΟΧΕΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΩΝ	Συναλλαγές σε μετοχές		Ανάπτυξη μεικτού κεφαλαίου

Επιχειρηματικός στόχος : Τουρισμός

ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΣΥΝ.ΑΕΠ ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ	Δείκτης τιμών, δείκτης γήρανσης	Κάλυψη εμπορίου του εμπορικού ισοζυγίου από τον τουρισμό, δημόσια έσοδα
ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΑΛΥΨΗΣ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡ.ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΣΟΔΑ	Ποσοστό συνεισφοράς τουρισμού στο συν.αεπ, δείκτης τιμών	Ποσοστό συνεισφοράς τουρισμού στο συν.αεπ, κάλυψη εμπορίου του εμπορικού ισοζυγίου από τον τουρισμό Δημόσια έσοδα
ΔΕΙΚΤΗΣ ΓΗΡΑΝΣΗΣ	Κάλυψη εμπορίου του εμπορικού ισοζυγίου από τον τουρισμό	Ποσοστό συνεισφοράς τουρισμού στο συν.αεπ

Επιχειρηματικός στόχος :Κατανάλωση

ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	Ιδιωτική αποταμίευση, μέσος ρυθμός αύξησης πληθυσμού	Ποσοστό φτώχειας, άτομα που ζουν σε άνεργες οικογένειες, γενικό δημόσιο ισοζύγιο, ποσοστό κατανάλωσης
ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗ	Ποσοστό φτώχειας, άτομα που ζούνε άνεργες οικογένειες	Επενδύσεις, ποσοστό κατανάλωσης
ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ ΓΕΝ.ΔΗΜΟΣΙΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ	Επενδύσεις, ιδιωτική αποταμίευση, γενικό δημόσιο ισοζύγιο Επενδύσεις	Ιδιωτική αποταμίευση, άτομα που ζουν σε άνεργες οικογένειες, ποσοστό κατανάλωσης
ΠΟΣΟΣΤΟ ΦΤΩΧΕΙΑΣ	Επενδύσεις, μέσος ρυθμός αύξησης πληθυσμού	Ιδιωτική αποταμίευση, άτομα που ζουν σε άνεργες οικογένειες, ποσοστό κατανάλωσης
ΜΕΣΟΣ ΡΥΘΜΟΣ ΑΥΞΗΣΗΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	Επενδύσεις, γενικό δημόσιο ισοζύγιο, ποσοστό φτώχειας	Επενδύσεις, ποσοστό φτώχειας
ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΖΟΥΝ ΣΕ ΑΝΕΡΓΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ		Ιδιωτική αποταμίευση, ποσοστό κατανάλωσης

Επιχειρηματικός στόχος :Ανεργία

ΑΝΕΡΓΙΑ	Εκπαιδευτικό υπόβαθρο εργατικού δυναμικού, ποσοστό	Ρυθμός μακροχρόνιας ανεργίας
---------	---	------------------------------

ΡΥΘΜΟΣ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ	πληθυσμού, δείκτης εξάρτησης Ανεργία, εκπαιδευτικό υπόβαθρο εργατικού δυναμικού, δείκτης εξάρτησης	Ανεργία Ανεργία, ρυθμός μακροχρόνιας ανεργίας Ανεργία
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ		

Επιχειρηματικός στόχος :Κοινωνική ανάπτυξη

ΔΗΜΟΣΙΑ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	Ποσοστό θεραπευτηρίων Δημόσια αποταμίευση	δημόσιων Δημόσιες δαπάνες	Δημόσιες δαπάνες Ποσοστό πολιτικού ενδιαφέροντος, συνολικό ποσοστό ηλικιωμένων εργατών, ποσοστό δημόσιων θεραπευτηρίων Δημόσια αποταμίευση
ΠΟΣΟΣΤΟ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΠΟΣΟΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΩΝ	Δημόσιες δαπάνες	Δημόσιες δαπάνες	Δημόσια αποταμίευση, ποσοστό ψηφοθηρίας
ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ	Δημόσιες δαπάνες, ποσοστό εισαχθέντων με βάση το επάγγελμα του πατέρα	ποσοστό δημόσιων	Ένταση βαθμού δημοκρατικού φρονήματος
ΠΟΣΟΣΤΟ ΨΗΦΟΘΗΡΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ	Ποσοστό θεραπευτηρίων	δημόσιων	Ποσοστό πολιτικού ενδιαφέροντος, ένταση βαθμού δημοκρατικού φρονήματος
ΕΝΤΑΣΗ ΒΑΘΜΟΥ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΦΡΟΝΗΜΑΤΟΣ	Ποσοστό πολιτικού ενδιαφέροντος, ποσοστό ψηφοθηρίας, συνολικό ποσοστό ηλικιωμένων εργατών	πολιτικού ποσοστό ηλικιωμένων εργατών	
ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ	Δημόσιες δαπάνες	Δημόσιες δαπάνες	Ποσοστό πολιτικού ενδιαφέροντος

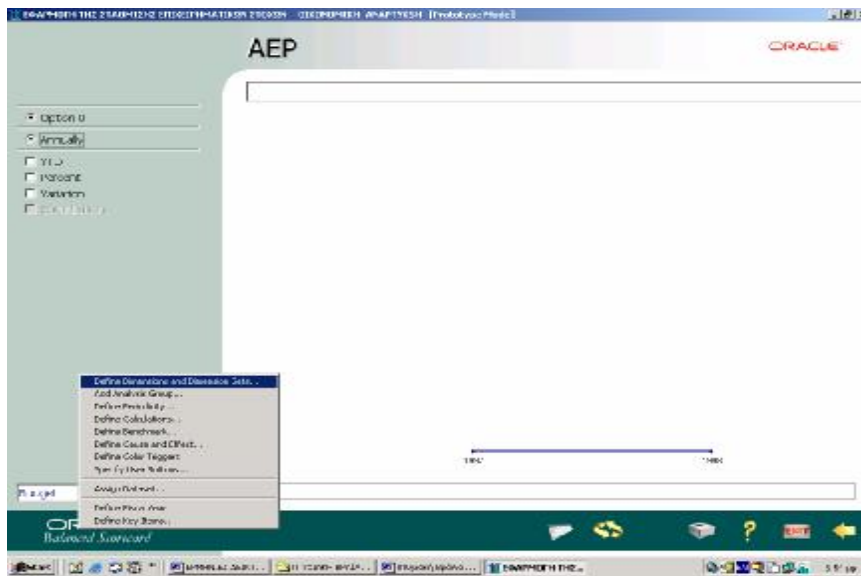
6.Καθορισμός διαστάσεων

Στο σημείο αυτό καθορίζουμε τις διαστάσεις που διέπουν τον κάθε δείκτη χωριστά.

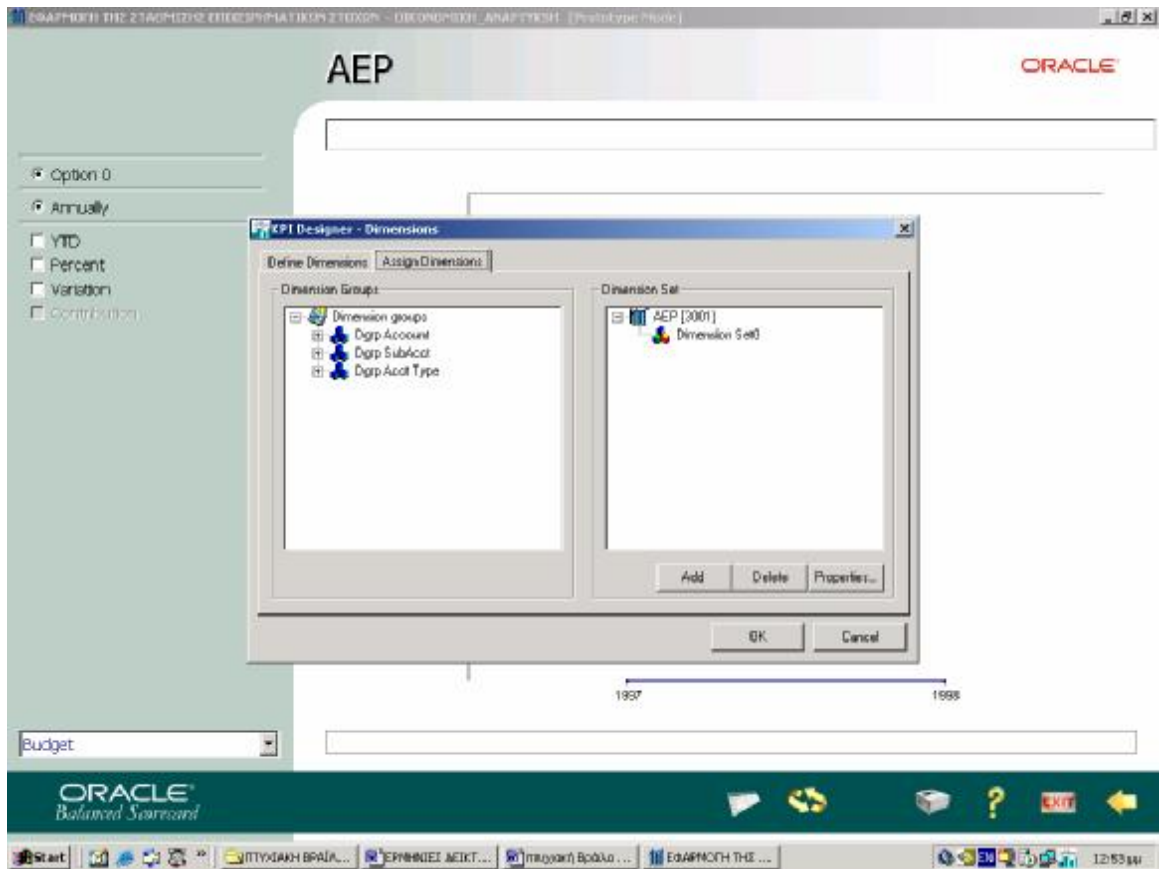
Όλοι οι δείκτες σχετίζονται με την διάσταση του **χρόνου**. Εκτός αυτής άλλες διαστάσεις που χρησιμοποιήθηκαν είναι οι εξής:

- Ø Ηλικία
- Ø Ένταση εκπαίδευσης
- Ø Ασχολία
- Ø Φύλλο
- Ø Ιδιοκτησιακό καθεστώς
- Ø Γεωγραφική περιοχή
- Ø Ένταση εργασίας

Στην εικόνα 6 και 7 μπορούμε να δούμε την διαδρομή που ακολουθούμε και τη μάσκα την οποία δουλεύουμε, έτσι ώστε να εισάγουμε τις διαστάσεις.

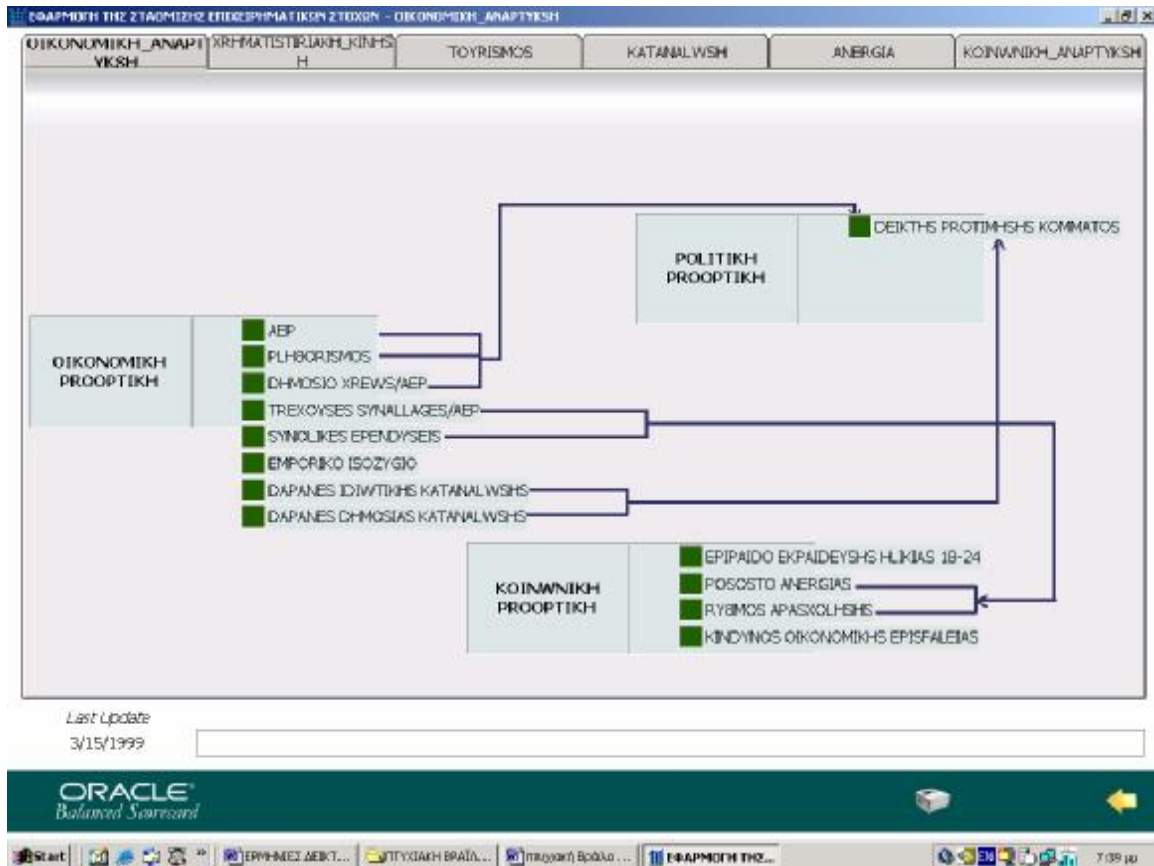
εικόνα 6 : διαδρομή για εισαγωγή διαστάσεων

εικόνα 7 :εισαγωγή διαστάσεων

7.Γραμμική σύνδεση των δεικτών

Η γραμμική σύνδεση των δεικτών είναι άλλος ένας τρόπος για να δημιουργηθούν εξαρτήσεις μεταξύ τους. Έτσι μπαίνουμε στη μάσκα η οποία απεικονίζει γραφικά τους στόχους μέσα στους οποίους περιλαμβάνονται οι προοπτικές, και μέσα σ'αυτές περιλαμβάνονται οι δείκτες. Στη συνέχεια αρχίζουμε να σχεδιάζουμε με γραμμές, κάποιες περαιτέρω σχέσεις όπως φαίνονται στην εικόνα 8. Αυτές οι σχέσεις που δημιουργούνται μέσω των γραμμών επηρεάζουν εξίσου του δείκτες στους οποίους κατευθύνονται τα βέλη.

εικόνα 8 : γραμμική σύνδεση των δεικτών

7. Εισαγωγή δεδομένων

Αφού λοιπόν σχεδιάσουμε όλα τα προαναφερθέντα, μπορούμε πλέον να εισάγουμε δεδομένα.

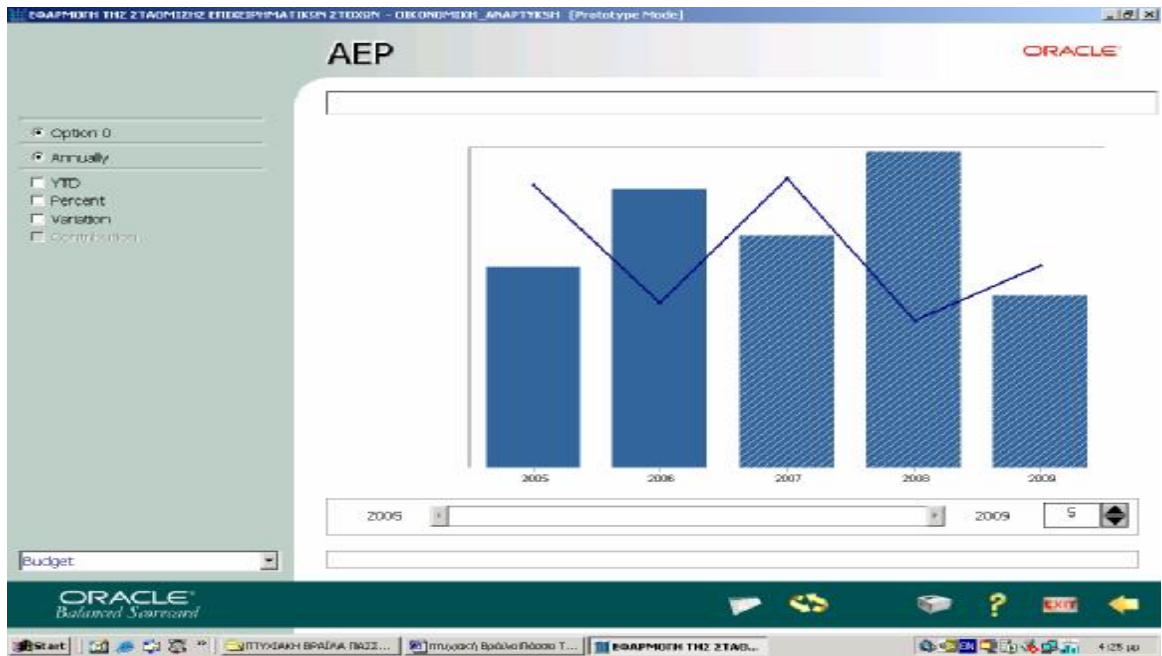
Στην συγκεκριμένη εφαρμογή τα δεδομένα δεν είναι ταυτόσημα με τα πραγματικά αλλά οι τιμές τους προσεγγίζουν τις πραγματικές. Αυτό έγινε διότι η διαδικασία της εισαγωγής των πραγματικών δεδομένων στο σύστημα θα ήταν πολλή χρονοβόρα.²⁰

²⁰ Ο λόγος, του ότι η διαδικασία είναι χρονοβόρα, βρίσκεται στο ότι, τα στοιχεία που έχουμε συλλέξει και παραθέσει στο δεύτερο μέρος του παρόντος συγγράμματος, θα επρεπε να βρίσκονται σε μια συγκεκριμένη ηλεκτρονική μορφή, πράγμα το οποίο δεν διαθέταμε.

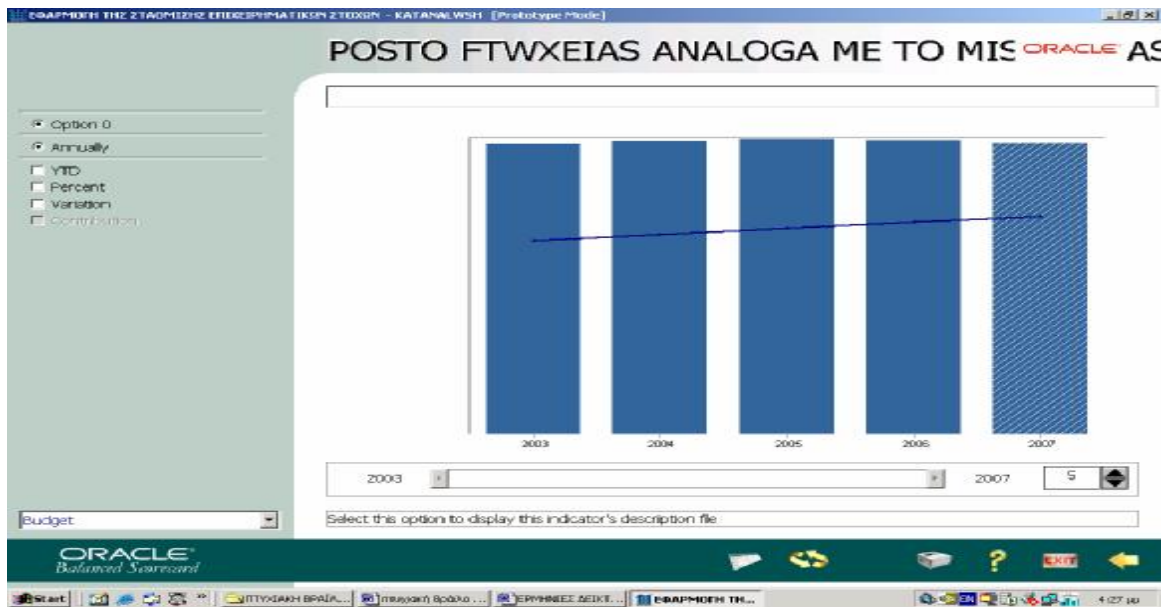
Οι παρακάτω εικόνες είναι μερικά παραδείγματα του αποτελέσματος της εισαγωγής των δεδομένων.

Οι ράβδοι των οποίων το χρώμα είναι μπλέ με γραμμές, αναφέρονται στην πρόβλεψη

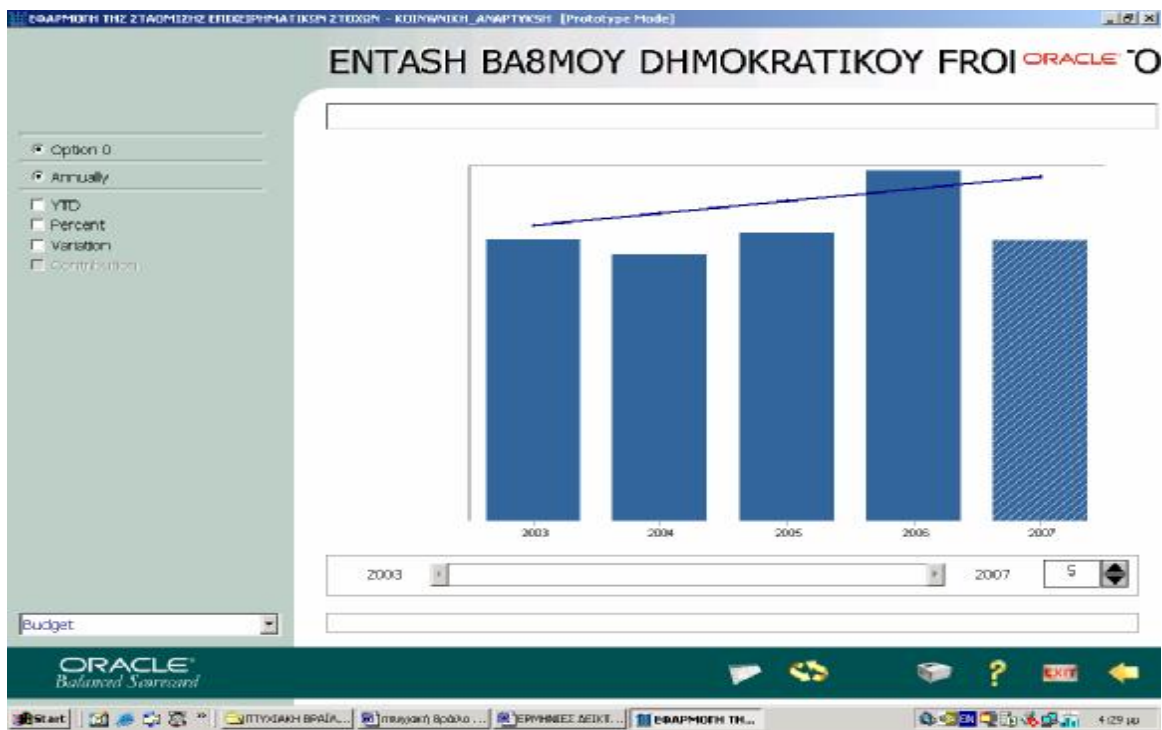
εικόνα 9

εικόνα 10

εικόνα 11

εικόνα 12

8. Συμπεράσματα σχετικά με το πρόγραμμα

Με βάση τα στοιχεία που παραθέσαμε στο πρώτο μέρος της θεωρητικής προσέγγισης, "...το Balanced Scorecard είναι ένα ισχυρό εργαλείο, που μπορεί να βοηθήσει κάθε οργανισμό ή επιχείρηση να υλοποιήσει άμεσα και αποτελεσματικά τη στρατηγική που έχει υιοθετήσει, μετατρέποντας την σε μετρήσιμους στόχους απόδοσης. Η ανάπτυξη μετρήσιμων στόχων, με βάση την εταιρική στρατηγική, δίνει τη δυνατότητα της διαρκούς αξιολόγησης και προσαρμογής της στρατηγικής μιας επιχείρησης, έτσι ώστε το σύνολο των εταιρικών δραστηριοτήτων, πόρων και πρωτοβουλιών να ευθυγραμμίζονται πλήρως στο ίδιο όραμα, στην ίδια κατεύθυνση..."

"...Η διαδικασία της Balanced Scorecard είναι μια διαδικασία που εξελίσσεται δυναμικά, προσαρμόζεται συνεχώς στις απαιτήσεις τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού περιβάλλοντος και μεταβάλλεται με την πάροδο του χρόνου. Η δυναμικότητα του εργαλείου οφείλεται στην ανάγκη για συνεχή υποστήριξη της υλοποίησης του συστήματος μέσα από τη συνεχή επικαιροποίηση των τεχνικών χαρακτηριστικών της..."

Μετά από την δική μας εφαρμογή, έως το επίπεδο στο οποίο φτάσαμε μπορούμε να συμπεράνουμε τα εξής σχετικά με το πρόγραμμα:

- Ø Ακολουθεί πιστά τη θεωρητική του περιγραφή, δηλαδή είναι ένα δυναμικό μοντέλο το οποίο μπορεί να εμπλουτίζεται συνεχώς με νέα δεδομένα ή δείκτες
- Ø Είναι εύκολο στη χρήση του. Το περιβάλλον που έχει δημιουργηθεί για την σχεδίαση και την εισαγωγή δεδομένων είναι αρκετά εύκολο στη χρήση του.
- Ø Πριν την εφαρμογή του, είναι επιτακτική ανάγκη να έχει γίνει πολύ καλή μελέτη, ώστε τα αποτελέσματα που θα δώσει να είναι έγκυρα. Αυτό σημαίνει ότι, πρέπει να έχουν μελετηθεί πολύ καλά οι δείκτες που θα χρησιμοποιηθούν αλλά ακόμη περισσότερο ο τρόπος με τον οποίο θα συνδέονται εντός των στόχων αλλά και διαγραμματικά.

Επίλογος

Όπως προαναφέραμε στόχος του παρόντος συγγράμματος ήταν η ανάπτυξη και εφαρμογή του εργαλείου της στάθμισης των επιχειρηματικών στόχων (business balanced scorecard), αναλύοντας κοινωνικούς, πολιτικούς και οικονομικούς δείκτες.

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, ελπίζουμε να μπορέσαμε να κάνουμε περισσότερο κατανοητή και εφαρμόσιμη τη θεωρία της στάθμισης επιχειρηματικών στόχων, μέσω της μελέτης στο Ελληνικό Κράτος, το οποίο αντιληφθήκαμε ως μια επιχείρηση και το αναλύσαμε βάση των στοιχείων που είχαμε συλλέξει.

Ακόμη χαιρόμαστε πολύ που μας δόθηκε η ευκαιρία να εξοικειωθούμε με το πρόγραμμα Balanced Scorecard της Oracle και να μπορέσουμε, έστω και επιγραμματικά να σας παρουσιάσουμε τον τρόπο με τον οποίο αυτό λειτουργεί, χτίζεται και παράγει αποτελέσματα.

Αναφορές

- Οικονομικός Ταχυδρόμος, τεύχος 6 Νοεμβρίου 2003
- Οικονομικός Ταχυδρόμος, τεύχος 28 Αυγούστου 2003

Βιβλιογραφία

1. [Βουτσινάς], Βουτσινάς Β.[2003] , Θέματα επιχειρηματικής νοημοσύνης, Θεωρητική θεμελίωση και εφαρμογές, Αθήνα: Εκδόσεις Κωσταράκη
2. [[Κιόχος], Κιόχος Α. Πέτρος 'Οικονομική της διοίκησης' Δ' έκδοση , Αθήνα: Εκδόσεις Interbooks.
3. [Λιανός], Λιανός θ., Παπαβασιλείου Α., Χατζηανδρέου Α. 'Αρχές οικονομικής θεωρίας' Έκδοση 2003, Αθήνα: ΟΕΔΒΑ
4. [Παπαδάκης], Παπαδάκης Β (2002), *Στρατηγική των Επιχειρήσεων: Ελληνική και διεθνής εμπειρία*, Δ' Έκδοση, Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου
5. [Blanchard] Blanchard, Oliver (2000). *Macroeconomic*, 2nd edition, Prentice Hall International, Inc.
6. [Chow] Chow,C. and Haddad,K. 'Applying the balanced scorecard to small companies', *Management Accounting* 79, no2, August 1987, pp.21-27.
7. [Daft] Daft,R. (2003) 'Management' 6th Ed., Thomson Publications
8. [De Wit] De Wit, B., and Meyer, R. (2001) "*Strategy, Process, Content, Context*" London: Thomson Business Press
9. [Dornbusch] Dornbusch, R. & Fischer, S (1994). *Macroeconomics*. McGraw-Hill, Inc., 6nd edition, 1994
10. [Harvard Business School] Harvard Business School Publishing, *Balanced Scorecard Report*", 1999, Insight, Experience and Ideas for Strategy-focused Organizations, B9911F, Boston, MA.
11. [Johnson], Johnson G. and Scholes, K. (1997) "*Exploring Corporate strategy*" 4th Ed. Prentice Hall
12. [Kaplan] Kaplan,R. and Norton,D. 'Using the balanced scorecard as a strategic management system', *Harvard Business Review* (January-February, 1996), pp. 75-85.

13. [Porter M] Porter, M., (1985) "*Competitive advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*" New York: Free Press
14. [Rucci] Rucci, A.J., Kirn, S.P, Quinn, R.T, 1998, "*The employee-customer-profit chain at Sears*", Harvard Business Review, 76, 82-97.
15. [Thomson] Thomson A. Arthur (2001), Strategic Management , McGraw Hill
16. [Wesselw] Wessels J. Walter, Οικονομική, Σειρά οικονομικών και επιχειρηματικότητας, Δεύτερη αμερικάνικη έκδοση
17. [Oracle balanced scorecard] Oracle balanced scorecard, user' s guide, release 1.5 for Ms windows, October 1999
18. [Oracle balanced scorecard] Oracle balanced scorecard, installation and administration guide, release 1.5 for Ms windows, October 1999

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις

1. <http://eqq.eurostat.cec.eu.int>
2. <http://tovima.dolnet.gr>
3. <http://ta-nea.dolnet.gr>
4. <http://www.balancedscorecard.org>
5. <http://www.ekke.gr>
6. <http://earthtrends.wri.org/text/population-health/country-profile-73.html>
7. <http://www.inegsee.gr>
8. http://www.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_economyepix_104_9538_02/11/2003_82614
9. <http://www.kqee.gr>
10. <http://www.statistics.gr/gr-tables>

11. <http://www.performancescorecard.gr>
12. <http://www.ypex.gr>
13. <http://www.1greece.gr/general/greece.htm>